

תוכן העניינים

סעי' א' – איסור יחוד	ב
סעי' י"א – הגילאים של איסור יחוד	כה
סעי' ג' – אשתו עמו	כח
סעי' ה' – אשה אחת עם אנשים הרבה	לא
סעי' ז' – עסקו עם הנשים	לז
סעי' ח' – בעלה בעיר	לט
נספח: קנוי בינו לבינה	מז
סעי' ט' – פתח פתוח לרשה"ר	מח
נספח: בדין מצלמות, ובדיקות רנטגן	נד
סעי' י' – שונאות ושומרים	נה
סעי' י"ב – טומטום ואנדרוגיניוס	נט
סעי' י"ד, לא תלך אשה	נט
סעי' ט"ו, אין אפוטרופוס לעריות	נט
סעי' ט"ז, אפוטרופוס על ביתו	ס
סעי' י"ז, חשד לת"ח	ס
סעי' י"ח, אלמנה וכלב	ס
סעי' כ', מלמד תינוקות	סא

שיעורים על הלכות יחוד

סעי' א' – איסור יחוד

אסור להתייחד עם ערוה מהערייות, בין זקנה בין ילדה, שדבר זה גורם לגלות ערוה, חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו והבעל עם אשתו נדה. וחתן שפירסה אשתו נדה קודם שיבעול, אסור להתייחד עמה, אלא היא ישנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים; ואם בא עליה ביאה ראשונה ואח"כ נטמאת, מותר להתייחד עמה (ועיין ביו"ד סי' קל"ג).

הקדמה לחשיבות הלכות יחוד, וחומר איסור יחוד

דע לך, כמעט ולא היה מקרה במי שעבר על איסור עריות אם לא שעבר קודם על איסור יחוד. כלומר, דיני יחוד הם השמירה המעולה להתרחק מאיסור עריות. והשומר הלכות אלו כראוי, זהו קיום של הכתוב 'קדושים תהיו', ואתם תהיו ממלכת כהנים וגוי קדוש'.

וידוע, שהעובר בגדרי קדושה מושך טומאה על עצמו, וטומאה גורמת לעוד טומאה, כדכתיב, 'טמא טמא יקרא'. אמנם, מדה טובה מרובה, והגודר עצמו בקדושה, גורם לעוד ועוד קדושה, 'קדוש קדוש קדוש'.

והנה, השו"ע בתחילת סימן הקודם כ' דצריך האדם להתרחק מהנשים מאוד מאוד. וכפל הלשון 'מאוד מאוד' הוא לשון נדיר מאוד בהשו"ע, ולא נמצא בשום מקום מלבד כאן ובהל' שוהד.

והטעם שצריך להתרחק מהם כ"כ, הוא מפני שהלב מחמדתן, ומה יפו דברי הרמב"ם סוף הל' איסו"ב, בסוף פרק כ"ב [הלכה י"ח ואילך], וז"ל:

"אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות, אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות כבו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות. ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות, ועוד אמרו חכמים רוב בגזל מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע. לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן, ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול. גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי, כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד. וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות, ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה, גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד." עכ"ל הרמב"ם, ובהכי מסיים הל' איסורי ביאה.

וע"ע בדעת זקנים בפ' אמור בטעם המצוה לכה"ג להינשא דווקא לבתולה, דמגודל החמדה אפ' כה"ג יכול לבא לידי איסורים נוראים, עיי"ש.

שיעורים על הלכות יחוד

מתייחד עם אמו ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה.

וממשיכה הגמ', דזהו ביחוד של ערוה, אבל ביחוד של פנויה, זהו מגזירת דוד המלך לאחר מעשה אמנון ותמר [בנו עם בתו מאשת יפת תואר], וגזר דוד על איסור יחוד עם פנויה, אע"פ שאינה ערוה [כגון פחותה מבת י"ב, או גדולה שטבלה לנידותה].

ופשטות הגמ', וכ"כ רש"י ותוס' בשבת דף י"ג, דיחוד של ערוה אסורה מה"ת. ובאמת, הגמ' בע"ז קרי לה 'דאורייתא'. וכ"כ החינוך [קפ"ח] ותרומה"ד [רמ"ב], וכ"פ הטור דזה איסור תורה, וכן משמע בב"י.

ובאמת החו"י [רכ"ד] ס"ל כדבר פשוט דכשהגמ' אומרת 'רמז' עדיין הוא איסור תורה, ולא קרי לה רמז אלא משום דאילולי חז"ל לא היינו יודעים ללמוד מכאן איסור דאורייתא, וקמ"ל חז"ל שזהו הלימוד לאסור יחוד מה"ת.

והחיד"א בספרו עין זוכר [אות ר', על מילת 'רמז'] מק' על החו"י מה בא ללמדנו, הא הרמב"ן בסה"מ בשורש ג' כתב כן להדיא, שהגמ' קרי לה רמז כיון שלא היה מגולה לעין כל עד שבאו חז"ל. וכן מצינו בכמה מקומות שונות, רמז לעדים זוממין, רמז לטבול יום, רמז לשניות, רמז לניסוך המים.

והנה, הרמב"ם שם בהל' ב' כ' דיחוד עם העריות הוא מפי קבלה. וע"פ הנ"ל היינו מפרשים דבריו לומר שהוא דאורייתא, אך אינו מפורש בקרא, אלא כרמז, ולכן קרי לה מפי קבלה. וכך למד החיד"א את דברי הרמב"ם. וכ"כ השב"ח [ה' ר"א]. וע"ע הרמב"ם בענין

והנה, התורה כהנים בפרשת קדושים כ' דרוב מצוות הם מענייני קדושה, וביאר הנתיבות שלום שהכוונה להעיקר והיסוד של כל המצוות, דאינו דומה מצוות התפילין והשופר והלולב של מי שהוא קדוש ובין מי שאינו זהיר בהלכות אלו כראוי.

בכל הלכות יחוד, החשש הוא שהאיש, ולא האשה, יפתה את האשה לעשות עמו איסור ושהיא תסכים לכך, ולא חוששין שהאשה תפתה את האיש.

וכן, כל החשש הוא לענין פתוי, שידבר אל ליבה, אבל לא שיאנס אותה.

ודע עוד, דיש ציורים שאין בהם איסור יחוד, ואעפ"כ אינו הנהגה ראויה, ולכאוף כלול בהזהרת השו"ע להתרחק מן העריות מאוד מאוד. כגון, לקחת אשה זרה עמו בנסיעה ברכב בתוך העיר; הפשטות שאי"ז יחוד, ואעפ"כ אינו הנהגה ראויה. וכן, אשה ללמוד נהיגה עם מורה נהיגה גבר, אינו יחוד, אך אינו ראוי.

יחוד דאורייתא או דרבנן

הנה, יש כמה וכמה נפק"מ האם יחוד הוא דאורייתא או דרבנן. דהרי בכל הסוגיא יש הרבה סברות ודעות ושיטות, ומקצתם נסמוך עליהו רק בשאלה של יחוד דרבנן, ולא בשאלה של יחוד דאורייתא, ולכן יש חשיבות בכל ציור לברר אם הוא יחוד דאורייתא או יחוד דרבנן. וע"ע לקמיה.

הגמ' בע"ז ל"ו: וקידושין פ': וסנהדרין כ"א: אי' רמז ליחוד מה"ת מנין, שנאמר כי יסיתך אחיך בן אמך וכו' אלא בן

שיעורים על הלכות יחוד

קידושי כסף שקרי לה דברי סופרים, והרמב"ם בענין טבילת כלים.

אמנם, האחרונים, רובם ככולם, למדו דעת הרמב"ם לומר שיחוד אינו אלא מדרבנן.

השו"ע בסעי' ב' כ' דהעובר על איסור יחוד, מכין אותו מכת מרדות. וכ' הגר"א בסק"ד "כמ"ש הרמב"ם שם ואיסור ייחוד העריות מפי הקבלה ר"ל דאסמכתא היא ואף להסוברים שד"ת היא מ"מ אינו אלא עשה" עכ"ל.

כלומר, היה יכול לפרש שו"ע דיחוד הוא דאורייתא ואעפ"כ אין המלקות אלא מכת מרדות משום דהוא עשה, אך העדיף לומר שהשו"ע למד כהרמב"ם, וס"ל שהרמב"ם ס"ל שיחוד הוא דרבנן.

לדינא, נתקבל אצל הפוסקים שיחוד הוא איסור דאורייתא, כי כך היא הסכמת כל הדעות, כגון הב"ח, החכם"א [קכ"ו], ובינת אדם שער בית הנשים ט"ז כ"ו], ערוה"ש, פרישה, הקה"י במכתב, אבי עזרי, ועוד הרבה דעות; מלבד הרמב"ם שיש פקפוק אם ס"ל דאורייתא או דרבנן.

ולכן, פלא היה לעיני כשראיתי הציץ אליעזר [ו' מ' בקונטרס יחוד] כותב שהמח' אם יחוד הוא דאורייתא או דרבנן נחשב ספק השקול; כי המקובל אינו כן.

אמרנו שפנויה נדה יש בה איסור יחוד מה"ת, ואילו פנויה שלא הגיעה לנדות, או פנויה שטבלה לנדותה, יש בה איסור יחוד רק מדרבנן. אמנם, אם היא ערוה אליו, כגון אחות אשתו, אע"פ שאינה אלא קטנה, כל שהגיעה לג' שנים, יש בה איסור יחוד דאורייתא.

אם זקנו נשוי בזיווג שני לאשה אחרת, אין לו באמת שום קרבות אליה, ויש לו איתה איסור יחוד מחמת אשת איש בעודה נשואה אליו. ואם זקנו הלך לעולמו, לכאן' עכשיו היא כפנויה שאין לה נדות, והיחוד הוא רק מדרבנן.

כהן לגרושה, כגון מעשה שהיה בגרוש כהן שהיה צריך להגיע אל בית גרושתו לקחת איזה דבר, ולכן גרושתו יצאה מחוץ לבית [כדי שלא יהיה שאלות על הגט], והשאיירה שם חברתה הגרושה, שנתגרשה אחרי גיל המעבר. ואותה בית היתה לה דלת שנסגר מאיליו אך לא ננעל. וזה שאלה האם זה נחשב פתח פתוח או לא. והשאלה כאן, האם מדובר ב איסור יחוד דרבנן של פנוי ופנויה, ולכן נסמוך על ההיתר של דלת פתוח מאחר שאינו נעול, או"ד מדובר בשאלה של יחוד דאורייתא, ולכן לא נקל בהכי.

והנה, בנידו"ד מדובר בכהן עם גרושה, וזה איסור לאו, אך אינו איסור ערוה, ולכן יל"ע האם יש לזה חומר יחוד דאורייתא.

הערוה"ש ס"ל דיש בזה יחוד מה"ת [ע"ע בית שמואל סק"א בשם הפרישה], אך יש אחרים שמפקפקים בזה [ע"ע פ"ת סק"א].

אמנם, כשנצטרף כל הצדדים נוכל להקל בזה. חדא, יש את הצד שכהן לגרושה אינו דאורייתא כיון שאינה ערוה. ועוד, הרי נחלקו הרמב"ם והרמב"ן אם האיסור כהן לגרושה הוא איסור ביאה או"ד רק קידש ובא עליה; והכא אין קידושין וא"כ יתכן שאין איסור ביאה מה"ת. ונוסיף גם דעת הרמב"ם שיחוד הוא רק דרבנן, ע"פ

שיעורים על הלכות יחוד

אמנם, יתכן שיש מקום להתיישב הדעות זו עם זו, דאולי ר' משה יודה להתוס' הרא"ש להחמיר בהא דאחותו הואיל ועצם ביאת אחותו הוא ערוה גמורה, ובכרת, אלא שהיחוד קל כיון שאין תאוה, ובזה יש מקום לומר להחמיר על הדרבנן אטו הדאורייתא. משא"כ קטנה כל הביאה אינו אלא מדרבנן, דמה"ת מותרת היא לו, וא"כ בזה יש יותר מקום לומר בזה ספק דרבנן לקולא. ודברים אלו טעונים עוד בדיקה.

ותו, יש אלו הסוברים שבכל מקרה של ספק יחוד דרבנן דאמרי' להקל, ע"ע נתיבות לשבת לבעל ההפלאה.

יהרג ואל יעבור, ויחוד דרבנן

כהמשך הנושא הקודם יל"ע בשאלה גדולה, האם ביחוד יש דין יהרג ואל יעבור, והאם יש הבדל אם היחוד הוא דאורייתא או דרבנן. כגון מעשה שהיה כמי שהוריו המבוגרים היו עשר שנים עם עוזרת גויה פיליפינית בבית, והיתה מסורה להם לכל צרכיהם באופן נפלא. ועכשיו אמו נפטרה, ואביו נמצא בבית לבד. והשאלה, האם יכול להמשיך לגור בביתו יחד עם העוזרת הגויה, או שיש לאסור משום איסור יחוד. וחומר השאלה הוא שמצב הבריאותי של אביו מתחיל להידרדר, ואין מוחו מתפקד כבשנים קדמוניות, וא"כ ברור לכל מבין שאם לא נתיר לו אותה עוזרת, ימיו יהיו יותר קצרים. ולכן זה שאלה של יחוד במקום פיקוח נפש.

קודם כל יל"ע, האם מדובר ביחוד דרבנן או יחוד דאורייתא, דעל הצד שמדובר ביחוד דרבנן, ודאי קיל יותר.

הגר"א, ולכן שפיר נסמוך על דלת שאינה נעולה להיות כפתח פתוח [זהו עיקר ההיתר, וכמש"נ במקומו בס"ד].

יל"ע, היכא שהוא ספק על איסור יחוד דרבנן, האם נוכל להקל מחמת ספק דרבנן לקולא. כגון, **אב שישומר על בתו בת ג' בביתו, והיתה לה חברה ששיחקה עמה, ואינו יודע אם היא בת ג', ואז יש איסור יחוד, או"ד היא עדיין בת ב', ולכן אין כאן יחוד. ואינו יכול לשאול את פיה, כיון שאינה נאמנת.** [דהנה, מבואר בסעי' י"א דאיסור יחוד הוא אטו ביאה, וכשאינה בת ביאה, אין כאן איסור יחוד].

והנה, השבחה"ל [ג' קפ"ג] כ' דאפ' בציור של ספק יחוד דרבנן יש להחמיר כדאורייתא מחמת חומר הלכות אלו, וכמו ששנינו שיש להתרחק מן הנשים מאוד מאוד.

ובאמת, בתוס' הרא"ש בסוגיא דקידושין אכן מבואר כדברי השבחה"ל, דאיירי שם בענין יחוד עם אחותו שאינו אלא יחוד דרבנן [פרטיו במקומו בס"ד], ואיירי שם בציור של ספק, ואעפ"כ כ' התוס' הרא"ש דאין להקל מחמת ספק דרבנן לקולא, כי יחוד הוא דאורייתא. כלומר, המושג של יחוד הוא דאורייתא, ולכן אין להקל אף בספיקא דרבנן. וע"ע בהש"ך ביו"ד סי' ק"י כלל י"ח.

וכרוח דברים אלו נקט גם העמק תשובה [א' קס"ה].

אך, ר' משה [ד' ס"ה י"ב] כ' דיחוד עם קטנה ספק בת ג' שנים יש להקל משום ספק דרבנן לקולא [ולא נחשב אפשר לברורי, ואכ"מ]. כלומר, מבואר דלא נקט כהשקפת השבחה"ל והתוס' הרא"ש.

שיעורים על הלכות יחוד

דעריות, דינו ביהרג ואל יעבור. והשאלה, מה דינו של קורבה דרבנן, האם גם בזה אמרי' שהוא מביא לידי עריות, אביזרייהו, ולכן דינו ביהרג ואל יעבור, או"ד רק כשהוא קורבה ממש, עד כדי שהתורה אסרתו ונחשב כאביזרייהו, אבל מדרבנן לא.

ומצינו בגמ' ציור א' של שיחה עם הערוה, ומבואר שהוא יהרג ואל יעבור, ונחלקו הראשונים האם מדובר בקורבה דאורייתא של לא תקרבו או שמדובר בקורבה דרבנן, ואעפ"כ דינו ביהרג ואל יעבור.

הרמב"ן למד דחיבה לערוה הוא מדרבנן, כולל האי ציור בגמ', ואעפ"כ דינו ביהרג ואל יעבור; אלמא גם על דרבנן שייך יהרג ואל יעבור. אמנם, אנן שקיי"ל כהרמב"ם שחיבה לערוה הוא דאורייתא, אין הכרח לומר כן.

ועוד, הש"ך ביו"ד סי' קנ"ז סעי' י' בענין יהרג ואל יעבור ס"ל להדיא דעל איסור דרבנן אין דין כזה, ואינו חייב למסור נפשו על איסור ערוה דרבנן.

ולכן, אפ' אם יחוד דאורייתא דינו ביהרג ואל יעבור, מ"מ יחוד דרבנן, הש"ך יסבור שאינו חמור כ"כ, ובמקום פיקו"נ יעבור ואל יהרג.

[הש"ך איירי בערוה דרבנן, אבל ערוה דאורייתא ומעשה קורבה דרבנן, אולי חמיר יותר. ובנידו"ד בגויה, כל האיסור אינו אלא מדרבנן, וא"כ ודאי הש"ך יקל.]

ובאמת, החכמ"א ור' משה [ד' ס' כ'] שכל איסור דרבנן אינו אביזרייהו דעריות, ואינו ביהרג ואל יעבור.

והנה, עצם האיסור תשמיש לישראל עם גויה, בפרהסיא דינו שקנאים פוגעים בו [פנחס וזימרי], ובצנעה, תלוי אם היא נשואה או פנויה אם הוא דאורייתא או דרבנן.

וכ"ז הוא באיסור תשמיש, אבל באיסור יחוד, אפ' על הצד שהביאה הוא דאורייתא, מ"מ אינו איסור ערוה, וא"כ יתכן שאפ' אם הביאה הוא איסור מה"ת, אעפ"כ היחוד אינו אלא מדרבנן, כמו שצידדנו למעלה לגבי כהן עם גרושה. וכ"ש אם היא באמת פנויה, שכל התשמיש הוא דרבנן, וא"כ כ"ש היחוד.

אך המנ"ח [קפ"ח ג'] כ' דלגויה נשואה יש איסור ביאה מה"ת, וא"כ היחוד הוא מה"ת, ואילו לפנויה, הביאה מדרבנן, וא"כ ה"ה היחוד. ולא התייחס לומר שאפ' אם הביאה דאורייתא, אעפ"כ היחוד הוא דרבנן. ולכא' אלו שסברו דכהן לגרושה היחוד מדרבנן, חולקים על המנ"ח.

והנה, בנידו"ד היא אומרת שהיא נשואה לבעלה בפיליפינים, אך במשך עשור האחרון ביקרה שם רק פעם אחת, וראו אותה יותר מפעם אחת מתעסקת עם גברים אחרים. כלומר, מאוד מסתבר לומר שיש לה דין פנויה, הואיל והיא כ"כ עראי אצל בעלה, ושכיחה אצל אחרים.

ועל הצד שהיחוד הוא דרבנן, כגון שדינה כפנויה, או על הצד שהיא נשואה, ואעפ"כ היחוד הוא דרבנן, יל"ע, מה דין יחוד דרבנן במקום פיקו"נ.

והנה, בג' עברות חמורות, כולל גלוי עריות דינם ביהרג ואל יעבור. ואפ' על לאו דלא תקרבו, שהוא אביזרייהו

שיעורים על הלכות יחוד

עכ"פ, זקן שלנו עם העוזרת, יש הרבה צדדים שהוא רק יחוד דרבנן, ולכן יש להקל. ואפ' על הצד שהוא יחוד דאורייתא, מ"מ אינו למטרת חיבה, אלא לעזרה בעלמא, ולכן נראה שיש להקל, הואיל ומדובר בשאלה של פיקו"נ.

ומצד שהוא זקן וחלש, האם זה עוד סיבה להקל, עמש"נ בנושא הבאה, בס"ד.

ועפ"ז נוכל לדון על עוד ציור שדנו בו הרבה, **בחור ובחורה בפגישה, ומצאו עצמם במצב של יחוד [כל א' והציור שלו], האם הוא חייב לצאת מהרכב במקום מסוכן או לקפוץ מהרכבת או מהצוק;** ועכשיו שנתבאר דאם היחוד היה שלא למטרת חיבה וקורבה, כגון פגישה רצינית לשידוכים, יש סברא גדולה לומר שאע"פ שהוא איסור תורה, מ"מ אינו ביהרג ואל יעבור.

[ואפ' אם בעוד שהוא יוצא מהמצב של יחוד הוא מהרהר עליה, וממילא עכשיו הוא יחוד למטרת איסור, מ"מ יש לדמות את זה לדברי ר' משה שאם מציל אשה טובעת בים, שמותר לעשות כן אע"פ שהוא נהנה מנגיעתה, כיון שחל עליו שם מעשה של הצלה, אין בכח מחשבתו לעשותו פעולה של לא תקרבו, וממילא אינו דוחה פיקו"נ.]

מעשה ברופא א' שומר תו"מ שנתבקש לכתוב המלצה לאשה מבוגרת שצריכה עובד סיעודי לגור עמה בביתה. ושאלתו, האם מותר לעשות כן או"ד הוא עובר על לפני עור במה שמכשילה באיסור יחוד, עם האיש שעוזר לה.

כך דן הגר"י זילברשטיין שליט"א בספרו חשוקי חמד. ודן בהנושאים

עכ"פ, על הצד שיחוד הנ"ל הוא דרבנן, ודאי נקל. אך, הבאנו צד שהביאה, וממילא גם היחוד, יתכן שהוא דאורייתא. אמנם, בכל זאת יש מקום להקל, ע"פ סברא אלימתא, וכדלקמיה.

ה'זר דהב' מובא בשב"ל [ו' ל"ח], וכ"מ באוצר הפוסקים כאן, מציעים סברא חדשה. הבאנו למעלה שיחוד דאורייתא נלמד מהקרא של 'בן אמך'. וק' מדוע הוצרכה התורה ללמדנו מקרא חדשה, תיפוק ליה מהקרא של 'לא תקרבו לגלות ערוה', וכי היכי שחיבוק ונישוק שחוק וקלות ראש אסורים מה"ת מהאי קרא, ה"ה יש לאסור יחוד, וא"כ מדוע יש צורך בעוד קרא.

אלא ע"כ, יש ב' דיני יחוד, משני מקורות. יש יחוד לשם יחוד, לשם קורבה, תאוה, עריות, חיבה, הנאה, וזה אכן נלמד מקרא של 'לא תקרבו'. אך יש עוד סוג יחוד שלא היינו יודעים אילולי הקרא של 'בן אמך', והיינו יחוד במקרה, ויחוד שאינו למטרות אלו, אלא למטרה המותרת, וע"ז קמ"ל הקרא של 'בן אמך' לאסור, כדי שלא יבא לידי היחוד של לא תקרבו.

וממילא י"ל, הא דיש דין של יהרג ואל יעבור ביחוד, היינו רק יחוד של אביזריהו דעריות, והיינו היחוד של לא תקרבו, אבל היחוד של בן אמך, אע"פ שהוא דאורייתא, מ"מ הוא סייג לסייג, וע"ז אין מקור שהוא ביהרג ואל יעבור, ואי"צ למסור נפשו עלה.

ולכא"ז זה סברא חזקה, למרות שנראה לקמן שהאחרונים לא נקטו כזה.

שיעורים על הלכות יחוד

וּמִסְתַּמָּא יֵשׁ צִיּוּרִים שֶׁהִתְרֻפּוּת לֹא יַעֲזֹרוּ. וְעוֹד, צָרִיךְ הוֹכַחָה שֶׁאִשָּׁה זֶה אֵינָה מְבִיאָתוֹ לִידֵי קֶשׁוּי, וְאֵין לְהוֹכִיחַ מֵאִשָּׁה א' לֵאשָׁה אַחֶרֶת.

אֲמַנָּם, ר' מֹשֶׁה בִּמְקוֹ"א [ד' ס"ה י"ז כ'] סָבְרָא זֶה, דִּישׁ לְהַקֵּל אִם בְּרוּר שֶׁהִגִּיעַ לְשֵׁלֵב זֶה, אִם מְדוּבָר בְּשִׁאלָה שֶׁל יַחְוֹד דְּרַבְנָן. וְדִיּוּק מְדַבְּרִיו שֶׁצָּרִיךְ לִידַע בְּבִרְיוֹת, וְדַבְּרִים אֵלּוֹ אֵינָם נִבְרָרִים בְּקָל, וְלֹא כָל נָשִׁים שׁוֹתִים. וְגַם זֶה אֵינוֹ אֵלָּא בִּיחּוּד דְּרַבְנָן וְלֹא בִּיחּוּד דְּאֹרֵייתָא.

ע' בִּסְפָר דְּבַר הַלֵּכָה שֶׁמְבִיא **סִיפּוּר עַל אֲדָמוֹ"ר א'** שֶׁהִיָּה חוֹלָה בְּבִ"ח וְלֹא הִיָּה בִּיכּוּלָתוֹ לְצִאת מִן הַמִּטָּה, וְהַדְלַת שֶׁל הַחֹדֶר נִסְגָּר וְנִנְעַל [בְּאֹנֶם אוֹ בְּרִצּוֹן, וְע"י מִי, וכו', וְאִב"מ] בְּעוֹד שִׁאחֻת א' מִהַבִּי"ח הִיָּתָה נְעוּלָה בְּפָנִים עֲמוּ. וְכַרְגַּע שִׁאחֻתוֹ צָדִיק הַבְּחִין שֶׁהוּא בְּמִצַּב שֶׁל יַחְוֹד, הַצִּלִּיחַ לִירֵד מִהַמִּטָּה וּלְצִאת מִן הַחֹלּוֹן כְּדִי לְבְרוּחַ מֵאִסּוּר יַחְוֹד, וְנִפְל, וְאַחֵר זִמָּן מוֹעֵט מִתּוֹ מִפְּצָעִיו. זי"ע!

איסור יחוד לעומת איסור שבת

דְּנו אַחֲרוֹנִי זִמְנָנו בְּמַעֲשֵׂה שֶׁהִיָּה עִם אִשָּׁה יוֹלֶדֶת מַעִיר קְרִית סָפֵר, שְׁגִיסָה מְבִיא אוֹתָהּ בְּרִכְבּוֹ לְבִיה"ח בִּירוּשָׁלַיִם בְּלֵיל שַׁבָּת בִּשְׁעָה 3 לַפְּנוֹת בּוֹקֶר. וּבִשְׁעָה כֹּז, הַכְּבִישׁ רִיק מֵאֲנָשִׁים; וְא"כ הַשִּׁאלָה, הֵאֵם יִבִּיאוּ עוֹד אֶחָד עִמָּהֶם בְּשַׁבָּת לְהַצִּיל מִיַּחְוֹד, וְשִׁיעֲבוֹר שֶׁבֶת בְּאִסּוּר דְּאֹרֵייתָא שֶׁל תַּחֲמוּמִין, אוֹ שֶׁשֶּׁבֶת חֲמִירָא, וְיֵשׁ לָהֶם לְעֲבוֹר עַל אִסּוּר יַחְוֹד. [וְי"ל"ע גַּם מִצַּד חֲטָא כְּדִי שִׁיזְכָּה חֲבֵרָךְ.]

וְהִנֵּה, אִשָּׁה וְגִיסָה הוּא אִסּוּר עֲרוּה מִה"ת, מִלְּבַד אִשָּׁת אִישׁ וְנִדָּה, וְלִכֵּן וְדָאִי מְדוּבָר בְּשִׁאלָה שֶׁל יַחְוֹד מִה"ת.

שֶׁהִתְרַחֲבָנוּ עֲלֵיהֶם לְמַעֲלָה, וּמִסִּיק לְהַחֲמִיר מִחֲמַת יַהֲרָג וְאֵל יַעֲבֹר.

אֲמַנָּם, לְפָשֶׁמ"כ לְמַעֲלָה, לְכֹאו' יֵשׁ לְהַקֵּל, דְּהָרִי, הוּא שִׁאלָה שֶׁל יַחְוֹד פְּנוּיָה, וְלֹא עֲרוּה מִמַּשׁ, שֶׁהוּא רַק דְּרַבְנָן. וְעוֹד, זֶה יַחְוֹד עִם גִּבֹּר גּוֹי א"כ לְדִידָה יִתְכַּן שֶׁהִיא רַק כְּקֶרֶק עוֹלָם, וְאֵין עַל זֶה יַהֲרָג וְאֵל יַעֲבוֹר [ע' לְקַמִּיָּה שֶׁנִּבִּיא כֵּן בְּשֵׁם הַגֵּרש"ק], וְהַעִיקָר, זֶה שִׁאלָה שֶׁל אֲבִיזְרִיָּהוּ עַל אִסּוּר דְּרַבְנָן, שֶׁהִקְלָנוּ בְּמִקּוֹם פִּיקוּ"נ.

וְע"ע בְּהַעֲרוֹת שֶׁל ר' אֱלִישִׁיב עַל גִּמ' שֶׁבֶת קכ"ז, דְּמִבּוֹאֵר אֲבִיזְרִיָּהוּ דְּרַבְנָן בְּמִקּוֹם פִּיקוּ"נ שְׂרִי.

[אֲנֵב, מַה חֲמִיר טָפִי, יַחְוֹד אוֹ חִיבּוּ"נ. וְלִכֹּאו' זֶה מִח' רַמְבַּ"ן וְרַמְבַּ"ם. דְּלִרְמַב"ן, חִיבּוּ"נ הוּא דְּרַבְנָן, וְאֵילוֹ יַחְוֹד דְּאֹרֵייתָא, וְאֵילוֹ לְהַרְמַב"ם, אִיפְכָא.]

איסור יחוד לזקן וחלש

מִסְבָּרָא הֵיִינוּ אוֹמְרִים שֶׁכָּל שֶׁהִאִישׁ זָקֵן וְחָלֵשׁ וְאֵינוֹ יִכּוֹל לְבֹא לִידֵי קֶשׁוּי, לִיכָא חֲשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִבֹּא לִידֵי אִסּוּר, שֶׁהִרִי אֵין בְּכוּחוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וּמִבִּיאִים רֵאִיָּה מִר' מֹשֶׁה [ד' ס"ד ג'] לְסָבְרָא כֹּז, אִךְ מִהָא לִיכָא לְמַשְׁמַע מִינָהּ, דְּאִיִּירִי בְּעִנִּין אֶחָד וְאַחֻתּוֹ, וְלִזֶּה יֵשׁ כָּללִים אַחֲרִים, כִּי אֵין לוֹ יֵצֵר עֲכָשִׁיו, מִשָּׂא"כ כְּשִׁישׁ יֵצֵר אֵלָּא שֶׁאֵין קֶשׁוּי.

וְעוֹד, לֹא קֹאמֵר הֵתֵם דְּהִתֵּתֵר מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ יִכּוֹל לְבֹא לִידֵי קֶשׁוּי, אֵלָּא מִחֲמַת הַחֹלְשָׁה מִצַּדֵּד לְהַקֵּל. וְלִכֵּן, אֵין לְלַמּוּד מִהֵתֵם לְשֹׂאֵר אִישׁ שֶׁא"א לְבֹא לִידֵי קֶשׁוּי, וְלְשֹׂאֵר אִישׁ חָלֵשׁ. וְעוֹד, הִרִי יֵשׁ תְּרֻפּוֹת שִׁיכּוּלִים לְרַפָּא מִי שֶׁא"א לְבֹא לִידֵי קֶשׁוּי

שיעורים על הלכות יחוד

הגרש"ק צידד דאם תהיה היא אשת איש ולא פנויה, יש יותר חומר לאיסור יחוד, וא"כ אולי עדיף לחלל שבת ע"י שאחר יסע עמה. מאידך, הצרור יעקב כ' דאפ' פנויה שהוא דרבנן יש לזה דין אביזרייהו [ודלא כמש"כ למעלה], ולכן אחר יסע עמה. כלומר, החמירו ביחוד והקילו בשבת.

הגרש"ק מצדד דאפ' באשת איש אין ליחוד שלה דין יהרג ואל יעבור, דאפ' אם הגוי יפתה אותה, לא תהיה אלא כקרקע עולם, ואי"ז יהרג ואל יעבור. וזה סברא להקל ביחוד ולהחמיר בשבת.

סברא זו יחזי בהציור של קרית ספר רק לענין היולדת, אבל לא יעזור לענין הנהג עצמו שהוא יהודי, משא"כ בציוור של הגרש"ק שמדובר בגוי.

עוד צידד הגרש"ק דאולי העגלה למעלה מעשרה, וא"כ תחומין למעלה מעשרה הוא ספק. עוד סברא להקל בשבת.

מסק' הגרש"ק הוא להחמיר ביחוד, ולהביא אחר עמה, ולהקל בענין שבת, ועדיף להביא קטן עמה ולא גדול. וכעין זה הסיק הצרור יעקב.

ובאמת, בשש"כ [פרק לו] ג"כ פסק כזה; ותמהני איך לא חילק כל הני חילוקים, שיש לחלק בין תחומין ליולדת, תחומין דאורייתא לתחומין דרבנן, ישראל וגוי, למעלה מעשרה ולמטה מעשרה. ועוד, הנשמת אברהם בשם הגרש"ז מביא מקצת חילוקים האלו, ואילו בשש"כ אינם מופיעים. וצ"ע.

האחרונים דנו בציורים דומים לזה, וא"כ אולי נוכל ללמוד מדבריהם לשקול זה לעומת זה. כגון, הגרש"ק בטוב טעם ודעת [קצ"ב], הצרור יעקב [א' ט"ז], והשם אריה [ל"ג].

ולכאנ', לפי הסברא שאמרנו למעלה דיחוד שלא למטרת חיבה אינו ביהרג ואל יעבור, אין כאן ספק, דשבת שהוא בכרת יותר חומר מאיסור דאורייתא של יחוד שלא לשם חיבה, וא"כ אין להביא אחר עמהם. אמנם, מהא שדנו הפוסקים בשאלה זו ולא אמרו כדברנו, ע"כ, מאיזה טעם שיהיה, לא נקטו כסברא זו. ולכן, א"א להקל מחמת הכי.

ואולי יש מקום לומר דכל החשש של יחוד דאורייתא הוא שמא ירצה ויפתה אותה וידבר אל ליבה להיכשל עמו, אבל אשה באמצע חבלי לידה אינה בת פתוי, ואינה ב'פרשה' כלל, וא"כ ליכא למיחש להכי, עכ"פ בדרגא של יחוד דאורייתא. [א.ה. סברא מחודשת לחלק בהכי. ועוד, אולי יפסיקו הצירים, ואז היא אשה רגילה.]

והנה, הציור של הגרש"ק הוא יולדת בעיירה בשבת, וצריכים להביא לה חכמה ממקום אחר, ועגלון גוי מביא החכמה מעיירה שלה לכפר של היולדת, ודן מה חמיר טפי, יחוד או תחומין, כגון להביא אחר עמה. ואין זה ממש דומה לשאלה שלנו כי התם איירי בשאלה של תחומין דרבנן, משא"כ בשאלה שלנו. ועוד, הרי בשאלה שלנו יש הסברא לומר שיולדת אינה בתורת פיתוי, ואילו בציוור של הגרש"ק איירי בחכמה, והיא שפיר בת פיתוי, ולכן אינם ממש דומין אחדדי.

שיעורים על הלכות יחוד

במעשה שהיה, לקחו אחר עמהם, והחמירו ביחוד והקילו בשבת.

אמנם, לדידי היה נראה שלא להורות כן, ושלא לקחת אחר עמהם, ולהקל ביחוד. דהרי, אינו למטרת חיבה וא"כ אינו היחוד של לא תקרבו. ועוד, יש כאן איסור תחומין דאורייתא, משא"כ הא דהגרש"ק. אינה בפרשת פיתוי אלא מופקע כיון שהיא יולדת. ועוד, כל ההנחה שהכביש הוא יחוד אינו נראה כן, דלמעשה יש לחוש לעוד רכבים שעוברים בכביש, כמו שהוא עובר שם עכשיו, וגם, כיון שהוא כביש ראשי [במעשה שהיה], לעולם יש חשש של רכבי חרום, ולכן לעולם אינו במצב של יחוד.

ועוד, הרי עכשיו אינו במצב של יחוד כיון שהוא נוהג, וא"א לעבור עבירה בעודו נוהג. נמצא, כל השאלה הוא רק אם יעצור בשולי הכביש, ומהכ"ת נחוש לזה כמו שאן אנו חוששין בפתח פתוח שמא ינעל את הדלת. ובס"ד נרחיב בסעי' ט' על סברא זו.

השם אריה שם חולק על מש"כ למעלה, וס"ל דלא תקרבו ויחוד אינו ביהרג ואל יעבור, וא"כ לדידיה פשוט שלא יביאו אחר עמהם. ואע"פ שלא קיי"ל בדעה זו, מ"מ נצרפו כיון שבלא"ה יש לנו מספיק סברות להקל.

הציץ אליעזר כ' סברא להקל ביחוד, דאולי כל איסור יחוד אינו ביהרג ואל יעבור, דהרי לא מצינו יהרג ואל יעבור בלא תקרבו אלא משום שהוא איסור לאו, אבל עשה, כגון יחוד שנלמד מבן אמה, אולי אין לזה דין אביזריהו דעריות שדינו ביהרג ואל יעבור.

והאמת, דבריו דברי תימה, שהחומר של חיבוק ונישוק עם הערוה שהוא ביהרג ואל יעבור אינו משום שהוא לא תעשה חשוב, אלא חומרתו נובע מהא דאתי לידי האיסור חמור של עריות, וממילא אין שום סברא לחלק בין עשה ללא תעשה.

והנה, עוד סברא להתיר יחוד במקום פיקו"נ נמצא בספר חשוקי חמד להגר"י זילברשטיין שליט"א דאולי הא דהוא ביהרג ואל יעבור, היינו רק כשהוא מעשה חיובי בקום ועשה, אבל היכא שנעשה יחוד ממילא, אולי אין בזה החומר של יהרג ואל יעבור. כגון, אם רק אשה ונהג אוטובוס נשארם על האוטובוס שהוא במצב של יחוד, כיון ששאר הנוסעים ירדו, אין ע"ז החומר של יהרג ואל יעבור.

ואע"פ שסברא זו לא יעזור בעניננו, מ"מ סברא חשובה היא, ולכך הבאנו.

עכ"פ, ע"כ כל הסברות לשקול לכאן ולכאן, והנראה להלכה כבר כתבנו שיש להחמיר בשבת ולהקל ביחוד.

מעשה שהיה בארד"ק, איש וגיסתו בבית, ולא היה יחוד מחמת פתח פתוח וכדו', ואז היה 'צנע אדום' ולכן ירדו למקלט ונעלו את הדלת לעשר דקות, כפי ההוראות. לכאן, זה יחוד דאורייתא, ויהרג ואל יעבור.

מאידך, אינו למטרת עריות, ולכן יש האי סברא להקל. ואע"פ ששאר הפוסקים לא נקטו כן, סו"ס אין ביכולתנו לחייב אדם להרוג עצמו מחמת זה. אמנם, אע"פ שהאדם חייב להקשיב להוראות כוחות הביטחון, ואע"פ שהוא פיקו"נ

שיעורים על הלכות יחוד

שהוא יהרג ואל יעבור, ואינו מביא לידי ממזרות, ואין התאווה לזה מרובה כמו תשמיש, ועוד סברות.

ועל עצם השאלה, מהו שיעור יחוד; המנח"י [ד' צ"ד], ר' אלישיב [קובץ תשובות ג' קפ"ז], שבה"ל [ג' קפ"ב], ציץ אליעזר [ו' מ' כ"ב], מהרי"ל דיסקין [קו"א סי' ה' אות ר"ו] דבר הלכה בשם הקה"י, כולם דימו שאלה זו להגמ' [פוסט ד.] בענין פוסט מהו שיעור טומאה, ושם מבואר כדי שיצלה ביצה, ולגומעה.

והנה, שיעור זה אינו ברור כלל, דבאיזה גודל ביצה דיברו. ועוד, האם השיעור כולל הכנת האש. האם שיעור חימום המחבת בכלל. מי צריך לגומעה, גדול או קטן. והאם גומעה כשהוא רותח. האם מערב הביצה או משאירו כמות שהיא.

ומחמת חוסר הברירות מצינו שיעורים שונים באחרונים. הדבר הלכה כ' להחמיר מ35 שניות. בשם ר' אלישיב אומרים פחות משתי דקות. המנח"י מיקל עד ה' דקות. ואולי בשאלה של יחוד דאורייתא יחמיר יותר, ואילו ביחוד דרבנן יש יותר מקום להקל.

ובאמת, שיעור הזה הוא אותו שיעור שחתן וכלה צריכים להישאר בחדר יחוד, אלא שמחמת חוסר הברירות, החמירו בחתן וכלה עד ה' דקות, וי"א אפ' עד ח' או ט' דקות.

והנה, בגמ' [קידושין פ"א. ופוסט ז']. מבואר עוד שיעור, דאיירי בב' אנשים ואשה אחת בשדה, שזה יחוד שמא ילך א' להשתין. וודאי אינו לוקח ה' דקות להשתין. והאמת, רש"י שם גורם שמא

כללי שאם כל המדינה לא יקשיבו, ודאי יהיו נהרגים, אעפ"כ אינו פיקו"נ לגבי האדם הפרטי עד כדי שנוכל לדון להתיר יחוד במקום פיקו"נ.

ועמש"כ בהל' פיקו"נ [אוח סי' שכ"ט] בשם הנצי"ב שאם כלפי האמת איזה דבר אינו ממש פיקו"נ, אך בעיניו של הבן אדם הוא פיקו"נ, יש לדונו כפיקו"נ ולחלל שבת.

שיעור יחוד

הנה, המייחד עצמו עם אשה לרגע אחד, ואח"כ פותח את הדלת, ודאי עבר על איסור יחוד מה"ת, מדין חצי שיעור [א.ה. א"נ, כל שיכול לישאר כך, זהו איסור יחוד, והשיעור אינו כדי לעבור עליו אלא לדעת כמה זמן הדלת יכולה להישאר נעולה]. כ"כ מנח"י [ד' צ"ז]. וכ"כ המנח"ש [א' צ"א], שעובר על יהרג ואל יעבור.

כי מיבעיא לן כשהמצב עצמו א"א להתקיים יותר מזמן קצוב, כגון שהדלת נפתחת מעצמה, או שמישהו מגיע בעוד כמה דקות, מהו משך הזמן שהוא שיעור יחוד.

והיה מן הראוי ששאלה כה חמורה יהיה נדון בגמ' ובראשונים ובשו"ע ונו"כ, אך למרבה הפלא לא עסקו בזה, עד דור האחרון.

והנה, מבואר מכל האחרונים [כגון אג"מ ד' ס"ה אות ט"ז וכ"ב] דאיסור יחוד הוא אטו חשש ביאה ולא אטו חיבוק ונישוק, דהרי אם מצד איסור חיבו"נ, היינו אוסרים לרגע קט, ואף א' אסר כה"ג.

וע"כ הטעם שלא חששו לזה, הוא משום שאינו איסור חמור ככרת [למרות

שיעורים על הלכות יחוד

ועל דברי ר' משה יש להקשות, אחרי כל הנ"ל, סו"ם כמה זמן אסור לייחד, הא עם אשה כשרה שיש לה יראת שמים אפ' לשעות ולימים ולשבועות ולחודשים ושנים עדיין לא תתרצה, וא"כ מהו השיעור לאסור. כלומר, לא ה"ל לר' משה לומר שהוא שיעור גדול טובא, אלא ה"ל למימר שזה זמן מופלג. ועוד, מכיון שיש איסור יחוד בעראי, ע"כ לא חששו לשער עם הרצוי, אלא שיערו רק עם עצם הביאה.

וע"כ, ר' משה ס"ל דחז"ל שיערו עם אנשים שאינם יראי חטא, אך אין לבו גם בה, ונתנו לשיעור הזה איסור יחוד, שהוא כולל הרצוי. ועדיין צ"ע.

והאמת, ר' משה שם איירי להתיר יחוד במעלית, וא"כ אולי כוונת ר' משה הוא רק להדגיש כמה מופרך ומופקע לחשוש לביאה במעלית, ואפ' הרשעים הכי גדולים לא עושים כן, ומעלית הוא סוג מקום בפנ"ע שאף א' לא נכנס לזה למטרת תשמיש אפ' אם נתרצו לזנות מקודם, כיון שיש צורך בהפשטת בגדים ושכיבה, אלא כל מהותו הוא אך ורק לעבור מכאן לשם. כלומר, בשאר מקום יש לחוש שאם נתרצו מקודם יזנו עכשיו ברגע שהדלת תסגר, אבל מעלית, דאפ' אם נתרצו הוא מקום מופקע מתשמיש, וא"כ כל החשש הוא שיתרצו עכשיו, ולכן השיעור הוא יותר גדול רק במעלית. [וע"ע עמק תשובה [ה' צ"ו] שהזכיר מקצת דברינו כאן].

ואע"פ שזה דוחק, מ"מ בלא"ה ר' משה הוא תימה גדולה.

יצטרך א' לנקביו, שהוא שיעור יותר ארוך, כי גם צריך להתרחק מהם.

ויש מיישבים משום דכולל השיעור עד שירחיק למקום שאינו נראה, וזה לוקח יותר זמן.

ועפ"ז, יחוד במעלית; כיון שאינו לוקח חמש דק' עד שיפתח הדלת, אלא הוא פחות מדקה, נמצא, כמעט לכל הדעות אין שאלה של יחוד במעלית.

ע"כ המחלף המקובל לרוב האחרונים. אמנם, רוח אחרת היה לו לר' משה נד' ס"ה כ"ב, וס"ל דכל ההנחה לדמות לסוטה, אינו נכון. דהרי, התם איירי לענין איש ואשה שכבר הכירו זה את זה ונכנסו על דעת לעבור עבירה, ובזה יש שיעור של ביצה שנתנו לאיסור סוטה, אבל לענין יחוד שהחשש הוא שמא יתרצו שם ולא נכנסו על דעת לעבור עבירה, צריך עוד זמן כדי לפייסה, וכן להפשיט הבגדים ולשכב, וגם אח"כ שיתלבשו שוב כדי שיראו כמו שנראו מקודם, עם הבגדים מתוקנים. ואם אין לבו גם בה, וכ"ש כשאינה מכירה, צריך עוד זמן כדי לפייסה ולרצותה, ולזה אין זמן קצוב, והוא שיעור גדול טובא. ואף אם אינה חוששת לאיסורים, כמו נוכריה, עדיין אינן מזנות עם כל אדם אלא צריך לפייסה. ואפ' אם היא קדשה, עדיין צריך לשלם לה או לתת לה משכון, וזה זה צריך זמן. ע"כ הוא דעת ר' משה.

[א.ת. החילוק בין יחוד באשה שאין לבו גם בה ובין סוטה מובן, אבל עם אשה שלבו גם בה, לא הבנתי הטענה של הפשטת בגדים ושכיבה, הא גם סוטה צריכה לעשות כן, ואעפ"כ אינו בחשבון, וא"כ מ"ש כאן, עכ"פ בליבו גם בה].

שיעורים על הלכות יחוד

בשיעור יחוד, הא לפי דבריו אלו אין שיעור, אלא כל שיש יחוד לרגע אחד שיכול ליגע בה באופן האסור, יש איסור יחוד.

וקושיא כה חזקה א"א ליישב אלא ע"פ ר' משה עצמו. ובכת"י של התשובה כאן ציין כוכבית, והוסיף שמש"כ ביו"ד ב' פ"ב שיש איסור יחוד מחשש חיבוק ונישוק, לא היתה כוונתי על איסור יחוד, אלא שאין לייחד עמו, ושהבעל יחוש גם לזה שלא להניחה אצל עכו"ם, וכו', ולא דקדקתי בלשוני. ע"כ בערך לשון ר' משה. כלומר, ר' משה אמר כן משכל בעלמא, ולא היתה כוונתו להל' יחוד שבסימן שלנו.

יחוד בכבישים

הזכרנו למעלה בהנושא 'איסור יחוד לעומת איסור שבת' את השאלה של יחוד ברכב על כביש, שמבואר מכל הפוסקים דשייך יחוד בתוך רכב כשהוא במקום שאין רכבים עוברים שם. והשאלה, כמה שקט הכביש צריך להיות כדי לאסור; כל חמש דקות רכב עובר, או כל עשר דקות? מה הגדר בזה.

בילקוט יוסף כ' דכל שעובר רק כל ג' דק', הר"ז מצב של יחוד. והנה, כביש שיש בו רכב כל ג' דק', יש לו חשש שיעבור גם אחר ב' דק', כי כן הוא דרך הכבישים. ובעיקר הענין, אפ' אם דרכו של הכביש שרכב עובר כל עשר דקות, הרי עלול להגיע פחות מזה, ואינו מרגיש שהוא במצב של יחוד לעשר דקות אלו.

כלומר, אינו תולה בממוצע כמה זמן יש בין רכב לרכב, אלא תולה האם הם במצב של יחוד. ואם יודע שיש לו כמה

והא מיהא ברור מר' משה, שיש להחמיר יותר בשיעור יחוד עם מי שלבו גם בה, כגון הכלה שלו.

יש מי שרצה להחמיר ביחוד במעלית כיון שיש לחצן חרום שיכול להפסיק המעלית באמצע. ולדינא אין להחמיר, דאפ' על הצד שהכפתור עובד, יש מהם שלא מפסיקים אלא מצלצלים עד כדי שכולם ישמעו; היפוכו של יחוד. ויש שמחייגים למוקד חרום, שג"ז אינו יחוד. ומכיון שאין מי שיודע מה יקרה [בדרך כלל], אינו חשש.

ותו, הא אפ' אם הוא יעצור את המעלית באמצע בלי שאף א' יודע מזה, והוא יודע שכך עובד המעלית, והוא גם יכול להמשיך פעילות המעלית אחר שביצע פעולתו, מ"מ עכשיו אינו במצב של יחוד, אלא שיש באפשרותו לעשותו מצב של יחוד, ולא חיישינן להכי כי היכי שלא חיישינן בפתח פתוח שיסגור את הדלת.

סוף דבר, אין לחוש לייחוד במעלית, ומותר לגמרי.

הנה, הזכרנו למעלה דהחשש של יחוד הוא לתשמיש אבל לא לחיבוק ונישוק. והבאנו כן בשם ר' משה. אמנם, ר' משה בתשובה אחרת [י"ד ב' פ"ב] איירי בענין אשה לנסוע במונית למקווה בעצמה, שלא בעיר, ור' משה כ' "שהבעל יסע עמה וכו' שמסתבר שאף במקום שאין לחוש שמא יבא לידי ביאה ממש, אם יש לחוש שמא יבא לשארי התקרבות כחבוק ונישוק וכדומה נמי יש לאסור יחוד". ותמוה, הרי סותר להדיא מש"כ בענייננו להדיא. ועוד, הוא נגד כל הסוגיא שדנו

שיעורים על הלכות יחוד

אמו, בתו, ונכדים

כ' בשו"ע דאם ובנה, אב ובתו, ואשתו נדה, מותרים להתייחד זה עם זה, דאע"פ שהם ערות, מ"מ לא חוששין לאיסור. ובגמ' קידושין פ"א: מבואר דאף מותר לדור עמהם בקביעות.

והטעם, כ' רש"י ע"פ הגמ' סנהדרין ס"ד. דאנשכנה"ג התפללו שיסיר הקב"ה את היצה"ר לעו"ז, והצליחו, ומכיון שראו שהוא עת רצון, התפללו שוב להסיר היצה"ר של זנות, והצליחו לתפוס יצה"ר הזה לג' ימים, אבל לאחמ"כ ראו שאפ' התרנגולות לא הטילו ביצים, ואמרו שא"א לבטל היצה"ר לחצאין שיהיה תאוה לאשתו ולא לדברים אחרים, ולכן שחררו את היצה"ר, אך זרקו כחול וסמאו עיניו ו'אהני ביה דלא אגרי איניש בקרבתיה', ופירש"י שהועיל במקצת שלא יתגרה באמו ובאחותו, אבל מתגרה באשת איש ובנדה.

[א.ה. דברי רש"י טעונים ביאור, וכי לפני שהתפללו היה יצה"ר לזנות עם אמו ובתו, והיה איסור יחוד עמהם. [שו"ר שר' משה מק' כן, ושינה את הגירסא ברש"י, עיי"ש ד' ס"ד א']. והתוס' הרא"ש ביאר דתפילת אנשכנה"ג הועיל לענין אחותו, אבל אב עם בתו, ואם עם בנה, אין לזה תאוה מטבע הבריאה, אפ' לפני אנשכנה"ג, וכדמבואר מהקרא של בן אמך, דכלום יש הנאה במקום שיצא משם. וכ' דגם בת אצל אביה יש אותה טענה ונקרא מקום שיצאתה משם.]

עכ"פ מבואר, אב ובתו, אם ובנו, אין איסור יחוד. וכ' הב"ח דה"ה כל יוצאי חלציו ויוצאי חלציה. כלומר, הורים, סבים

דקות עכשיו של שקט, הרי הוא יחוד. ואפ' אם הוא כביש שיש בו הרבה רכבים, אלא שהוא חשוך, ואין רכב אחר יכול לראות מה קורה בתוך הרכב, זה כבר מצב של יחוד.

והנה, בעוד שהנהג נוחג ברכב, יש עוד סברא להקל, והוא הסברא שהזכרנו בעבר ע"פ ההיתר של פתח פתוח, שלא חוששין שמא יגרום למצב של יחוד. וה"ה כאן, בעוד שהנהג נוחג, בלתי אפשרי בשבילו לעבור עבירה, וא"כ כל החשש הוא שיעצור באיזה מקום, ולחכי לא חיישינן.

[א.ה. אך אינו ממש דומה, כי ברכב בעצם יש יחוד, אלא שאינו יכול לעבור עבירה כיון שעסוק במלאכתו, ואולי בזה חיישינן שיסיים מלאכתו. משא"כ בשאר הצוירים אינו מצב של יחוד, והחשש הוא רק שיגרום למצב של יחוד. ואולי בכל זאת יש לדמות, ולהחשיב מלאכת הנהיגה כשומר, שמפחד לחטוא מחמת הסכנה אם עושה כן בעודו נוחג, ולא מצינו שחוששין שמא יסיר את השומר. וע"ע בזה.]

מאידך, יש סברא לומר שחמיר טפי, דהואיל ובלא"ה הוא מוכרח לעצור את הרכב באיזשהו מקום [רמזור או צומת], אולי יעשה כן במקום הראוי לעבירה. וע"ע בזה. וע"ע מש"כ בסעי' ט' בענין פתח פתוח, ובענין יחוד ברכב'.

הנה, כל הענין הוא רק לענין הלכות יחוד, אבל בדרך כלל אינו הנהגה ראויה לקחת אשה עמו לבד ברכב. ויש צוירים שאין בעיה מצד זה ויש לדון רק מצד יחוד, כגון סבתה של אשתו, וכדו'.

שיעורים על הלכות יחוד

אמנם, יש שמועות נאמנות מנכדות ר' משה, בנותם של הגר"ד זצ"ל ויבלחט"א הגר"ר ראובן שליט"א, שסבם הגדול והקדוש והבעל נפש נישק אותם. וק', הא אם ר' משה אינו הבעל נפש להחמיר, מי יבא אחר המלך.

וביאר להם ר' משה, דכשיש לפניו בת בתו וגם בת בנו, אינו רוצה לנשק לזה ולא לזה, כדי שלא יתביישו, ולכן אינו מבחין. והואיל ומנשקם כשהבת בתו נמצא, מנשק אותם תמיד, הואיל ואישתרי אישתרי.

ונמצא, שאין להחמיר אלא בבעל נפש שיש לו רק בת בנו, ואין לו בת בתו. וגם רואים מר' משה שלא היה לו הו"א לא לנשק לבת בתו מחמת חומרא זו.

ולדינא, הערוה"ש בס"י כ"א מיקל להדיא בכל גווני לכתחילה, אך יש מקום לחומרא כמו שפירש ר' משה, אם אין לו אלא בת בנו.

אשתו נדה, אין בה איסור יחוד, כל כמה שהצליחו בעילה אחת, כיון שיש לו פת בסלו, כמו שביארנו בס"ד ביו"ד סי' קצ"ב.

ויל"ע, היכא שאשתו מורדת לזמן ארוך ואינה מוכנה ללכת לטבול, האם יש בזה איסור יחוד, דהרי אין לו פת בסלו. ואכן המהרש"ם [ב' קע"ח] אוסר, וחושש שמא ירצה אותה.

אך, בשם ר' אלישיב מקשים הא למאי נחוש, לשמא ירצה אותה, הא תלך לטבול ואין לנו למה לחוש כמו שאין אנו חוששין לשאר נדה.

וסבתות, לכל הדורות, וכל הילדים, נכדים, לכל הדורות, אין בה איסור יחוד. וכן מסיק העזר מקודש למרות שבס"י כ"א הסתפק בזה.

ומכיון שאינם איסור לענין יחוד, הם גם מהני כשומר, להציל מייחוד, וכדיבואר לקמיה בס"ד.

והנה, הב"ח שהתיר יחוד לכל יוצאי חלציו מציין למש"כ בס"י הקודם, ושם השווה יחוד לענין קורבה, שמותר לחבק ולנשק כל יוצאי חלציו, והם יכולים לחבק ולנשק לסבים וסבתות שלהם לכל הדורות.

אמנם, ר' משה [א' ס'] מדייק מהב"ח שכ' כל יוצאי חלציו, אך כשפירט כ' בתו ובת בתו וכו', אבל בת בנו לא הזכיר. וכ' סברא גדולה מדוע זה יהיה יותר חמור, דכשמנשק נכדתו, יש לחוש שמא יבא להרהר אחרי אמה, דמשם יצאה, ומוכיח מושג זה ממקומות שונות. והניחא כשהוא בת בתו, לא יבא להרהר אחר בתו, אבל בבת בנו יש לחוש להרהר אחרי כלתו.

וכ' ר' משה, דא"כ ה"ל להב"ח לפרט רבותא טפי, והינו בת בנו, ולא לפרט רק בת בתו, ומדוע בחר זה על פני זה, ע"כ משום דדבת בנו אין היתר חיבו"נ. אך ר' משה מודה דאינו פשוט, וסתום בדבריו, אך כ' שזה בדווקא, ד"מ"מ קצת ספק יש להם דלמא יש לאסור בבת בנו ולכן הניחו זה לכל אחד שיעשה כפי שיסבור בזה" וכו', ומביא ראיות שיש מושג כזה, ולבסוף כ' "וצ"ע לדינא ולמעשה יש לבעלי נפש להחמיר אך שאין למחות ביד המקילין" עכ"ד.

שיעורים על הלכות יחוד

וכמובן, זה נאמר רק היכא שבדרך הטבע לכל העולם הוא קורבה שאין ליבו נוקפו, אבל אם הוא ענין פרטי, אין שום מקור או היתר להתייחד.

[ואפ' מניעה שהוא לכל העולם, אלא שהוא צדדי, אין בכח דור שלנו להתיר מחמת זה. כגון, אם האשה יש לה מחלה, וכל הבועלה מסכן עצמו שידבק במחלה זו, והוא מחלה נוראה, אעפ"כ אין היתר להתייחד עמה. ועוד, מהא דמחלות אלו עדיין מתפשטות בעולם, ע"כ אינו מניעה מספקת.]

כגון, איש של"ע חולה במחלה נוראה, ואין ליבו נוקפו לשום אשה בעולם, רק לגברים אחרים, אין לו היתר להתייחד עם נשים, למרות שאין לו יצר, כי כך הם איסורי תורה בכללות, ולא דנים על הפרט, בה'גברא'. ובלא"ה, עדיין נחוש שמא יתרפא במהרה.

[ולענין אם יש לו איסור יחוד עם עוד גבר, לכאז' יש להקל, כי ביחוד אין אנו חוששין לאונס אלא לפיתוי, והגבר השני לעולם לא יסכים לזה. [ושני חולים ביחד, יש להם לכה"פ דברי השו"ע דלקמיה].

אמנם, השו"ע בסי' כ"ד פתח ד"לא נחשדו ישראל על משכב זכר", ולכן יחוד מותר, אבל המתרחק מזה הר"ז משובח. ומסיים "ובדורות הללו שרבו הפריצים, יש להתרחק מלהתייחד עם הזכר". הב"ש והב"ח דנין אם זה שייך בזמנם.

אך, אם השו"ע כ"כ לפני חמש מאות שנה, ודאי מצבנו גרוע מזמנו, ולכן לפחות יש לנהוג כדברי השו"ע, ואפ' סתם ב' גברים לא יתייחדו.

וע"כ המהרש"ם למד דשמא ירצה אותה, וחושש שאם ימתין עד שתטבול, כבר תחזור בו, ולכן אין לו פת בסלו להמתין לכך. א"נ, לזה נחוש לאונס משא"כ שאר יחוד, דבעיניו אינו גרוע כ"כ, כיון שהיא נשואה אליו.

והנה, סברת ר' אלישיב שייך בין אם יש להם ריב שממשיך לכמה שבועות, ובין אם כבר החליטו להתגרש, סו"ס יכול לרצותה לטבול.

אמנם, אם הציור הוא שהבעל הוא בעל תשובה, ואשתו החילונית אינה מוכנה לשתף פעולה עם דברים אלו, בזה לא שייך סברת ר' אלישיב, כי ודאי לא תטבול, ויש חשש שיעברו בעודה נדה.

יחוד עם אחותו

הגמ' שם אי' א"ר יהודה אמר רב אסי, מתייחד אדם עם אחותו, ודר עם אמו ובתו. כלומר, באחותו מותר להתייחד, אבל לדור אסור, דאע"פ שאנשכנה"ג סמא עיניו של היצח"ר, זה הועיל רק במקצת, אבל לא לגמרי, ולכן חששו בקביעות. כך מבואר מרש"י, ע"פ ר' משה [ד' ס"ד].

ועפי"ז, לפני האנשכנה"ג היה אסור להתייחד בעראי עם אחותו. נמצא, רב אסי מתיר יחוד בעראי מה שהיה יורג ואל יעבור בדורות הקודמים. ואין זה תימה, כי איסור יחוד תולה על סוג היחס האם ליבו של אדם נוקפו, אבל עם קרוב שאין ליבו נוקפו, כדוגמת אמו ובתו, אין איסור יחוד; ואינו מתיר איסור מה"ת, אלא מברר היכן מתאים.

שיעורים על הלכות יחוד

לדבריו מגמ' קידושין פ"א, וספר המקנה שם.

ושם מבואר דרב אחא בר אבא השיב בתו על ברכיו, ושאלו הא אשת איש היא, ופירש"י, דיש להתרחק מאשת איש. והק' הפנ"י, מדוע תמהו יותר משום שהיא אשת איש, הא גם פנויה יש להתרחק; אלא ע"כ בתו שאני, א"כ מה בכך שהיא נשואה. ותי', מפני הרואים שרואים אשת איש על ברכיו ולא ידעו שהיא אשת איש, דבעודה פנויה לא יחשדו אותו על איסור חמור של אשת איש. ובכך ביאר רש"י שיש להתרחק עוד יותר כשמדובר בשאלה של אשת איש.

ובספר המקנה תי', דאע"פ שאין יצר לבת בתו, ולשאר קרובים, מ"מ לאשת איש יש יצר, ולכן עליו להקפיד. ועפ"י דברי המקנה הללו, החמיר א' מהמחברים.

אמנם, בעיקר דברי המקנה יש להקשות, הא בת בתו אינה מותרת מחמת אנשכנה"ג, דזה רק לאחותו, אלא מותר משום בן אמה, שגם זה בכלל, וא"כ מה בכך שהיא גם אשת איש, הא אין יצר בין הני בנ"א. [קושיא זו מהכותב].

ועו"ק, הא לפי"ז באחותו נדה נמי נימא הכי, ומדלא קיי"ל כן כי לא מצינו דבר זה בשום פוסק, ע"כ המקנה הזה אינו לדינא, ולא נכתב לענין הלכה למעשה.

ולכן לדינא ברור שאין לחלק באחותו פנויה או נשואה, וכהעובדא של החזו"א.

והנה, אע"ג דקיי"ל דמותר להתייחד עם אחותו בעראי, מ"מ השו"ע בסי'

ובהמשך הגמ' יש שי' שמואל שאסור להתייחד עם אחותו אפ' עראי.

והנה, פשטות השו"ע כאן שמתיר רק אם בתו ואמו ואשתו, מבואר שפסק כשמואל, ושאין להתיר יחוד עראי עם אחותו. וכ"ה סתימת הרמ"א שלא השיג. וכ"ה באמת ברמב"ם ובטור.

הבית שמואל מק' מדוע כולם שתקו, הא פסקי' כרב אסי נגד שמואל, ותי' דאולי כאן שאני כיון שמוסיף על המשנה. ומביא הרא"ש דפסק כרב אסי.

וגם החלקת מחוקק הביא הרא"ש שפסק כשמואל, אך מביא סוף דברי הרא"ש דהמחמיר תע"ב.

אמנם, הערוה"ש, חכמ"א, אג"מ וס"ד ג', ויתר על כולם הוא המנהג, לפסוק כרב אסי, ולהקל ביחוד בעראי עם אחותו, ואין להחמיר אלא בקבע.

ובאמת, מנהג העולם הכריע שאין כאן אפ' מעלת 'תע"ב', אלא מותר לגמרי, וכמו שנהג החזו"א בכבודו ובעצמו שגר עם אחותו אשת הסטייפלע"ר, ולא חשש ליחוד כשהקה"י יצא לביהמ"ד ללמוד.

[כמובן, כל ענין יחוד עם אחותו אנו דנים רק ע"פ ההלכות המבוארים כאן, אבל מענין סי' הקודם להתרחק מן העריות, וגם מענין הנהגה ראויה ואחראית, אי"ז עסקנו כאן].

יש מי שכתב דכל ההיתר ביחוד בעראי באחותו הוא רק באחותו לפני שהיא נשואה, אבל אחותו אשת איש, אסור להתייחד אפ' בעראי. והביא מקור

שיעורים על הלכות יחוד

משה [ד' ס"ד א'], ומפני כן התיר יחוד עם אמו, בתו, וגם אחותו.

ובאמת, היה מקום לחלק בו אמו ובתו שע"פ הטבע של הבורא אין שום יצר, ובין אחותו שהוא ע"פ האנשכנה"ג, דאולי הם פעלו רק לענין קרובים, וכל כמה שאין אחותו קרובה אליו, תפילתם לא אהני בהו. אך רואים מר' משה שלא חילק כן, והתיר יחוד אף עם אחותו.

לדינא, יש החולקין על ר' משה, אבל למעשה שומעין להקל.

הנה, האחרונים והפוסקים האריכו בענין ילדים מאומצים [Adopted], והורים וילדים חורגים [Step Siblings] אם ואיך יש היתר ביחוד. אך, אין אף א' שהיקל מחמת שאין ליבו נוקפו עליהם כיון שגדל עמהם, ורגיל עמהם. ועפ"י הנתבאר מובן, שאין אנו יכולים לחדש דבר כזה מעצמנו, ורק אלו שהתורה אמרה בפירוש שאין ליבו של אדם נוקפו, ורק אלו שאנשכנה"ג התפללו עליהם, יש היתר יחוד, אבל בלא"ה אין לנו כח להתיר מחמת זה.

בגדר של יחוד עראי וקבע

נתבאר למעלה דקיי"ל כרב אסי, ושמותר להתייחד עם אחותו בעראי אבל לא בקבע. ויל"ע, מהו גדרו של קבע לענין זה.

כגון, אח ואחות שרוצים לבא לארה"ק לחודש אלול ותשרי למשך כל החגים, האם מותר להם לשכור דירה ביחד או"ד זה קבע.

הבית שמאול הביא הרא"ש, וכ' דלפי שעה מותרת, אבל קבע אסור. מאידך,

הקודם סעי' ז' כ' דלענין חיבו"נ, אע"פ שאין ליבו נוקפו, ו"אף על פי שאין לו שום הנאה כלל, הרי זה מגונה ביותר ודבר איסור הוא ומעשה טפשים" ע"כ דברי השו"ע.

ובהבנת האיסור, אולי י"ל דהואיל ושייך תאווה אל אחותו, אע"פ שאין לו עכשיו, כי היכי שאסרו יחוד בקבוע שמא יבא לידי, ה"ה שאסרו את זה. מאידך, ר' משה [יו"ד ב' קל"ז] כ' "שהוא משום שלא יבא להקל בשאר עריות".

א.ה. ואולי יש נפק"מ בין הטעמים, מה דינו של קורבה מועטת, כגון תקיעת כף, והדומה לה, האם יש מקום להקל. דלפי הטעם הראשון נשמע סברא לומר שאינו אסור אלא כשמתעסק בזה, ולא בעראי ומועטת [וכן היקל ר' אלישיב קובץ תשובות ב' כ' ג'], אבל אם הוא אטו שאר נשים, לכא"ו אין מקום לחלק.

ויל"ע, לפי ר' משה מדוע החמירו באחותה יותר מאמו או בתו, הא גם בזה איכא למיחש. וע"כ גם הוא מודע במקצת לטעם הראשון [א.ה.]. וא"כ יודה בהנפק"מ שכתבנו. וע"ע בזה.

אגב, אחות אביו וכיוצא בהם שווין לענין זה לאחותו, כדמבאר בשו"ע שם. ונאריך ע"ז לקמיה בס"ד.

לענין גר שנתגייר, האם מותר ביחוד ובקרבה עם קרוביו הגויים לשעבר. והנה, ע"פ הנתבאר כאן דאיסור יחוד הוא ענין טבעי, ועם ערוה שליבו של אדם נוקפו, הסברא נותנת דאע"פ שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, מ"מ ענין הטבע במקומו עומד, ואין סיבה לאסור. וכ"כ ר'

שיעורים על הלכות יחוד

ברש"י שם כ' דמותר לפרקים. ויל"ע, האם זה מחלוקת, ומהו הגדר של כל א' וא'.

האמרי יושר להגר"מ אריק [ב' מ"ג] דן בזה, והשואל איירי בציור שהוא ואחותו רוצים לנסוע לעיר שיש בה מעיינות שטוב לבריאות שלהם, ולהשכיר חדר ביחד, והשואל דייק מרש"י שם שכ' 'לפרקים' דכל שהוא פחות מל' יום, שרי. והשיב לו הגר"מ אריק 'יפה דייקת' אבל בכל זאת יש לאסור משום האבות דרבי נתן שלא ילך עם אחותו לפונדק כדי שלא יחשדו בו. [ונראה הכוונה, מכיון שרואים אותו עם אשה, ואינו מתנהג עמה כמו בעל לאשתו, יחשבו שהוא מזנה, משא"כ כשהוא עם אשתו ממש.]

השבה"ל [ר"א ה'] כ' דדבריו של האמרי יושר להתיר עד ל' יום צריכים עיון, דמהכ"ת לפרקים הוא ענין של ל' יום, ומביא אוצר הפוסקים דס"ל ג' ימים הוא כבר קבע.

ר' משה [ד' ס"ד ג', ס"ה א'] דן בזה, וכ' דאין לדמות לברכת הראייה במס' ברכות דשם מצינו ש'לפרקים' הוא ל' יום, כי התם אינו דבר פשוט, והגמ' מק' מאי לפרקים. ועוד, מהאי גמ' רק רואים שראייה אחת לל' יום הוא לפרקים, אבל ראייה ממושכת של ל' יום אינו הנידון שם, וממילא אין ראייה לעניננו. ואדרבה, אם באת מרש"י הנ"ל ומגמ' זה, מותר רק א' לל' יום.

ולכן, ר' משה מציע גדר משלו, דמותר לבקר ולהתארח, אבל אינו מותר לגור שם. והגדר של ביקור ישתנה כפי המרחק שנסע כדי להגיע, ובמנהג המקום, אבל

כל שאינו 'ביקור', אסור. ולכאנ', אינו דווקא ביקור א' אל מקומו של השני, אלא אפ' שניהם ביחד תולכין אל מקום אחר, כל שהוא בגדר של ביקור, מותר, ואם לאו, אסור.

ומסיק ר' משה דכשאינו ברור הגדר של ביקור, אע"פ ששאלתן של יחוד עם אחותו בקבע הוא שאלה של דרבנן, מ"מ א"א להקל מצד ספק דרבנן לקולא, כיון שזה חסרון חכמה.

עוד כ' ר' משה, כל האיסור יחוד בקבע עם אחותו, הוא אח עם אחות, אבל ב' אחים או ב' אחיות, מותר.

עוד כ' ר' משה, כל הענין של יחוד עם אחותו הוא משום דע"י הקביעות אולי יתגבר היצר, ולכן, היכא שא' מהם חולה או זקן, מותר. ואינו תולה על גבורת אנשים, אלא על חולשה, כי לא חוששים שהאי יצר יצליח להתגבר על אדם חלש. וכן מביאים בשם האמת ליעקב. וכן יש להקל למעשה. וע' לקמיה מש"נ לדון בזה לפי דעת רש"י.

הנה, כל ספרי הקיצור נקטו כדבריו של הגר"מ אריק. וזה בעיני כפלא, כי הרי השבה"ל כ' דדבריו צ"ע, וגם ר' משה חולק עליו. וביותר, הוא לא כ' דמודה שרש"י ס"ל ל' יום, אלא שיפה דייקת מרש"י דלא כהב"ש והרא"ש, דמותר יותר מלפי שעה. נמצא אין מקור ברור להתיר ל' יום, למרות דכן הוא הסכמת המחברים. [ואולי למדו כן מהל' מזוזה].

והנה, כל האחרונים והפוסקים דנו ע"פ דברי הרא"ש שהביא הב"ש שהבאנו בתחילת הנושא, וגם דברי רש"י של 'לפרקים'. אמנם, למרות שכל האחרונים

שיעורים על הלכות יחוד

אח ואחות שעובדים יחד במשרד
סגור ונעול כל יום כל היום, לפי רש"י אינו דר עמה, ולכן מותר. לדעת הרא"ש יש לדון אם זה נחשב קבע, דאולי רק בבית שייד שם קבע. ומהא שזה מעשים בכל יום ואין פוצה פה, ע"כ יש להקל, אי משום דלדעת הרא"ש אינו קבע, אי משום דעת רש"י.

בחור שנזרק מישיבה, ולכן עבר אל בית אחותו [רווקה] עד שיסדרו העניינים, להרא"ש, לפי ר' משה כשאינו בגדר ביקור, אסור. להגר"מ אריק, יש לו עד ל' יום. להשבה"ל, יש לו ג' ימים. מאידך, לדעת רש"י מותר, דכיון שעסוק למצוא פתרון קבע, וזה פתרון זמני, א"א שיחשב כצורה של זוגיות.

הורים שנפגעו למקום אחר, והשאירו בביתם בן ובת, לרש"י אין כאן ספק דאי"ז יחוד, דאינו דר אצלה בבית, אלא בבית הוריהם שאינם נמצאים כאן. ואה"נ אם ההורים נסעו לשנה שלמה, זה אכן יהיה יחוד. והגדר של זה אינו ברור כל צרכו. ולדעת הרא"ש, יש לדון, כי זה קבע, ואינו ביקור, ואם הוא יותר מג' יום, וכ"ש כשהוא יותר מל' יום, זה שאלה של יחוד.

לכאו', כל היכא שכל הפציהם עדיין במזוודות, אינו יחוד, לא מיבעיא לדעת רש"י, אלא לכאו' גם להרא"ש איכא למימר הכי.

דנו הפוסקים אם היה יום א' מפסיק תוך הל' יום, האם זה מהני שלא יחשב כיחוד של קבע. ולכאו', לפי רש"י לא אהני כלום, דסו"ס זה צורה של זוגיות, ולא משנה הא שישן במק"א ללילה אחד.

והפוסקים לא נקטו כזה, לכאו' יש כאן מחלך שונה לחלוטין ע"פ המשך דברי רש"י שם. וכדי שנרחיב על דבריו, נצטט דברי רש"י, "מתייחד עם אחותו: לפרקים, אבל אינו דר תמיד ביחוד אצלה בבית".

והנה, אם כוונת רש"י לג' ימים, או שמותר רק ביקור, או ל' יום, וכי שייד לומר על זה 'דר תמיד ביחוד אצלה בבית'. ואדרבה, משמע מרש"י דאינו אסור אלא אם הוא דר ממש עמה, ותמיד ביחוד, והוא אצלה בבית, אבל כל חופש או נסיעה או מלון או פונדק ביחד, לית לן בה.

כלומר, משמע מרש"י דאינו אסור אלא כשהוא בצורה של זוגיות, ונראה כאילו דר עמה כדרך איש ואשתו, אבל כל שאינו כן, שרי.

כגון, אח ואחות עברו לגור ביחד, ואז נודע להם את האיסור, להרא"ש יש מקום לדון כמה זמן יש להם עד שיהיה לזה שם קבע, ואם הוא עדיין פחות מל' יום. לדעת רש"י, זהו 'דר עמה' ואסור עכשיו כל רגע ורגע. צדדים אלו אינם מוכרחים, אבל הם מדגישים את הדעות.

והנה, אע"פ שמסק' כל האחרונים והפוסקים הוא דלא כדברינו, ואע"פ שר' משה כ' להחמיר בכל ספק כיון שהוא חסרון ידיעה, מ"מ, היכא שהגדר אינו ברור לאף א', ויתכן שגם לפי הרא"ש יהיה מותר, והוא שעה"ד, לכאו' בזה שפיר נסמוך על דעת רש"י, בפרט דאיירי במילי דרבנן. ובהא מיהא נקל, דכשלדעת רש"י אינו יחוד, וגם הוא פחות מל' יום; דהרי בלא"ה מסק' המחברים הוא להקל בזה.

שיעורים על הלכות יחוד

דודתו, אחות אביו או אחות אמו

הנה, בסי' הקודם בענין חיבו"נ עם אחותו, השו"ע השווה אחות אביו וכיוצא בהן, העריות שאין לבו של אדם נוקפו, ואינו נהנה מהם.

ועפ"י, כ' ר' משה [נ"ד ס"ד] דגם לענין יחוד יש להשוותם, ולכן מותר להתייחד עמהם בעראי, אבל לא בקבע. וכן, כי היכי שאחותו מציל מיחוד, ה"ה דודתו.

וזה דלא כהעזר מקודש שדן בזה ומסיק להחמיר ביחוד, מדרבנן. והסכימו לזה השב"ח והח"ש.

אמנם, בשם ר' אלישיב אומרים כר' משה, והכי מסתברא. אמנם, הואיל ונחלקו בזה, לכא' יש להחמיר בגדרו של קבע, ואין להקל בכה"ג על הגדר של קבע שאמרנו מרש"י, אלא לנקוט כהקבע של הרא"ש, ושל ר' משה.

הנה, רש"י שם בקידושין מבואר שתפילת אנשכנה"ג הועילה שאין יצר לקרובים. וראינו שמלבד אמו ובתו, זה כולל גם אחותו וגם דודתו.

הרש"ש שם למד דזה קאי על כל העריות של קרובים בפ' אחרי מות, כגון חמותו וכלתו, ודודתו אשת אחי אביו ואמו, אע"פ שאין קרבות טבעי זה אל זה, אע"כ, מותר ביחוד [עכ"פ בעראי] מחמת תפילותה של אנשכנה"ג.

ולכא' הרש"ש יודה באשת אחיו ואחות אשתו, דבזה עדיין יש יצר, הא ראייה מותר להינשא להם אחר מות אחיו בלי ילדים, או אחר מות אשתו.

ולכא', גם להרא"ש לא הועיל כלום, כי עדיין יש לזה צורה של קבע, ואינו מוכח.

הנה, הבאנו למעלה ר' משה שמיקל אם א' מהם חלש, דבהא ליכא למיחש שיתגבר היצר. ולפי הרא"ש מובן היטב, דהקפידו שלא יבואו לידי איסור, ולכן קבע אסור, אבל בחלש מותר. אבל לדעת רש"י, מאוד יתכן שאסרו צורה של זוגיות, ולא השגיחו כ"כ אם באופן הפרטי הזה יבואו לידי איסור, אלא אסרו צורה מסויימת, משא"כ לדעת הרא"ש. וע"ע בזה.

והציור שהבאנו בתחילת הנושא, אח ואחות שהגיעו לאלול ותשרי, הרי לכא' אין בזה צורה של זוגיות, אלא צורה של חופש, והייתי אומר דלדעת רש"י שרי, ואם הוא שעה"ה, אולי יש מקום להקל.

מעשה באיש שחלה ל"ע במחלה הנוראה, ולצורך הטיפולים הוצרך לנסוע לעיר אחרת, ושם גרה לבדה אחותו הגרושה. ושאלתו, האם יכול להתארח אצלה למשך זמן טיפולו, או שזה יחוד בקביעות.

לפי ר' משה אינו ביקור אלא יותר בקביעות, וכ"ש להשב"ח, והפוסקים, הואיל והוא יותר מג' ול' יום. אמנם, לפי פשטות דברי הרא"ש, וכי שייך לומר ע"ז שהוא קבע, הא ברגע שהרופאים ישחררו אותו, יחזור למשפחתו, וא"כ לכא' זה צורה של עראי.

וכ"ש לפי דעת רש"י, אינו בצורה של זוגיות, ולכן אינו בגדר קביעות.

ולכן, בשעה"ד כזה הדעת נוטה להקל, ודלא כרב א' שהחמיר בזה.

שיעורים על הלכות יחוד

שאסור לו להתייחד עם הנדה אפ' היא פנויה. ואחר שקידשה לפני הנישואין, הרי עדיין אסור בתשמיש, כמו שאומרים בברכה 'ואסר לנו את הארוסות', וממילא יש איסור יחוד. ע"פ הרמ"א אה"ע נ"ה.

ילדים מאומצים וילדים חורגים

ציורים אלו יש לדון מצד איסור יחוד וגם מצד איסור חיבו"נ. ויש הרבה ציורים שונים, כגון שהילד הוא בן או בת של א' מהם, או מאומץ, בן עם האשה, בת עם האיש, וכו'.

והנה, למרות הקושי והחומר שבענין, מ"מ הפשטות הוא שיש כאן איסור יחוד ואיסור חיבו"נ. ועוד, בן מאומץ עם האשה, או בנו של בעלה, יש איסור יחוד אפ' כשבעלה בעיר, כי הרי לבו גם בה.

ואע"פ שבגמ' מצינו שבחים למי שמגדל יתום בתוך ביתם, צ"ל דאיירי כשהזהירו על הלכות אלו, ואין ראייה משם לשום היתר.

ואכן, כך החמירו הגדולי עולם; החזו"א, דובב מישרים, הג"ר זלמן סורוצקין, דברי הלכה נ' כז. ובאוח"ר נה' פ' מובא מעשה ששאלו לחזו"א אם יגידו לבן שהוא מאומץ, ולא ענה החזו"א. ואח"כ שאלו החזו"א מדוע לא ענה, ואמר משום שעוברים על יחוד וחיבו"נ תמיד.

וע' בתשובות והנהגות [ד' שט"ז] שהיה בחור א' שהוריו הגידו לו שאביו הוא אביו האמיתי, אבל אמו אינה באמת אמו כי הוא נולד מנישואים קודמים. ומששמע כן הקפיד לא להתייחד עמה, ושלא לגעת בה. פעם א' האשה רצתה

הרש"ש מוכיח כוונתה מגמ' קידושין שם דאי' שר' טרפון אמר לתלמידיו שישמרו אותו מכלתו, ולגלג עליו אותו תלמיד, ולבסוף נכשל עם חמותו. והק' הרש"ש, מדוע לגלג עליו אותו תלמיד, הא כלתו אסורה לו כדמבואר באחרי מות. אלא ע"כ לגלג אותו תלמיד כי אין יצר, ואעפ"כ ר' טרפון החמיר לעצמו.

ולפי הרש"ש, הגמ' שהתירה יחוד עם אחותו, הל"ל כלתו, אלא נקט אחותו לרבותא, דאעפ"כ בקבע אסור.

אמנם, ר' משה שם להדיא כ' דהעריות והקרובים שע"י קידושין, אין היתר כלל, ולכן ר' טרפון חשש, והזהיר לתלמידיו שישמרו אותו לא להתייחד אפ' באופן היתר, כגון בעלה בעיר.

ור' משה מוכיח מגמ' פסחים ועוד גמ' שיש יצר בין איש לחמותו, ע"כ תפילת אנשכנה"ג לא היתה על זה.

האמרי יושר כ' דדברי הרש"ש הם דברים מבהילים, ואינו מקובל כלל, ואינו אפ' צירוף בעלמא. ובאמת, כ"מ באבן עזרא וטור ועוד ראשונים על הפסוק בפרשת כי תבא, ארור שוכב עם חותנתו, דהואיל ויותר קל להתייחד עמהם בלי שאנשים ישמו לב, לכך יחד לו הקרא ארור בפנ"ע. וזה להדיא דלא כהרש"ש.

והכי קי"ל, ויחוד עם כלתו או חמותו או דודתו ע"י קידושין הוא אסור מה"ת, ביהרג ואל יעבור. ולא הבאנו דברי הרש"ש אלא להנאת הקורא.

חתן בתקופת האירוסין, אסור לו מה"ת להתייחד עם הכלה, כדין כל בחור

שיעורים על הלכות יחוד

בילדים מאומצים. וכמובן, זה דיוק קלוש מאוד, וברור שכוונת הלבוש הוא לבאר מדוע אין ליבו של אדם נוקפו על אמו, אבל אין זה היתר משל עצמו.

ועוד, הרי לפי"ז יש ציורים שאב ובתו, אם ובנו, יהיה להם איסור יחוד, כגון שלא גדלו ביחד; ע"כ ההיתר הוא מצד הטבע, והלבוש הוא רק לרווחא דמילתא ולטעמא בעלמא.

עוד כ' הצי"א, ההיתר להתייחד עם אשתו נדה הוא משום שרגיל עמה; וה"ה זה שרגיל עמה.

וכמובן, טענה זה צע"ג, כי כוונת 'רגיל' היינו בתשמיש, וזה לא שייך לענינו.

עוד כ' הצי"א, היראים כ' דלא אסרו יחוד על אשתו נדה, כיון שזה גזירה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בו; וה"ה בענייננו. ודבריו תמוהים, וכי רוב העולם מאמצים ילדים. ועוד, אפ' אם כך היה המציאות, האם ביכולתנו לעקור איסורים מחמת הכי – רק חז"ל יש בכוחם שלא לגזור גזירות בכה"ג.

עוד טען, הרא"ש כ' דיחוד עם אשתו נדה מותר מטעם דרכיה דרכי נעם; וס"ל דה"ה בענייננו. וזה תימה, הא יש הרבה איסורים שנוכל להתיר עפ"י טענה זו; אלא ע"כ אין בכוחנו לחדש סברות כאלו.

ומסיק, דזה פירצה דחוקה, ובמקום חינוך יהודי, יש להקל כשמגדל הילדים מגיל אפס, אבל לא כשמגדילם מגיל שלש.

[אגב, כל ההנחה של התשובה הוא שיחוד ספק אם הוא דאורייתא או דרבנן,

ללחוץ ידו והוא לא הסכים. כשאביו שמע את הדבר, כעס מאוד, ואמר שאם אינו מסכים לעשות כן הוא צריך לעזוב את הבית.

הלך הבן ושאל הגר"מ שטרנבוך שליט"א מה עליו לעשות, והלך הגר"מ לשאול את החזו"א, שהורה שעליו לצאת מן הבית, ואין שום קולא.

הלך הבן לאסוף את חפציו, ובאותה שעה האשה התפייסה ואף שיכנעה את בעלה שלא לזרוק את הבחור, והתירו לו לישאר. ע"כ הסיפור, ורואים עד היכן הדברים מגיעים.

המנח"י [ט' ק"מ] כ' דאין מקום להקל. וכ"ה בנשמת אברהם [קל"ד] בשם ר' אלישיב והגרשז"א. וכ"ה בתשובות והנהגות בכמה מקומות. וכ"פ השבחה"ל [ה' ר"ה].

[כבר הוכחנו למעלה דהא דמצד הטבע אין יצר, אי"ז מספיק להקל, כי אין בכוחנו לחדש קולא כזו מעצמנו, רק כשהתורה אמרה שכך המציאות, או שאנשכנה"ג עשו המציאות כזה יש להקל. ואכן, אין מי שהקל כאן מחמת טענה זו.]

הציין אליעזר [ו' מ' כ'] כ' דבשעה"ד נורא יש לצרף כמה צירופים להקל. אמנם, כד נעיין בדבריו נראה שאין כח בשום א' מטענותיו.

הצי"א מביא הלבוש שכ' דמותר להתייחד עם אמו כי אינו הדרך לבא עמה בהרגל עבירה. וטען, מדלא אמר שאין לבו נוקפו, ע"כ ההיתר מצד הרגל, כיון שגדל עמה, וא"כ ה"ה שיש להקל

שיעורים על הלכות יחוד

אחות. ממשיך הגמ', ולא היא, כי יש קול, והכי קי"ל לדינא.

ומען ר' משה, דאם הבן והבת החורגים הקפידו על יחוד, מה ההו"א לומר שאח נשא אחות, הא מהא דהקפידו על יחוד כל השנים, ע"כ אינם אח ואחות. אלא ע"כ לא הקפידו ביחוד, ולכן לא ידעו מחמת הכי, ואעפ"כ למסק' הגמ' מותר, כי עדיין יש קול, למרות שייחדו.

וב"ת שאכן הקפידו על יחוד, אך העולם לא ידעו מזה, הא א"כ נגזור לאסור אדם לישא בנו לשפחתו, שמה יאמרו אח נשא אחות; אלא ע"כ, בזה הקפידו ביחוד, ולכן ידעו, ולזה לא הקפידו, ולכן בההו"א של הגמ' לא ידעו.

ולכן טען ר' משה שמבואר מהגמ' שאין איסור יחוד עם ילדיו המאומצים והחורגים. וכ', דע"כ הסברא בזה היא, דכי היכי שיש היתר יחוד כשיש פחד ואימה, כגון בעלה בעיר, פתח פתוח; ה"ה שיש להקל בנידו"ד, דהרי האיש לא יחטא עם בת, והאשה לא תחטא עם הבן כי הם יראים דיתגלה הדבר ע"י ההורה השני, דמאחר שאינם ילדים טבעיים, יש עליהם השגחה מיוחדת, ודורשים וחוקרים כל מעשיהם יותר מהורה טבעי, ולכן הם מוכרחים להקפיד יותר בהנהגותם.

ואה"נ, אם ימות הורה א', ונשאר רק האיש עם הבת או האשה עם הבן, זה אכן יהיה יחוד, כי עכשיו אין את השמירה של ההורה השני.

והנה, ע"כ סברת ר' משה לא ניתן לאמרה בכל מקום, דהא עפ"ז יש להקל

וכבר הוכחנו בתחילת דברינו שאנן קי"ל דיחוד דאורייתא.

וע"ע בספר דבר יהושע [ג' ט"ז] שכ' כדברינו, להקשות על הצי"א אחת אחת. ובח"ז סי' מ"ד הצי"א השיב לכל טענותיו, עיי"ש.

עכ"פ, הסכמת כל גדולי האחרונים הוא לאסור בפה אחד את היחוד וחיבו"נ עם ילדי מאומצים, או ילדים חורגים.

ומכאן נובל לגשת אל דברי ר' משה [ד' ס"ד]. וכ', דמצד חיבו"נ פשוט שיש להקל, ומדמה לדברי הש"ך בסי' קנ"ז סעי' י' דמותר חיבו"נ עם אמו אע"פ שהיא ערוה, ואין לאסור משום לא תקרבו, דע"כ התורה רק אסרה חיבו"נ היכול לבא לידי איסור, ואילו באמו אינו כן, ומופקע מגלוי ערוה, ולכן שרי. [זה ההיתר עבור איש לחבק ולנשק חבירו, אע"פ שיש איסור ביאה עמו, כיון שהוא כ"כ מופקע]. וטען ר' משה, החיבו"נ של ילדים מאומצים עם הוריהם המאומצים, אינו חיבו"נ המביא לידי איסור, אלא הוא אותו צורה של חיבו"נ של בן לאמו ובת לאביה, ולכן אין לאסור.

[והיה מעשה שר' משה התיר החיבו"נ לילד א' אם אשת אביו שגדלתו כבן שלה, וגם התיר לו בחיבו"נ עם אמו הטבעית, כי לשניהם היה צורה של חיבו"נ של אם לבנו, ולא של תאומה!]

ועכשיו יש לדון מצד האיסור יחוד. וכ' ר' משה דמהגמ' מבואר להתיר, ולכן מותר, ורק עלינו לבאר טעמא דמילתא.

דהרי, אי' בגמ' סוטה מ"ג: בן חורג לא ישא בת חורגת, שלא יאמרו אח נשא

שיעורים על הלכות יחוד

ולכאן, כל היכא שמדובר בשאלה של יחוד דרבנן, כגון איש עם שתי בנות, בזה נסמוך על ר' משה; ונחמיר רק לענין יחוד דאורייתא, וגם בזה ננקוט כל קולא אפשרית, כגון להרחיב את הגדר של אשתו עמו, וכדו'.

ונצטרף עוד, שאינו שאלה של יחוד של יחיד ואל יעבור לפי הדעות שהבאנו למעלה, כיון שאינו למטרת איסור.

ומי שמיקל כר' משה, אין בכוחנו למחות עליו, בפרט כשהוא באר"ב.

אגב, מעשה באב שבתו סרה מן הדרך, ואחר עשרים שנה מגיעה בחורה ואומרת לו שהיא נכדתו, בת לבתו שסרה מן הדרך, ועכשיו היא מתחילה לחזור בתשובה, מדינא מותר לו בחיבו"נ כי היא נכדתו. אמנם, במעשה שהיה הסבא אמר שיש לו הרהורים כי סו"ס זה בחורה שמעולם לא ראה בחייו.

ולכן, אע"פ שאין איסור ערוה בדבר, עדיין אסור מכל דיני ז'לא תתורו, ועוד. [א.ה. ואולי עכשיו החיבו"נ אסור מדין לא תקרבו, דסו"ס זה יכול לבא לידי איסור.]

סעי' י"א – הגילאים של איסור יחוד

תינוקת שהיא פחותה מבית שלשה ותינוק פחות מבן תשע, מותר להתייחד עמה, שלא גזרו אלא על יחוד אשה הראויה לביאה ואיש הראוי לביאה.

גם אם אמצו הילדים כשהיו בגיל עשר או חמש עשרה, וכן אם היה ילדים להאב וילדים להאשה, ושני המשפחות נתאחדו יחד, גם בזה יש מקום לומר סברת ר' משה, וזה בלתי אפשרי. אלא ע"כ גם לדברי ר' משה יש הגבלה.

ובעיקר דבריו, הלא הדיוק מהגמ' אינו מוכח, דאולי זה גופא הוא ההו"א ומסק' בגמ'. [ור' משה ידע שיש ללמוד הגמ' כן, אך ס"ל דא"י אמת. ועכ"ז, עדיין אינו מוכח מהגמ'.] וסברתו, הלא זה חידוש גדול עד למאוד, עד כדי להתיר איסורים מחמת הכי. ועוד, אולי הגמ' מתירה רק כשהורה א' הוא ההורה הטבעי, אבל כששניהם מאומצים, אין הכרח מהגמ'.

על כן, אין בכוחנו להתיר יחוד עפ"י דברי ר' משה. ואעפ"כ יש עדות שהגרש"ז עידד זוגות שונים לאמץ ילדים, כי יש דרך לעשות כן בדרך היתר, כ"ש אם מאמצים בן, דהרי עד גיל ט' אין איסור יחוד, ומט' ואילך יש ההיתר של בעלה בעיר. ואע"פ שליבו גם בה, י"ל דהחומר של ליבו גם בה היינו משום דה'לא תקרבו' יהיה יותר קל כיון שכבר מכירים זה את זה, ולכן החמירו יותר, אבל היכא שההיכרות הוא כיחם אם לבנה, לא יהני הא דלבו גם בה כדי לפתות אותה, ולכן שייד ההיתר של בעלה בעיר.

וגם אם יאמצו בת יש היתר עד גיל שלש. מכאן ואילך יש סברא בשם ר' משה להקל [לקמיה בס"ד] לעוד כמה שנים, ולכאן נקל בזה על גיל נידות. מכאן ואילך יש ההיתר של אשתו עמו, ויחפש עוד עצות.

שיעורים על הלכות יחוד

קטנה בת ג'

היות ואיסור יחוד הוא אטו ביאה, כל כמה שאינם ראויים לביאה אין איסור יחוד, דהיינו קטנה פחותה מבת ג', וקטן פחות מגיל ט'. אבל, מגילאים אלו ואילך, יש איסור יחוד.

כגון, ילד בן תשע עם אשת זקנו בת שמונים, או איש בכל גיל עם קטנה בת ג' שנים, אסור. ואע"פ שאינה ערוה או נדה, מ"מ גזרו על הפנויות, מדרבנן. אך יתכן שיהיה יחוד דאורייתא, כגון שהיא אחות אשתו.

הדבר הלכה מזהיר דגם אצל ילדים בעלי צרכים מיוחדים יש להם איסור יחוד, וצריך להיזהר בזה.

בערוה"ש [פק"י] מבואר שקטנה פחותה מבת ג' שהיא אשת איש, כגון שאביה קיבל קידושין עבורה, יש בה יחוד מה"ת. ודבריו אינם מובנים, דמה שייד יחוד כשלא שייד ביאה, ומה בכך שהיא א"א, סו"ס במציאות אין ע"ז שם ביאה. וצ"ע.

החלקת מחוקק והב"ש [פקט"ו] בשם הב"ח כ' דאע"פ שאין לקטנה בת ג' טעם ביאה, וא"כ ליכא למיחש לפיתוי, מ"מ יש לחוש לאונס. וק', הא בכל הל' יחוד לא חוששין להכי, וא"כ מ"ש כאן.

וע' החזו"א [נאה"ע ל"ה ג'] שמיישב את זה. ויש כמה נוסחאות שונות לומר דקטנה שאני, אי משום דהואיל והוא כ"כ קל לאנס, יורה היתר לעצמו שאינו באמת מאנס. או משום שישכנע אותה נגד רצונה, פיתוי קטנה אונס, או שיאנס אותה וישכנע אותה שבאמת רצתה את

זה. א"נ, לא חוששין לאונס אלא כשהוא צריך לריב עמה, אבל בקטנה שהוא קל מאוד, אולי לזה באמת נחוש.

עכ"פ, יש ליישב בנוסחאות שונות, ויל"ע איזה מהן עיקר, כי יש נפק"מ ביניהם.

הנה, בהל' תפילה ושאר דברים שבקדושה יש מח' מ"ב וחזו"א מאיזה גיל אסור להתפלל לפני קטנה שמגולה זרועה ושוקה; האם הוא מגיל ג' או מגיל ששייך לבא לידי הרהורים. וכו"ע מודי דלא שייך הרהורים על בת ג' וד', ואעפ"כ המ"ב אסר מ'דין' ערוה.

וממילא קשה, הא אם לכו"ע אין הרהור, מדוע יש איסור יחוד עמה, הא מהכ"ת נחוש שיחטא עם אשה שלא שייד עליה שום הרהור.

וע"כ צ"ל, דחששו שהמצב של יחוד יכול לבא לידי הרהור, הואיל ויש על המעשה שם ביאה. [נא.ה. א"נ י"ל, הגיל של הרהור אינו ברור, הא ראייה שהגיל שהחזו"א מחמיר אינו ברור, וא"כ חז"ל רצו לתת גדר ברור ומוגדר, ולכן לא התייחסו האם שייד הרהור או יצר, אלא הכריעו ע"פ הגיל של שם ביאה].

עפ"י הנתבאר בסעי' הזה, אסור לבחור או שאר אנשים לשמור על בנותיו של אחיו שהם בגיל שלש, כי זה יחוד בפנויה. וכן, אסור לאב לשמור בתו וחברתה בגיל שלש.

והאמת, קשה לנו להבין על מה חששו חז"ל, וכי באמת יש חשש שיפתה קטנה בת ג' לזנות עמו. ובאמת כה"ק ר' משה [ד' ס"ה], דהרי רחמה צר, ולכן תשמיש

שיעורים על הלכות יחוד

ובהא מיהא נקל, אם יש אחיו של מישוהו יושן בביתו, ואשתו של הבעה"ב נמצאת בבית, וגם בתה הקטנה פחותה מגיל שבע; האח והאשה אין להם איסור יחוד כי יש בעלה בעיר, והבת מותרת אבל ביחוד רק כשהאם שומרת עליו, אבל כשאמה הולכת לישון, בדרך כלל עכשיו יש איסור יחוד; ובהא נקל לומר שעדיין נחשב כיש לו שומר, שהרי אם יתחיל משהו, היא תצעק ותעיר את אמה שלה. וכ"כ בספר תורת יחוד [ח' כ"ה].

קטן בן תשע

יש מי שכתב [תורת יחוד א' ט"ז] דהא דיש יחוד בקטן בן תשע, היינו רק כשהדרך היה להינשא מוקדם, וא"כ בגיל תשע כבר היה קרוב לגיל שידוכים, אבל בזמננו יש להקל עוד כמה שנים. ובשם החזו"א מתירים עד גיל עשר או אחד עשרה, כ"ז שאין להם טלוויזיה בבית.

ולא הבנתי סברא זו, וכי בזמן חז"ל התחתנו בגיל י"ג או י"ד. ועוד, אצל האיש הענין הוא תאווה, וזה טבעי, ויכול הטבע להבין מאליו מה צריך לעשות. ועוד, מי יודע מה ילד בן ט' יודע כבר, כי מספיק ילד א' בבית הספר לקלקל את כולם. וצ"ע אם יש לצרף האי סברא בכלל.

יל"ע, האם יש מצוות חינוך על יחוד. והנה, היכא שהוא יחוד של בן ט' עם בחורה יותר מי"ב, יש איסור יחוד מצידה. כי מיבעיא לך, יחוד בין בן ט' לבת ח', או בן ט' עם עוזרת גויה.

ומסברא, לא יהא איסור יחוד שונה משאר מצוות שבתורה שיש עליהם מצוות חינוך.

הוא צער וכאב לה, ואין לו תאווה לעשות לה את זה. ואם יש צער לכלות שהן גדולות, ורחמן גדול פי ג' או ד' מקטנה, ואעפ"כ יש מקרים שאינן מניחות להחתן להתקרב אליהן, ודאי כאן לא יעשה שום דבר. ועוד, הלא יהיה הרבה דם, וממילא היא תצעק, ותספר לאביה ולאמה. ואפ' בלי הצער והדם תספר כל מה שקרה לה להוריה, כי היה לפחות דבר משונה, ואם אינה יודעת להגיד מה קרה, היא תראה להם בידיה.

ור' משה דן לברר מה קרה בדורות קדמונים, ואולי המציאות היתה אחרת, כדי שקושיות הנ"ל לא יהיה קשה גם עליהם, אך מסיק ד"צ"ע הטעם אף בזמננו.

ולכן כ' ר' משה "אבל בזמננו ודורות אחדים שלפנינו הרי הא לא שייך לחוש כלל ולכן איני רוצה להורות בזה לא היתר ולא איסור, אבל איני מוחה באלו המקילין", ואח"כ ממשיך להקל בספק.

[טענת ר' משה שיגיד להוריה, יש ליישב דיש לחוש שמא יאיים עליה, כמו שהיו דברים מעולם. וע"ע בזה].

עכ"פ, רואים מר' משה שהיה קשה לו כמו שקשה לנו, וגם רואים שקושייתו שייך גם על דורות הקדמונים, ואעפ"כ לא היה מי שמיקל, וגם ר' משה לא היקל, ולכן אין כח בידנו אלא לנהוג כהוראת השו"ע. ואולי בשעה"ד נורא זה יהיה כצירוף, להקל עד גיל שבע, הואיל ומדובר בשאלה של יחוד דרבנן.

וגם ר' אלישיב לא היקל, למרות קושיותיו של ר' משה.

שיעורים על הלכות יחוד

אשתו של ישראל, גוי, וחילוני

סעי' זה הוא היתר גדול בהל' יחוד, שאשתו משמרתו מכל מצב של יחוד. ואע"פ שב' נשים בעלמא יש יחוד עם גבר א', מ"מ כשא' מהם היא אשתו, מותר.

והנה, יתבאר במקומו שגם אמו ובתו ואחותו מצילים מיחוד כשהם ביחד עם עוד אשה או נשים, א"כ ע"כ ההיתר של אשתו אמו מתיר יותר מזה, כגון שהיא ישנה. וגדרו יתלבן בעז"ה במשך הסעי'.

מבואר, אשתו של ישראל משמרו ממצב של יחוד, שלא יעזי לחטוא כשהיא נמצאת, אבל גוי אינו נשמר אע"פ שאשתו עמו.

ולכאנ', אינו 'חוק' של ישראל וגוי, אלא בצורת הנישואין, דאם הוא צורה של נישואין ישראל, נשמר ע"י אשתו, משא"כ אם הוא צורה של זוגיות של הגויים, שהוא רק 'הסכם' בין גבר לאשה שבו יוכלו לקיים תאוותיהם במלואם, ולא יעכבו זה את זה לעשות כן, גם אין להם ההיתר של אשתו עמו. וזה נוגע ל"ע גם בחילונים.

וכ"ש אם הזוג אינם נשואים 'רשמית' אלא סתם גרים ביחד שאין לו ההיתר של אשתו משמרתו. וכ"פ צי"א [ו' מ' י"ז], ר' משה שטרנבוך שליט"א, וחז"ש.

ויל"ע, הא דגוי וחילוני אין להם ההיתר של אשתו עמו, האם זה קאי על ההיתר הרחב של אשתו עמו, כגון כשהיא ישנה וכדו', אך לא גרע מההיתר של אחותו ואמו ובתו, דבעודם עמו ממש שומרים, וה"ה אצל גוי, כשאשתו עמו ממש אינו

אמנם, בספר דבר הלכה [ב' ח'] בשם ב"ח בשם מהרש"ל בשם סמ"ג, לא גזרו יחוד אלא על בר עונשין, אבל לא לקטנים.

וחק' השבה"ל [ה' ר"ד] דהטעם בזה צע"ג, דמ"ש יחוד משאר תרי"ב מצוות.

ויש מי שכתב שהדבר הלכה טעה, ולא התירו אלא שאין מכת מרדות, אבל איסור יחוד ומצוות חינוך יש בכל מקרה. אך, המעיין בסמ"ג יראה שמשמע שמתיר לגמרי לכתחילה! ובאמת, בשם ר' אלישיב אומרים שהמנהג להקל.

ואולי משום דאין מצוות חינוך אלא כשיכול לחנכו בכל פרטיה, וכאן יצטרך ללמדו עם מי יש יחוד ועם מי לא, וההיתר של בעלה בעיר, פתח פתוח, ואינו בר הכי, ולכן ליכא מצוות חינוך. א"נ, דאולי אם מחנכו בזה נמצא מקלקל במה שמכנים לליבו רעיונות שונים.

אמנם, כ"ז לא מהני אלא למצוות חינוך ללמדו כל הדינים, אבל לאפרושי מאיסורא, ולוודא שמצב של יחוד לא יקרה, מדוע לא יתחייב בזה כמו שחייבים לשמרו מאיסור בב"ח, אע"פ שאינו מלמדו כל פרטי הדינים. וצ"ע.

סעי' ג' – אשתו עמו

כל אשה שאסור להתייחד עמה, אם היתה אשתו עמו הרי זה מותר להתייחד, מפני שאשתו משמרתו. אבל לא תתייחד ישראלית עם העובד כוכבים, ואף על פי שאשתו עמו.

שיעורים על הלכות יחוד

מאוד שתכנס, מ"מ הואיל והיא 'נמצאת'
והיא 'שם' זה שומרו].

הבית שמואל [סוף הסיומן, סק"ב] משמע
שההיתר של אשתו עמו הוא גדול מאוד,
דכ' "בכל עת תבא אליו ושייך לומר היא
משמרתו, ואם הוא בעיר אחרת אסור".
משמע, כל שנמצא באותו עיר של
אשתו, יש ההיתר של אשתו עמו, כמו
שמצינו אצל בעלה בעיר.

מאידך, המהרש"ם [ד' קמ"ח], ר' משה,
שבה"ל [ר"ז א'], אמרי יושר [ב' ט'],
מתמיהים על זה, איך עירב ב' ההיתרים
אחדדי, הא מבואר מגמ' ושו"ע דזה
משום 'שמירה' ואילו בעלה בעיר הוא
משום 'אימה' ולכן ההיתר כולל כל העיר,
אבל שמירה הוא רק כשהיא נמצאת
כאן.

ומחומר הקושיא אולי יש לבאר כוונת
הב"ש, וכ"מ קצת בערוה"ש סקט"ו,
דאח"נ אין ההיתר משום שמפחד שמה
אשתו תבא בכל עת, אלא ההיתר הוא
מפני שמרגיש שאשתו עדיין כאן, למרות
שבאמת יצאה לכמה דקות, הואיל וזהו
מקומה, וכאילו נמצאת כאן.

כלומר, הב"ש איירי במציאות שהיתה
אצלו, שהאשה בדרך כלל מקומה בבית,
ואם יצאה, חזרה מיד, ולכן אפ' אם יצאה
לעשר דקות, מ"מ אינו במצב של יחוד
כיון שבעלה מרגיש שאשתו כאן אע"פ
שהיא בחוץ ויודע שלא תחזור לכמה
דקות.

ובמציאות שלנו, לרוב אין המציאות
כן, אך יתכן שהיה ציורים מסויימים
שהבנת הב"ש והערוה"ש שייך, כגון

יחוד, או"ד אצל גוי אין לו שום שמירה
מאשתו בכלל, אפ' עמו ממש. כך הן
העמק תשובה [ג' צ"ו כ"ב], ומצדד לכאן
ולכאן.

כגון, **אשה ישראלית הלכה לביתם של
זוג גויים לראות הריהוט לפני שקונה
אותה, אם היא בקומה שניה עם הגוי,
ואשתו למטה ואינה יכולה לעלות מהר
[כמעשה שהיה, שהיתה נכה], אין לה
ההיתר של אשתו עמו, וזה יחוד. ואם
אשתו של הגוי עמהם בחדר ממש, זה
תלוי בצדדיו של העמק תשובה.**

וכגון, **בעלת תשובה שאמה ל"ע
נשואה לגוי, אסור לה להתייחד עמו אפ'
עם אמה בבית, וכ"פ ר' אלישיב כמעשה
שהיה. ואם אמה נמצאת ממש שם, זה
תלוי בצדדי העמק תשובה.**

הגדר של ההיתר

הזכרנו למעלה, שאמו אחותו ובתו
משמרים האיש ממצב של יחוד, וממילא
הוכחנו דההיתר של אשתו משמרתו ע"כ
כולל יותר מזה. ואמרנו שאשתו
משמרתו אפ' כשהיא ישנה, משא"כ
שאר קרובים הנ"ל.

העמק תשובה [שם י"ד] כ' דאשתו עמו
כולל לא רק אותו חדר, אלא כל שנמצאת
בבית. ודבר הלכה כ' דה"ה חצר [כגון
שיצאה לדבר עם משהו קצר למישהו
בחוץ, אע"פ שלוקחת חצי שעה].

[א.ה. הנה, אפ' אמו ואחותו ובתו מהני
בכל הני ציורים כל שיש חשש שיכנסו
כל רגע, ועל כן על כרחך ההיתר של
אשתו עמו הוא אפ' כשיש סיכוי נמוך

שיעורים על הלכות יחוד

ולכא' יש נפק"מ בין הטעמים, אם לא ידעה מהאשה אחרת בשעה שהלכה לישון; להמאירי, אין לה סיבה לחשוש, ולכן לא מהני, אבל לפי העזר מקודש, מזלה יודע, וא"כ מותר.

לדינא, לכא' שומעין להקל בכל גזוני. הנה, האי היתר ששומרת בעודה ישנה, הוא רק אצל אשתו, אבל אמו בתו ואחותו אין להם כח זה. ולכן, אשה עם בנה, ועם נכדתה מילד אחר, יש כאן יחוד כשהאשה הולכת לישון; הבן עם אחיינית שלו. ועמש"כ בסעי' י' בענין יחוד בלילה, דשינת היום אינו נחשב לילה לענין זה.

יל"ע, אם אשתו לקחה כדורי שינה, האם בכל זאת יש לו ההיתר של אשתו עמו דסו"ס מזלה יודעת, או"ד אין לו השמירה. ולכא', אם זה פעם הראשונה שהיא לוקחת אותם, אינו יודע איך היא תגיב, ויתכן שתתעורר לשירותים וכדו', ולכן נראה להקל. אבל, אם יש לו נסיון, ומוכח כבר שיש לו כמה שעות של שקט, קשה מאוד להקל. וע' שבה"ל [ה' ר"א ד'] שהחמיר בכל אופן.

כ' הציץ אליעזר [ו' מ' עמ' ר"ה] שאשה סומא עדיין משמרת את בעלה, דאע"פ שאינה רואה, מ"מ חושיה יכירו במעשיו, והוא יודע את זה.

[א.ה. כשהיא מורדמת ומונשמת וכדו', לכא' אינה משמרו, ק"ו מבעלה בעיר שהחמירו באופן זה.]

פרוץ, אע"פ שיש לו חומר בשאר מקומות בהל' יחוד, מ"מ כאן אין חילוק, והשו"ע סתם, משמע שגם הוא מפחד מאשתו. וכ"כ הש"ך והט"ז וקיצשו"ע,

שהלכה לשיעור באותו רחוב, או מכולת בשכונה.

והנה, אע"פ שהאחרונים חלקו על הב"ש, ואע"פ שיתכן שאי"ז כוונת הב"ש, מ"מ יתכן שחלקו על פשטות הב"ש להתיר כל אימת שהיא בעיר, אבל היכא שיצאה לרבע שעה, ועודה בתוך השכונה, כהני ציורים שהזכרנו, יתכן שכו"ע יודו בזה שאשתו משמרתו.

אך, מדברי ר' משה [ד' ע"א] מבואר דבעינן שאפשר שתבא בכל עת ממש; וזה משמע שאם הלכה למכולת, אין היתר. וק"ק, א"כ מה ניתוסף ההיתר של אשתו יותר מאמו ובתו. וע"ע בזה.

הדובב מישרים [א' ה'] למד הב"ש כפשוטו, וסמך ע"ז ביחוד דרבנן, דלא ככל הני רבוותא. ולכא', אם מדובר ביחוד דרבנן שאינו מובן כ"כ, בזה נוכל להקל, עכ"פ כפי הביאור שלנו בדברי הב"ש [אבל לא בכל העיר]. כגון אב ששומר על בתו בת ארבע עם חברה שלה, הלא בעצם זה יחוד בין האב להחברה, כי בתו אינו בגיל שיכולה לשמור אותו. ולכן, אם אשתו הלכה למכולת, או שיעור באותו רחוב, וכדו', לכא' נוכל להקל בזה, ולהחשיב את זה כאשתו עמו.

מבואר, שאם אשתו ישנה, עדיין היא משמרתו, ואין לו איסור להתייחד שם עם אשה אחרת.

המאירי כ' הטעם, דהיא חושדת בו קצת, ואם משהו יקרה, היא תעיר את עצמה. העזר מקודש כ' דמזלה יודע, וזהו השמירה.

שיעורים על הלכות יחוד

ואפ' אם האשה האחרת הוא ליבו גם בה, סו"ם מפחד מאשתו.

נערה של"ע מרה קצת מן הדרך, ולא גרה עם חוריה אלא גרה בבית אחותה, אין לה יחוד עם גיסה בעוד שאשתו עמו, וכמש"כ. אמנם, השבחה"ל [ה' ר"א ד'] כ' דכל החיתר אינו אלא בעראי, אבל בקבע "פשיטא ופשיטא דחלילה להקל בזה, דאין זה אלא יצרא דעריות, ועכ"פ לא ימלטו מלעבור על ולא תתורו וגו' אחרי עיניכם זו זנות, והמקיל בזה ראוי להענישו ועתיד ליתן את הדין" עכ"ל.

ומחמת דבריו אלו, אין להקל בציור הנ"ל.

אמו ואחותו ובתו

אמרנו כמה פעמים, שקרובים הללו אין בהם איסור יחוד, ואף מצילין מאיסור יחוד. אמנם אין הדבר פשוט כ"כ, דישי לדון כמה צדדים.

אולי יש לומר דאה"נ אין יחוד כי מתבייש לחטוא בפניהם. אך יש לומר להיפך, דישי לחוש שאם יבוא לחטוא, הם ישמרו עליו ולא יגידו, והוא יודע את זה, ולכן הוא מוכן לחטוא בפניהם, יותר מלפני אשה אחרת. או"ד, כל החשש בב' נשים הוא שמא יפתה שניהם, וממילא א' תשמור על השניה, ואילו כאן שקרובו לא יחטוא, ממילא האשה השניה לא תסכים כי מפחדת מאשה הקרובה.

הפ"ת [סק"ב] ס"ל דאסור להתייחד עם קרובתו ועוד אשה. העזר מקודש מפקפק בזה. הנתיבות לשבת והחיד"א ביוסף אומץ החמירו.

והטעם שהחמירו הוא כמש"כ למעלה, שקרוביו ישמרו עליו. אבל היכא שישי אשה אחרת שאינה בת יחוד, אך אינה קרובתו, זה מציל מאיסור יחוד. כגון, איש עם אשה שבעלה בעיר ועוד אשה אחרת, ואינם קרובים שלו, אין כאן איסור יחוד, כי האשה שבעלה בעיר לא תסכים לחטוא, ולכן האיש והאשה אחרת לא יסכימו לחטוא בפניה.

ולמרות הני שהחמירו, ר' משה [ד' ס"ה ח'] היקל, ושאין איסור יחוד בין איש לאשה כשאחותו או בתו או אמו נמצאים גם הם שם, כי לא יעיז לחטוא בפניהם, וגם האשה השניה לא תסכים כיון שישי עוד אשה שם שאינה מזנה.

ולכאז' נפק"מ בין הטעמים הוא האיש עם אחותו וגויה, כגון עוזרת; שהגויה אינה מתביישת מאף א', אך הוא לא יעיז לחטוא בפני אחותו. א"נ, איש ואחותו וקטנה בת ד', שבזה חששנו גם מצד אונס, וא"כ לא יהני הסברא שהאשה השניה לא תסכים.

מסק' ר' משה הוא להקל אפ' בכה"ג, אפ' כשאין אלא טעם א'. וכ"ה מנהג העולם [ועפ"י הוראה זו נכתב כל הסימן]. וכ"מ בדבר הלכה [ה' ד'] בשם החזו"א, דאין יחוד כשישי אלמנה ובנה ונכדת האלמנה שאינו בתו של אותו הבן, כ"ז שהאלמנה לא ישנה.

סעי' ה' – אשה אחת עם אנשים הרבה

לא תתייחד אשה אחת, אפילו עם אנשים הרבה, עד שתהיה אשתו

שיעורים על הלכות יחוד

מדוע פוסקים שלנו לא רצו להקל, ואילו בשאר מקומות שהרמ"א מיקל על השו"ע לא דקדקו ב"ב.

ועוד הק' הציץ אליעזר ו' מ' ג', הרי הרי"ף והרא"ש ס"ל כרש"י וברמ"א, ושסתם בנ"א כשרים, וא"כ מדוע השו"ע שינה מהרגלו ולא פסק כב' מג' עמודי עולם.

ואולי היישוב לכל זה הוא משום דזה גדר לעריות, וע"ע בזה.

הואיל והשו"ע החמיר, אין לספרדים להקל בזה. ומש"כ בהע' לר' אלישיב על גמ' זה אינו בדקדוק, עיי"ש. והגרע"י הביא הלחם משנה שמפרש הרמב"ם כדעת רש"י, אך השו"ע למד את הרמב"ם כפשטיה, ואכן החמיר הילקוט יוסף.

עכ"פ לדינא, ספרדים מחמירים, ואשכנזים מקילים. ויל"ע, כשהאנשים אשכנזים והאשה ספרדיה, או להיפך, בתר מי הולכין. והפשטות, וכן עיקר, האשכנזים מותר, והספרדים אסור.

וע"ע בדברי יציב שמביא צפנת פענח שמדייק מהנוסח לא תתייחד 'אשה' אחת וכו', משמע שזה דין על האשה ולא על האנשים. וזה אינו למעשה, אלא לפילפולא.

לדידן שיש היתר בסתם ב' אנשים עם אשה אחת, מותר אפ' בליבו גם בה, כי לא מצינו שזה יהיה חומרא גם כאן. הרוצה להחמיר בזה, עליו להביא ראיה.

יל"ע, לדידן דסתם בנ"א כשרים, מי הם ה'פרוצים' שאין להם היתר זה.

של אחד מהם שם. וכן לא יתייחד איש אחד, אפילו עם נשים הרבה. הגה: וי"א לאשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כשרים, אם הוא צעיר (טור בשם הרא"ש). וסתם אנשים, כשרים הם (ר"ן פ"י יוחסין). אבל אם הם פרוצים, אפילו עם י' אסור. וכל זה צעיר, אבל בשדה, או כלילה אפילו צעיר, צעין שלשה. (ב"י בשם הראב"ד) אפילו ככשרים (גם זה טור בשם הרא"ש). ויש מתירין איש אחד עם נשים הרבה, אם אין עסקו עם הנשים (טור בשם רש"י).

אשה א' עם הרבה אנשים

הגמ' קידושין דף פ: מתירה אשה אחת עם ב' אנשים, ואי' שם לא שנו אלא בב' כשרים, אבל בפרוצים אסור. והגמ' ממשיכה שרב אמר שהוא וחבריו אינם כשרים, רק ר' חנינא בר פפי וחבריו.

ולמד מכאן הרמב"ם, דאח"כ יש היתר בב' כשרים, מ"מ סתם בנ"א הם בחזקת פרוצים, דאין אנו עדיפים מרב וחבריו. מאידך, רש"י למד דהאי מ"ד מידת חסידות קאמר, ובאמת סתם בנ"א כשרים הם.

השו"ע כאן הוא ע"פ הרמב"ם, והרמ"א הוא ע"פ רש"י.

ר' משה [ד' ס"ה ט"ז] פסק כהרמ"א כדבר פשוט, וכ"ה בקיצשו"ע. ומאיזה טעם שיהיה, הערוה"ש אינו מיקל בברירות אלא מביא דעת הרמב"ם, ואח"כ יש מרבנותנו שהקילו. וכעין זה נמצא בנדחי ישראל של הח"ת. והחור"ש ג"כ אינו רוצה להקל, וכ' דהרמ"א לא סיים 'וכן עיקר' ולכן אין להקל. ואולי מפני זה הערוה"ש לא היקל. ואינני יודע

שיעורים על הלכות יחוד

לכאן הרמ"א לא היה מיקל בזה [כי אינו מסתבר שיחלקו הראשונים מקצה אל הקצה, ע"פ ר' משה].

הנה, ר' משה [ד' ס"ה י"ז] עוסק לבאר הגדר של פרוץ, וכ' דאינו מסתבר שיחלקו הראשונים מקצה אל הקצה, ולכן מציץ הגדרה חמורה בשיטת הרמ"א, ואעפ"כ כ' דפרוץ הוא מי שאינו יכול להגיד שברי לו שלא יהיה לו יצר כיון שיש עוד א' עמו.

ותמוה ביותר, הא האיש אשר יחטא בעוד איש אחר עמו הוא פרוץ במיוחד, וכל מי שלא היה עושה כן – והיינו מי שאינו רוצה שכל העולם ידע מחטאיו, ואיכפת לו ממעמדו, שהוא רובא דרובא דרובא, הוא בגדר כשר; נמצא המח' שו"ע ורמ"א הוא יותר ממזרח למערב. ודברי ר' משה צע"ג, כי בא להקטין המח', ורק הרחיבו. ומחומר הקושיא יתכן שהוא ט"ס.

[בלית ברירה אולי יש לבאר כוונת ר' משה, ולצמצם המח', דאולי ר' משה לא דיבר מצד שכל העולם ידע מחטאיו, כי אין איש נורמלי בעולם שיחטא בצורה כזה, אלא דיבר ר' משה כנגד יצה"ר, האם יש לאיש הזה סיכוי לזנות עם אשה בעוד שאיש פלוני כאן ויודע מה קורה [ואינו רואה ממש], ואם אתה סומך עליו שלא יגיד לאף א'. כלומר, לגבי הפחד והאימה שמא כל העולם ידע מזה, בזה חוששין שמא יצה"ר יתגבר על ענין זה וישכנע אותו שהשני ישתוק למשך חייו, ואינו מותר אלא כשיכול להגיד בברירות שעצם ידיעת חבירו על עוונותיו ימנע אותו.]

הקושי בנושא זה שאין ללמוד הרבה מדברי הראשונים והאחרונים.

למשל, היש"ש כ' שהוחזקו בפריצות. ולא נתבאר לנו באיזה פריצות הוחזקו. המאירי כ' הפרוצים הנודעים. וג"ז לא נתבאר לנו במה נודעו. ומביאים גם מהמהר"י מיניץ, שכבר היו פרוצים בעבר, שכבר התנהגו בפריצות. וג"ז לא נתבאר לנו הפריצות שכבר עברו.

החזו"א באגרות [ב' קנ"ט] כ' דמי שגדל עם דעות חילוניות ושהשקפותיו אינם השקפות התורה, נחשב פרוץ לענין זה. כלומר, מי שפרק עול מצוות, ואפ' מצוה אחת, לכאן אינו כשר לעניננו. וכ"ש אם אינו מקפיד על יחוד, וכ"ש אם אינו מקפיד על נגיעה, שוודאי נחשב כפרוץ.

וכ"כ הצי"א [ו' מ' ג' ח'], דהמייחד עם העריות נחשב כפרוץ, וכן העוסק בעגבים; כלומר עוסק ומסתכל על דברים אינם ראויים. [לאפוקי מי שנכשל פה ושם].

השבה"ל [ה' כ"ב] כ' דמי שיש לו מלוויזיה נחשב כפרוץ. והנה, אם השבה"ל אמר כן לפני מ' שנה, על אחת כמה וכמה בזמננו מי שעוסק בסרטים, או שיש לו מכשיר שאין לו סינון [הראוי], נחשב כפרוץ. אבל מי שיש לו מכשירים לצרכים המותרים, ויש לו את הסינון הנדרש, אינו בחזקת פרוץ.

והנה, אם אנו מסופקים על איש א' אם הוא פרוץ או לא, הרי הראשונים נחלקו על סתם בנ"א אם הם כשרים או לא, ודיינו שנקל בזה, אבל כשהשאלה היא האם הוא כסתם בנ"א או אולי פחות מזה, ותלוי באיזה סרטים הוא מתעסק,

שיעורים על הלכות יחוד

שאלה: ב' אנשים ואשה אחת, לספרדים בכל מקרה, ואשכנזי בפרוצים, האם השיעור יחוד הוא כפול השיעור הרגיל. כלומר, האם החומר בזה שחוששין שיחטאו משום שהשני גם יחטא, או"ד חוששין שאפ' רק א' מהם יחטא, ולא תתבייש מפני השני. וסברה אחרונה עיקר. ותלוי בנוסחאות הראשונים.

איש א' עם ב' נשים

ממשיך השו"ע וכן לא יתייחד איש א' אפ' עם הרבה נשים. וכ' ע"ז הרמ"א דיש מתירין.

הנה, מבואר במשנה פ': שאסור להתייחד איש א' עם ב' נשים. והטעם, כ' רש"י "מפני שדעתן קלה ושתייהן נוחות להתפתות ולא תירא זו מחבירתה שאף היא תעשה כמותה". הריטב"א כ' שמחפות זו על זו. המאירי כ' דשמא אשה אחת תפתה חברתה לזנות ג"כ.

[א.ה. לפי"ז שיעור יחוד יהיה כפול משאר ציור, וג"ז תלוי בנוסחאות הראשונים.]

והנה, אם א' מהנשים היא אשתו, אין זה יחוד, כי זה אשתו עמו. ואם א' מהם היא אמו או בתו או אחותו, הבאנו בסעי' ד' מח' בזה, ומסק' היה להקל. ואם א' מהנשים בעלה בעיר, מותר לכו"ע.

ואם ב' הנשים הם חברות, או אפ' אחיות, זה יחוד. ואם הם אם ובתה, כגון חתן המבקר אצל כלה שלו, ורק הוא והכלה וחמותו נמצאים, ואין לחמותו ההיתר של בעלה בעיר, יל"ע, האם גם בזה חוששין שיחפזו ויתפתו ביחד.

והקושי בזה דנמצא הדבר נתון ביד כל א' וא' לדעת אם הוא בר הכי או לא. ועוד, תלוי בכל ציור וציור, מי הוא זה שיודע ממעשיו, האם הוא חבירו או רבו וכדו'. ועדיין צע"ג.]

כשיש איש כשר ואשה עם עוד איש פרוץ, הפ"ת [סק"ד] מביא השב יעקב שאוסר, וכ"כ הבית מאיר, דסו"ס איכא כאן פרוץ שלא איכפת ליה מהכשר. מאידך, היש"ש [ד' כ"א] חולק, וס"ל דאם הכשר כאן הפרוץ לא יעיז לחטוא בפניו. ולכאו' רואים מדברי היש"ש הגדר של פרוץ, דהוא איש אשר יש לו גדרים ובושה, ולא יחטא כשכשר רואהו.

לדינא, הואיל ומדובר בשאלה של יחוד דרבנן, שומעין להקל בשעה"ד, ובפרט כשאינו ברור אם הוא באמת פרוץ. אבל כשאינו שעה"ד ימצא היתר אחר, דהא בלא"ה יש מחמירים על עיקר השאלה של סתם אנשים. [א.ה. ואולי אין להקל אלא כששייך בפועל טענת היש"ש.]

הרבה פרוצים עם אשה אחת, [להרמב"ם ושו"ע היינו סתם בנ"א, ולדידן רק פרוצים], בגמ' מבואר אפ' עשר אינו מותר, וכ"פ הרמ"א. ויל"ע אם יש כמות שנתיר אפ' בכה"ג, דנימא שזה נחשב כ' בפרהסיא'.

הפ"ת [סק"ה] מבואר דבפרוצים, אפ' ג' גברים וג' נשים אסור. ויל"ע, א"כ איש כשר א' היושב במטוס עם מאה פרוצים ופרוצות, האם זה יחוד [בהנחה שכשר ופרוץ יחד הוי יחוד]. וכן יל"ע באשה כשרה אחת במטוס זה. וע"כ יש גבול לזה, ויש מספר שמופקע מיחוד, ואינו ידוע מהו.

שיעורים על הלכות יחוד

לנשים, כי זה 'מופקע' מיחוד, וכגון שיש שם עשר נשים. כך מבואר מר' משה [ד' ס"ב א'], שכ' דגם להרמב"ם מותר לאיש להיות מציל בברירה של נשים לבד [מצד יחוד], כיון שיש רבים.

אבל, כשיש פחות מזה, צריך להביא אשתו או בתו עמו. ואם רב אשכנזי מוסר שיעור לחמש נשים, וא' מהם ספרדיה, עליה לצאת מיד.

ואע"פ שאינו יחוד, יזהר גם מדיני סי' כ"א, ולהקפיד על הנהגה ראויה. כגון, בחרור לישון בבית עם עשרים בחורות, אינו הנהגה ראויה למרות שאינו יחוד.

והנה, לדעת רש"י, יתכן דבשעות הלילה אינו מותר אלא כשיש עוד אשה, ור' משה [ד' ס"ה כ'] מצדד דאי"צ עוד א'. ואכ"מ, ע' סעי' י'.

הנה, דעת רש"י מובן היטב, דהחשש הוא שיכול לפתות שניהן, ולא יתביישו זו מזו, אבל ג', זה כבר יותר מדי, ולא יצליח לפתות ולבעול כולן, ויתביישו זו מזו.

אך, ר' משה [ד' ס"ה י"ד] ס"ל דיש להורות כהרמב"ם ור"ת, ומסביר שיטתם דיש היכולים לבעול יותר מב' פעמים, ואפ' הנשים שלא 'זכו', עדיין לא יגידו לאף א', כי גם הן היו מוכנות לזנות. ולכן מסיק להחמיר, ולמרבח הפלא אינו מזכיר שיטת רש"י והרמ"א שהקילו בזה.

ועוד, השב"ח [ג' קפ"ג] מיקל כהרמ"א בשעה"ד, אבל בלא"ה אינו סומך על הרמ"א כמו שאנו סומכין עליו בשאר מקומות, וכ' משום דאין לנו לומר ספק דרבנן לקולא, כיון שהוא מילתא דערייות.

ויש המביאים חו"י [סי' ק"ח] שהיקל בזה, אך המעיין שם יראה דמאוד יתכן שאירי בציור של בעלה בעיר. וכן למד המנח"י דברי החו"י.

אך, ר' משה [ד' ס"ד בסופו], בדרך אגב כ' "שיחוד עם אמה ובתה ועם אמה ובת בתה או בת בנה פשוט שליכא איסור", עכ"ל.

ולכן לדינא, הואיל ואין לנו מפורש מי שיחמיר, והיה פשוט לר' משה להקל, יש להקל.

וע"ע מש"כ בסעי' י' איזה נשים נחשבות שונאות, שאין לחוש שא' יזנה בפניה.

איש א' עם הרבה נשים

חלקו הראשונים האם דווקא ב' נשים הוא דאסור, אבל יותר מזה שרי, או"ד אפ' נשים הרבה יש לאסור.

דעת רש"י על המשנה פ"ב. לגבי מי שעסקו עם הנשים, ביאר רש"י שאצלו יש חומר שאסור אפ' ג' וד' נשים, אבל שאר אנשים, ב' אסור אבל ג' וד' שרי.

מאידך, הרמב"ם [איסור כ"ב ח'] וכ"ה ברא"ש רמב"ן ור"ת, ס"ל דהו"א שמי שעסקו עם הנשים יהיה סיבה להקל, וקמ"ל דשווה לשאר אנשים, ואסור אפ' נשים הרבה.

השו"ע פ' כהרמב"ם, ורמ"א הביא רש"י. ע"ע סעי' הבא שהרחבנו על המח' בענין עסקו עם הנשים.

והנה, לכאז' גם הרמב"ם מודה שיש כמות של נשים שבו האיש יכול להתייחד עם הרבה נשים, כגון איש למסור שיעור

שיעורים על הלכות יחוד

אך, כשכולם פרוצים, אפ' בלא"ה יש לאסור כל מקרה של יחוד.

בספר מנחת אשר כ' דאם יש ב' נשים במסוק, והטיים הוא איש, אין לאסור מצד יחוד, כי אם הטיים יתחיל משהו, המסוק יתרסק.

והנה, אע"פ שסברתו נשמע היטב, במציאות קשה להתיר עפ"ז, דהרי כשנכנסים לתוך המסוק אינו ממריא מיד, אלא לוקח כמה דקות, ובזמן הזה יש מצב של יחוד. ואפ' אם הוא רק דקה א', למעשה אם הטיים היה רוצה, היה יכול להמתין עוד דקה או שתיים, ואף א' לא יתקרב בעוד שהפרופלור מסתובב.

ולכן, אין בכח טענה זו להקל, ואין להקל באשה אחת או ב' נשים עם הטיים. אבל, אם מדובר בג' נשים, שהרמ"א היקל, לכא' בזה נוכל להקל למעשה, דסו"ס הוא מקום המופקע מיחוד, והוא דבר מוזר ומשונה, והוא שאלה של יחוד 'הלכתי' ולא חשש ממשי, ולכן בזה לכא' נסמוך על הרמ"א.

נתבאר בפע' זה שב' גברים כשרים עם אשה אחת מותר, ואילו איש כשר עם ב' נשים אסור. ויל"ע, מה הדין בב' אנשים עם ב' נשים. כך הסתפק החלקת מחוקק [סק"ז]. כלומר, השו"ע שהתיר עם אשתו עמו, האם הוא דווקא אשתו, או"ד ה"ה אשה אחרת.

הט"ז סק"ג וד' מיקל, אך הב"ש והפ"ת [סק"ה] מחמירים [לא הבנתי הסברא]. לדינא אינו ברור, ושומעין להקל בשעה"ד.

אם הוא ג' נשים וב' גברים, החכמ"א [קכ"ז ג'] מיקל; ומשמע דה"ה ג' גברים וב'

וק', מדוע הוא ספק, הא בני ישראל יוצאים ביד רמ"א, כפסק. [ואע"פ שהרמ"א היקל כ' בלשון 'יש מתירין', בכל זאת בשאר מקומות נוקטין שזה פסק].

וגם החכמ"א מביא ב' דעות, ולא סתם להורות כהרמ"א. וכ"ה בקיצשו"ע, למרות שבמח' הראשונה של ב' אנשים ואשה אחת הביא רק דברי הרמ"א. הדברי מלכיאל [ד' ק"ב] מיקל משום ספק דרבנן לקולא, ולא משום שכך פסק הרמ"א.

[הערה"ש ב' להחמיר, ואח"כ יש מתירין'. וזה אינו קשה, כי כך הוא נוסח הרמ"א.]

בקיצור, מאיזה טעם שיהיה, אין שום דעה שרצה לסתום ולהקל ע"פ הרמ"א, וכולם התייחסו הרבה לשיטת השו"ע.

ולכן גם אנן לא נקל כהרמ"א, ואין לסמוך ולהקל בג' נשים אלא בשעה"ד גדול [ועם עוד צירוף]. ולכא', בג' וד' נחמיר יותר, אבל בז' וח' כבר נקל בזה.

להמיקלים [והיינו הרמ"א, ואנן הלכה למעשה בשעה"ד גדול], האם יש להקל גם בפרוץ. ולכא' תלוי בהטעמים שהקלנו בג' וד' נשים, דאם רק בב' יכול לפתות אבל ג' לא, אולי פרוץ יכול לפתות ג'. ואם מצד בושח, עדיין יתביישו. ואם הם פרוצות, מצדו לא יפתה ג' וד', כי הוא מתבייש מלפני כ"כ הרבה נשים.

ולדינא, נראה דבשעה"ד גדול יש להקל בכל הני ציורים, וזה דלא כמש"כ ספר המקנה בקידושין שם.

שיעורים על הלכות יחוד

שאינן כאן חומרא מיוחדת למי שעסקו עם הנשים, אלא הו"א להקל.

הט"ז סק"ו [והב"ש סק"ה] הולך ע"פ מהלכו של רש"י, וקמ"ל שיש כאן חומרא, אלא שלמד דהחומרא היא שאין לו היתר של אשתו עמו. חומרא זו של הט"ז אינה מקובלת, ולדינא לא חוששין להכי, ולעולם יש לו ההיתר של אשתו עמו. כ"פ הערוה"ש ור' משה [ד' ס"ה י"ד] והשבה"ל, אלא שהוא דן מדוע באמת לא חוששין לזה. [השו"ע בלא"ה מיקל מכל וכל].

יש שהולכים כפי הבנת רש"י שיש כאן חומרא, אלא שאמרו שהחומרא של עסקו עם הנשים הוא שאין לו היתר להתייחד עם אשה שבעלה בעיר. ובאמת, ההבנה בזה צ"ע, דהרי ההיתר של בעלה בעיר הוא שלא יכול לשכנע אותה, וא"כ מה בכך שהוא עסקו עם הנשים. ואולי י"ל, דהואיל ועסקו עם הנשים, יצליח לפייסה יותר משאר איש, ויתגבר על הפחד שלה. לדינא, רוב אחרונים מקילים בזה.

יש שלמדו החומרא לומר שאין לו היתר להתייחד ב' אנשים ואשה אחת, למרות שהוא כשר. כלומר, עסקו עם הנשים יש לו חומר כמו איש פרוץ.

ולמהלך זה חששו יותר משני מהלכים הקודמים. ומכיון שהגדר של פרוץ בלא"ה אינו ברור, ומכיון שיש המחמירים על כל השאלה של סתם אנשים, נראה שיש מקום להחמיר בזה.

הרמ"א בסעי' ה' ס"ל דהמשנה באה ללמד חומרא, אך הביא רק את דעתו של רש"י, שאין לו היתר של כמה נשים.

נשים שרי. הפ"ת שם החמיר בזה בפרוצים.

סעי' ז' – עסקו עם הנשים

אפילו איש שעסקו ומלאכתו עם הנשים אסור לו להתייחד עם הנשים. כיצד יעשה, יתעסק עמהם ואשתו עמו, או יפנה למלאכה אחרת.

גדר הענין, ודיניו

המשנה בדף פ"ב כ' דין מיוחד על מי שעסקו עם הנשים שלא יתייחד עמהם. ונחלקו הראשונים לשני מחנות, האם החידוש הוא דהו"א שיהיה לו קולא, וקמ"ל שאין לו קולא, אלא הוא כשאר אנשים, או"ד, הרבותא של המשנה הוא ללמד שיש לו חומרא יתירה מכל אדם.

הרמב"ם, וכ"פ השו"ע, פסקו 'אפילו' איש שעסקו עם הנשים לא יתייחד. כלומר, הו"א שיהיה לו קולא, קמ"ל. ויל"ע, מדוע הו"א שאצלו יהיה קולא. וי"ל, דהו"א דכיון שהוא מורגל בנשים, הא דמתייחד עמהם לא יגדיל יצרו, א"נ, ההיתר של טרוד במלאכתו שמתיר נגיעה, הו"א שמתיר גם יחוד, א"נ, הו"א אומן לא מרעי לנפשיה; ועל כולם יש קמ"ל שאין היתר בזה.

מאידך, רש"י למד דשאר אנשים מותרים להתייחד עם הרבה נשים, אבל מי שעסקו עם הנשים אסור אף בזה.

השו"ע שהחמיר לענין שאר אנשים עם הרבה נשים, הוא לשיטתו כאן שלמד

שיעורים על הלכות יחוד

הנשים. מאידך, איש מכולת אע"פ שיתכן שרוב הלקוחות הם נשים, מ"מ אינו עיקר לנשים, ואינו מיוחד לנשים, ולכן אין עסקו עם הנשים.

יש שכתב שמנהג אפ' נשי ת"ח להתייחד עם רופא, ואומרים שההיתר הוא משום דטריד במלאכתו. אך באמת, אין שום היתר כלל, לא מיבעיא להרמב"ם ודעימיו, ההו"א היה שיש היתר כזה, וזהו גופא הרבותא של המשנה, לומר לך שאין היתר כזה. וכ"ש לדעת רש"י שעסקו עם הנשים יש לו חומרות, לא שייך להקל מחמת עסקו עם הנשים. כך טען ר' משה שם, והוסיף דהניחא כשהוא עוסק במלאכתו ממש, ומטפל בה, אבל כשהיא יושבת בכסא והוא בכסא שלו, הלא עכשיו אינו עוסק במלאכתו, וסתם עובר על איסור יחוד. ואע"פ שברדב"ז מופיע סברא כזו של עסוק במלאכתו, היינו רק לצירוף בעלמא, אבל באמת אי"ז צד להקל.

ויש מי שהיקל משום שאומן לא מרעיה לנפשיה, וטען שג"ז מופיע ברדב"ז. וגם על זה קשה, הא להרמב"ם זה גופא הקמ"ל של המשנה, וכ"ש לפי רש"י שאין מקום לקולות. ואה"נ זה מופיע ברדב"ז, אבל ג"ז רק כצירוף וסניף בעלמא.

ועוד, אם באת להתיר משום אומן לא מרעיה לנפשיה, בטלת כל הלכות יחוד, דאין שום איש אחראי שומר תו"מ שיסכן לחטוא עם אשה אחרת, דעל הצד שימצא, יהרס כל חייו, ואשתו ובניו יעזבו אותו, וכו'; אלא מאי, היצה"ר יכול לעזור עיני חכמים, כולל אומן.

בעיקר החומר של מי שעסקו עם הנשים, מבואר מהמפרשים דאינו משום שהוא יודע לדבר על ליבם, אלא הואיל והוא איש שהנשים צריכים לו. וההבנה בזה, אולי מחמת כוחו יתפתו ויתרצו לו, מכיון שרוצים טובות ממנו, או סתם יצר להתקרב אל איש בעל כח. [ואינו לכל בעל כח, אלא בעל כח בתחום הנשים]. ונע"ע בחלקת מחוקק סק"א דכ' שכולן מחפות עליו. כלומר יודע שלא יגידו לאף א', מחמת מעמדו.]

מי שעסקו עם הנשים, ואז הפסיק מלאכתו, כגון רופא שיצא לפנסיה, פסק ר' אלישיב דחזר להיות כאיש רגיל, ואין לו החומר של עסקו עם הנשים. וכפי דברינו מובן, שאינו משום שיוודע לדבר על ליבם, אלא הוא משום הכח, ועכשיו אין לו את הכח.

המנהג להקל להתיר יחוד עם איש שעסקו עם הנשים בפתח פתוח. ויל"ע אם יש לחלק באיזה דרגא של פתח פתוח נתיר עבורו.

יל"ע, מי נחשב עסקו עם הנשים. בגמ' מבואר שהצורפים [סוחר תכשיטים], הסורקים בגדים לנשים, המנקר ריחיים של הנשים, הרוכלים שמוכרים בשמים לנשים, האורגים, ספרים [בשביל בניהם], כובסים, המקיז דם, הבלן, והבורסקי.

הצד השווה שבהן, שהם נוגעים בגוף האשה למרות שאין עסקו מיוחד לנשים [כגון המקיז דם], או מי שאינו נוגע בהם, אך עסקו רובו ו/או עיקרו הוא לנשים ובגדיהם ותכשיטיהם.

ועפ"ז, רופא, רופא שיניים, הואיל ונוגעים בגוף האשה נחשבים כעסקו עם

שיעורים על הלכות יחוד

סעי' ח' – בעלה בעיר

אשה שבעלה בעיר אין חוששין להתייחד עמה, מפני שאימת בעלה עליה. ואם היה זה גם בה, כגון שגדלה עמו או שהיא קרובתו, או אם קינא לה בעלה עם זה, לא יתייחד עמה אף על פי שבעלה בעיר.

בגדר של היתר

רש"י קידושין פ"א כ' דבעלה בעיר אינו היתר ליחוד אלא פטור ממלקות לחוד. הראשונים חולקים עליו, ומוכיחים כן מהגמ' שמבואר דהחמירו רק משום שלבו גם בה. וע' בס' המקנה מש"כ ליישב רש"י לחלק בין היכא שבעלה הלך לזמן רב או לא. וע' בב"ת, ומובא בבאר הגולה וחכמ"א, שהחמירו כרש"י אם לא בב' נשים. אמנם, לדינא קי"ל כהגר"א שכ' דלא קי"ל כרש"י, וההיתר של בעלה בעיר הוא היתר לכתחילה.

יש לחקור, ההיתר של בעלה בעיר, האם הוא היתר מצד הגברא או מצד הגברת. כגון, כשא' סובר שהבעל בעיר וא' סובר שאינו בעיר, בתר מי אזלי? האם אזלי' בתר ידידה, שהוא יפחד לחטוא עמה, כי אם הבעל יגיע יצא בשן ועין, או"ד בתר ידידה, והיא מפחדת מבעלה.

והתשובה מבואר בשו"ע, 'מפני שאימת בעלה עליה'. כלומר, לעולם חוששין שהאיש ישתדל לחטוא עמה, דלדידה אין הבדל אם הבעל בעיר או לא, אלא היא זו שמפחדת לחטוא כשבעלה בעיר.

והמנהג אצלנו שנשי ישראל, כולל נשי ת"ח, נזהרים בהלכות יחוד כשהולכים לרופא. ואע"פ שהדלת סגור, מ"מ המזכירות נכנסות בלי שימתינו למענה, ולפעמים אף עוד מטופלים נכנסים. ואפ' כשנועל את הדלת, כגון שעושה בדיקה, מ"מ אם בעלה בעיר מותר, כ"ז שיודע שהלכה לרופא. ואם אין בעלה בעיר, והדלת נעולה, יתכן שיש ר' משה להקל. [א.ת. ק', הא לא יענה ויגיד שהיה באמצע טיפול, וא"כ סברת ר' משה לא שייך כאן. וצ"ע.]

והוסיף ר' משה עוד סברא, שלא יעיוז לחטוא כשיש עוד מטופלים ממתנים בחוץ, דהרי יתחילו לשאול שאלות ולדפוק בדלת אם יקח זמן רב. וזה ר' משה לשיטתו לגבי שיעור טומאה, אבל לדידן שחוששין אפ' פחות מב' דקות, לא שייך האי סברא.

נמצא, כשבעלה אינו בעיר, או שליבו גם בה, וגם הדלת נעולה, יש כאן שאלה של יחוד, אבל בלא"ה שרי.

ואע"פ שפתח פתוח כשליבו גם בה החמרנו לחורות שהדלת תהיה פתוחה במקצת, ולא סגי שלא יהיה נעול, מ"מ בשעה"ד יש מקום להקל. ואם המזכירות נכנסים בתדירות, יש להקל בכל אופן.

והא מיהא שאלה חמורה, אשה לפגוש עם תרפיסט, או איש עם תרפיסט אשה, יש כאן יחוד, ליבו גם בה, אין פתח פתוח, ושאלה חמורה. ויתכן שיהיה אופנים שאשתו עמו, אבל ברוב מקרים זה איסור יחוד פשוטו כמשמעו. ואפ' היכא שאין איסור יחוד, עדיין יש איסור לא תקרבו לגלות ערוה, וכבר היו דברים מעולם.

שיעורים על הלכות יחוד

משום שהיא מפחדת דילמא אתי, יש להקשות מה הרבותא, תיפוק ליה מצד פתח פתוח, וגם מדוע הוא 'חומר' בדידה, הא גם הוא לא יסכים באופן כזה. וע"כ, באמת אין חשש הגיוני שהבעל יגיע, ולכן מצד האיש לא היינו מתירין מחמת הכי, אלא משום דהיא נשואה מבעה להיות מודאג ביותר, ולחשוש אפ' לדברים לא סבירים לפני שהיא חוטאת, ואם בעלה בעיר לא תסכים, ולכן יש כאן היתר חדש של בעלה בעיר. וכע"ז מופיע בדברי יציב [מ"ב ומ"ג].

ההיתר של בעלה בעיר הוא אפ' אם הדלת נעולה, דסו"ס היא מפחדת שמא בעלה יבא ויחשוד בה. כלומר, ההיתר אינו משום פתח פתוח אלא משום האימה שבבעלה יחשוד בה.

אשה המזכרת תכשיטים מביתה, ואיש נכנס לקנות תכשיט [כשאין האיש חושש שמא מישוהו יכנס דאז יש ההיתר מצד פתח פתוח], אם בעלה של האשה אינו בעיר, יש כאן יחוד, אפ' אם האיש חלקוק חושב שבעלה בעיר, כי כבר נתבאר דהאיש ישתדל בכל אופן, וכשהיא יודעת שבעלה אינו בעיר, חוששין שתסכים לחטוא, והיא 'בת' פתוי. ואפ' אם היא תשקר ותגיד לו שבעלה בעיר, לא יהני, דסו"ס היא יודעת את האמת.

והגרש"ז שם צידד דיכולה להגיד לו שבעלה [או מישוהו אחר] אמור להיכנס כל רגע, וזה יגרום לו לפחד, ולכא' זה יהני למרות שהיא יודעת את האמת, דסו"ס הוא לא יתחיל לפייסה. וצידד אם

כגון, טכנאי שיודע שבעלה של אשה הוא בעיר, אך היא חושבת שהוא לא בעיר, יש כאן יחוד, וכ"פ הגרש"ז א בהסכמתו לספר דבר הלכה. ולכא' ה"ה להיפך, אם הוא יודע שאינו בעיר, אך היא חושבת שהוא בעיר, אין כאן יחוד, כי היא לא תסכים כי מפחדת מבעלה.

אמנם, הגרש"ז במנח"ש [א' צ"א כ"ב] מסתפק בזה, דאולי האיש יגיד להאשה את האמת, ויצליח לשכנע אותה כיון שהאמת עמו. ועוד, בהע' לר' אלישיב כ' דאולי חז"ל רק הקילו כשבעלה באמת בעיר, ולא רק כשהיא חושבת כן, למרות שהסברא שייך בכל אופן, כי כך הם גזירות חז"ל, ע"פ עובדות ולא ע"פ סברות לחוד.

הנה, יתבאר לקמיה בס"ד בענין פתח פתוח דכשיש חשש שמישהו יכנס, אין כאן יחוד, בין לאיש בין לאשה, כי אדם לא יסכים לחטוא במציאות כזו. וע"כ, ההיתר של בעלה בעיר מתיר אפ' יותר מזה, דמצד האיש לא היה ההיתר של פתח פתוח, כי הוא צד רחוק מדי, ובכל זאת אין כאן יחוד דהאשה חוששת ודואגת ביותר לפני שתחטא אולי ואולי בעלה בעיר יבא לכאן ויחשוד בה שמא היא לא נזהגת כשורה.

כלומר, דנו האחרונים ביסוד ההיתר של בעלה בעיר, האם הוא האימה הטבעית של אשה נשואה שאינה מסכימה לחטוא בשופו"א [רק כשבעלה בעיר, מאיזה טעם שיהיה], או"ד משום שהיא מפחדת דילמא אתי [כלשון רש"י].

ועפ"י הנתבאר כאן, ההבנה היא שילוב בין הטעמים. דהיינו, אילו היה

שיעורים על הלכות יחוד

כשבעלה יודע איפה היא נמצאת, אבל אם הלכה למק"א ובעלה אינו יודע היכן היא, לא שייך שתפחד שבעלה תגיע, אפ' עם החששות הבלתי סבירים של אשה נשואה.

עוד כ' החכמ"א שם, אם בעלה נתן רשות לאיש השני להגיע, כגון טכנאי וכדו', אין היתר של בעלה בעיר, דאינו יכול לבא עם טענות מדוע היא נמצאת עם איש הזה, ולכן אינה מפחדת.

ודין השני קשה להבין, דאדרבה, אם הבעל יודע שיש כאן מישהו, חוששת ביותר שמא יבא לראות שהכל כשורה. ונאריך ע"ז בס"ד בסוף הנושא.

הדין הראשון של החכמ"א הוא דבר המסתבר ביותר, וכן הסכים ר' משה [ס"ה א'] לעצם הדברים, אלא שכ' דאם הוא מהמקומות שיכול הבעל לבא לחפש אחריה, אע"פ שאינו יודע בדיוק איפה נמצאת, עדיין יש ההיתר, דסו"ס מפחדת שיבא לחפש אחריה, כגון במשרד, מכולת, חברתה, וכדו'.

דנו האחרונים באשה שבעלה לעולם לא חוזר באמצע היום למרות שהוא בעיר, כגון שבעלה מתמיד גדול בכולל, או שעובד נאמן ולעולם אינו חוזר לפני השעה חמש, האם יש לה ההיתר של בעלה בעיר, דסו"ס אינה מפחדת.

השבה"ל [ג' ק"פ] כ' דיש לה את ההיתר, וכן חורה ר' אלישיב על עצמו, דאשתו יש לה את ההיתר של בעלה בעיר. וההבנה, דכדי שאשה נשואה תבא לחטוא, צריכה להיות בטוחה במאה אחוז שבעלה לא יגיע, ואם יש חשש רחוק שבעלה לא ירגיש טוב ולכן

עצה זו יהני, ואם מהני, זה היתר להרבה ציורים.

ואם בעלה של המוכרת בעיר, כ' הגרש"ז שצריכה להודיע להאיש הקונה כן, כדי שהוא לא יעבור על איסור יחוד, של 'וה' יסלח לה'.

ויל"ע בזה, דהיכי דמי, אם הקונה הוא איש שותו"מ, מהא שנכנס להבית ומהא שנתנה לו להיכנס ע"כ ס"ל שיש כאן היתר כלשהו, כגון בעלה בעיר, פתח פתוח, עוד אנשים בבית, וכדו', ולכן אם אינה מודיעה לו, א"א לומר שנכשל על איסור יחוד 'בבח', דהא בעיניו אינו עושה שום איסור. ואם לא אסיק אדעתיה להלכות יחוד, א"א לומר שעבר על 'וה' יסלח לה כשלא היה לו הו"א לזה. ואם הוא יודע מהל' יחוד ולא איכפת לו, מה הועילה במה שתודיעה לו, הא הוא מוכן לחטוא בכל מקרה.

ועוד, באיזה אשה דיבר; אם מדובר באשה יר"ש, הא האיש יכול לסמוך עליה שלא תכשילו באיסור יחוד, ואם מדובר באשה שאינה יר"ש, עדיין לא תגיד כלום אף אם הגרש"ז יגיד לה לומר כן. וע"ע בזה.

והא מיהא ברור, איש שותו"מ שנכנס לבית של אשה מודרנית מאיזה טעם שיהיה, וחושש שאינה מקפדת על הלכות יחוד, עליו לברר לפני שסוגר את הדלת אם יש כאן שאלה של יחוד. וכן להיפך, אשה לאיש.

החכמ"א מובא בפ"ת [סק"ז] כ' ב' דינים. הא', כיון שכל ההיתר של בעלה בעיר הוא מפני שהאשה מפחדת ביותר מבעלה, לא שייך האי פחד אלא

שיעורים על הלכות יחוד

אמנם מר' משה [ד' ס"ה ז' וכ"א] משמע שאין להקל אלא כשיש לה חשש שמא באמת יבא ויראה, אבל לא כשישאל שאלות שונות.

וכן היה מקום לדון אם הבעל מתקשר ורואים במיקום שלו שאינו קרוב לבית, האם פקע ההיתר של בעלה בעיר כיון שידועת שהוא במרחק של שעתיים. ובמציאות עדיין יש ההיתר, דסו"ס היא מפחדת אולי הכל הוא הפתעה, ואולי אינו האמת, וכו' וכו', כ"ש לפני שמזנה, שתחשוש לדברים רחוקים כאלו.

הנה, השבחה"ל לא ביאר כדברינו, אלא אמר דאשה נשואה אינה מוכנה לחטוא, בטבע, כי מפחדת מבעלה, אפ' אין חשש שיגיע, כגון שהיא נמצאת במקום שבעלה אינו יודע היכן היא, דסו"ס יש לה פחד טבעי. וצ"ל, דרק כשבעלה בעיר, ואז היא מרגישה כאילו היא מזנה תחתיו ממש אפ' אינו רואה, משא"כ כשהוא בעיר אחרת. וס"ל שיש דיוק משו"ע שכ' 'אימת בעלה עליה', ולא כ' 'שיראה דילמא אתי כלשון רש"י, ולכן מסיק להתיר אפ' היכא שבעלה אינו יודע היכן היא.

ולכאז', אין הכרע מלשון השו"ע ממה שלא הביא לשון רש"י, דאולי הכוונה למש"כ, דיש פחד מוגבר מחשש רחוק דילמא בעלה יבא.

דנו האחרונים מה דינה כשבעלה בעיר אך אסור בבית הכלא, האם יש האימה הטבעית. ולפי"ד, אפ' אשה החוששת ודואגת ביותר לא תפחד מבעלה במצב כזה, ולכן אין לה ההיתר של בעלה בעיר. וכן, אם בעלה נמצא

יחזור הביתה, אפ' אם זה חשש רחוק, כמו שהיה אצל ר' אלישיב, סו"ס היא מפחדת, ולא תבא לידי חטא. כלומר, אין הכוונה שבאמת יש צד שהבעל יגיע, אלא היא לא מוכנה לחטוא דסו"ס היא מפחדת.

[ר' משה ד' ס"ה ז' וכ"א החמיר לענין פועל, שאין לאשתו היתר של בעלה בעיר, כי לעולם אינו חוזר באמצע העבודה. וזה דלא כהנ"ל. ומלבד גודל חידושו, לכאז' גם במציאות יש להקשות עליו, כ"ש מהמציאות שיש אצלנו, דפועלים חוזרים לבתיהם בתדירות יותר ממה שהיה רגיל אצלם.]

ואי"ז סתירה להוראה הנ"ל של החכמ"א כשבעלה אינו יודע איפה היא, דבזה אין אפ' צד רחוק שבעלה יגיע, כי הלא אין לו מושג איפה היא נמצאת, וא"כ אינה חוששת ממנו כלל, משא"כ כשהיא בביתה ובעלה בעבודה.

החיד"א חולק על החכמ"א, וס"ל דסתימת הדברים הוא דיש היתר של בעלה בעיר אפ' היכא שאינו יודע היכן היא נמצאת. ולכאז' ההבנה בזה הוא דסו"ס מפחדת דילמא יבא לחפש אחריה, ויתחיל לשאול אנשים, ואולי באמת יצליח למצוא אותה.

ולדינא, אין ביכולתנו להקל יותר מהחכמ"א, אך לכה"פ נקל כר' משה כשהיא נמצאת בא' מהמקומות הרגילים שלה.

והיה מקום לומר שיש להקל בזמננו כיון שיש לכל א' מלפונים, וחוששת שמא יתקשר וישאל איפה היא וכו' וכו', ולא תוכל לא לענות כי זה גופא מעורר חשד.

שיעורים על הלכות יחוד

והנה, כפי הדרך שביארנו שההיתר של בעלה בעיר הוא משום פחד ודאגה ביותר מחמת הרגשותיה של האשה, מובן המושג דכל שהוא עיר אחת, בעיניה נחשב 'קרוב'. אבל, לפי ר' משה שהחמיר לענין פועל, ע"כ ס"ל דבעינן חשש אמיתי שהוא יגיע, נמצא מפתח תקווה לתל אביב דרך ב"ב שהוא יותר משעה נסיעה, ה"ל להחמיר.

התשובות והנהגות [ה' של"א] מביא כל הנ"ל, וכ' דלונדון נחשב עיר אחת. ובעיני זה קשה, דהא יש חלקים בעיר לונדון שא"א להגיע לשם בשבת משום איסור תחומין, ובאמת הוא מורכב מכמה ערים שונות, אלא יש שם 'כולל' של לונדון, והוא כעין 'גוש דן', וא"כ מהכ"ת זה יחשב כעיר אחת. וצ"ע.

רמת שלמה ורמות, וירושלים, לכא' נחשב כעיר אחת.

מבשרת ציון וירושלים, לכא' אינו עיר, אבל שייד לדיון הבא.

[א.ה. נינוה היתה עיר גדולה מהלך שלשת ימים, ואעפ"כ לא מצינו שיחמירו בזה שאין לזה ההיתר של בעלה בעיר מחמת גדלה. ע"כ, כל שהוא עיר א', יש לו את ההיתר של בעלה בעיר, ואי"צ חשש רציני שיגיע. וזה משמע קולא יותר גדול ממש"כ, וכ"ש דלא כר' משה לענין פועל. ואולי לפי הצד של הרגש טבעי לאשה נשואה, מובן קצת. וע"ע בזה.]

יל"ע, בעלה מחוץ לעיר אבל קרוב מאוד, מה דינו.

והנה, ר' משה מצדד דאם הוא קרוב יש את ההיתר של בעלה בעיר אע"פ

בבית חולים או בית אבות בלי היכולת הטבעית ללכת ולבא אליה, אין לה ההיתר של בעלה בעיר.

יל"ע, כשבעלה מתקשר ואומר שהוא בעיר אבל במרחק של חצי שעה, האם יש לה עכשיו את ההיתר של בעלה בעיר. ויש התולים על הצדדים הנ"ל, דיש כאן פחד הטבעי אבל אינה חוששת שמא יגיע מהר.

והאמת, אפ' לדברינו יש כאן ההיתר, דסו"ס הוא חוששת דילמא פתאום לא יהיה פקקים, או שמישהו נתן לו 'טרעמפ', ואולי זה הפתעה עבודה, וכהנה חששות רבות, שמא יבא לפני זמן המשוער ויראה שאין הכל כשורה. ולכן יש להקל. [א"ה, ק"ק א"כ לדידן גם מחוץ לעיר נמי נימא הכי.] [יל"ע, באיזה משך זמן נאסור.]

כלומר, אע"פ שיש מן האחרונים שס"ל דיש כאן מח' מהקצה אל הקצה, עם הרבה נפק"מ, אין כ"כ הבדל למעשה בין הצדדים.

השבה"ל [ה' ר"ג] דן לפי דבריו שהכל תלוי באימה הטבעית, אולי בזמננו יש פחות הכנעה אשה אל בעלה, ולכן אין ההיתר גדול כ"כ.

יל"ע, מה הגדר של עיר לענין הלכה זו. [אפ' למסק' דברינו, אין גדר ברור לזה.] מביאים שהחזו"א צידד שתל אביב ובני ברק אינם נחשבים כעיר אחת, אך הקה"י [קריינא דאיגרתא ב' קכ"ב] פסק דעכשיו שכל הדרך הוא בנוי, נחשב כעיר אחת. ולכא', כפי המציאות שיש לנו בזמננו, אף פתח תקווה הוא עיר אחת.

שיעורים על הלכות יחוד

כשהאיש גוי, האשה היהודית יש לה את ההיתר של בעלה בעיר, כי היא לא תסכים לשום דבר; כ"כ הרדב"ז [תתקי"ט]. ועמש"כ לקמיה אם יש חשש אונס מגוי.

איש יהודי עם אשה גויה נשואה, העזר מקודש מיקל, וכך מביאים הרבה אחרונים בשמו. ולכאן, קשה ללמוד מהתם לכל הגויים וחילונים דבומננו, דקשה להאמין שע"פ מהלך החיים שלהם יש את הפחד והמורא הגדול שחז"ל סמכו עליו כ"כ בענין זה. ולכן אין ביכולתנו להקל בזה. והא מיהא נקל, כשבעלה באמת קרוב, כדוגמת הגדר שאמרנו לענין 'אשתו עמו', דאשה גויה או חילונית יש לה היתר של 'בעלה עמה', למרות שאין לה ההיתר של בעלה בעיר.

יל"ע, זוג שנפרדו ואינם גרים ביחד, האם יש לה את ההיתר של בעלה בעיר. הגרש"ז [שו"ש סקי"ט] אכן אסר. ובאמת, הדין ישתנה כפי המציאות, האם הוא רשאי להגיע, האם הוא מגיע בכל זאת, האם יש לה מה להפסיד במשא ומתן אם ח"ו היא תזנה, וכו' וכו'.

ומחמת קושי הענין, אין לזוז מפסקו של הגרש"ז, ויחפשו עצה אחרת.

יל"ע, אשה נלקחה לאמבולנס עם פרמדיק, והדלת נסגרה, האם זה יחוד, או שעדיין יש היתר של בעלה בעיר. והנה, אם בעלה אינו יודע איפה היא, יש להחמיר מחמת דברי החכמ"א שהבאנו למעלה. אם בעלה יודע, ונמצא בקרבת מקום, ודאי יש היתר. אם הבעל נתן רשות, החכמ"א למעלה החמיר, דשוב אין לו מקום לטענות. וביארנו למעלה את הקושי בדבריו. ובאמת, הרדב"ז

שהוא בעיר אחרת, וכ"ה מסתברא לדידן דסו"ס מפחדת דילמא אתי. ולהצד של אימה טבעית יש לדון.

הדבר הלכה [סי' ז'] דן בענין חולה הסובל מדיכאון, ואין לו גבורת אנשים, האם אשתו יש לה את ההיתר של בעלה בעיר. וכ', דאינו תלוי בגבורת אנשים, אלא בפחד מבעלה, וזה עדיין יש כאן.

ולכאן כו"ע יודו באשה שבעלה מורדם ומונשם שאין לה את ההיתר של בעלה בעיר. וע' בדבר הלכה [סי' ד'] הדין בזה, ומביא תשו' הרשב"א [רל"ג] לגבי שכיב מרע שחוששין שמא יצרו יתגבר. ומוכיח מכאן דשייך 'תחיית המתים', ולכן היא עדיין מפחדת מזה, וממילא יש היתר של בעלה בעיר, כגון לאשתו להתייחד עם העוזר.

אך באמת דברים תמוהים, דרק רואים מהרשב"א דהאיש עצמו יכול להגבר ע"י יצר שלו, אבל כשיצרה של האשה מתגבר והוא בלי הכרה, היא תשכח מהרשב"א, ולא תחשוש ממנו כיון שהוא במצב כ"כ גרוע. ולכן אין להקל.

אשה שבעלה סומא, יש לה את ההיתר של בעלה בעיר, כדמבואר בגמ' שאשתו של רב יוסף היה לה היתר זה אם לא משום ליבו גם בה, למרות שרב יוסף היה סגי נהור.

אשה פרוצה ואו איש פרוץ, עדיין יש להם את ההיתר של בעלה בעיר, דכך הוא סתימת שו"ע ונו"כ שלא החמירו כאן בזה. וכ"כ העזר מקודש, והדבר הלכה בשם תחזו"א.

שיעורים על הלכות יחוד

כ' הדבר הלכה נז' כ"ב, אע"פ שההיתר של בעלה בעיר לא קיים במקום שליבו גם בה, מ"מ לא גרע מההיתר של 'אשתו עמו' שהקלנו לגבי איש, דה"ה כאן יש היתר כש'בעלה עמה' אפ' היכא שליבו גם בה. והגדרים בזה הוא כמש"כ למעלה בסעי' ג', ומהני אפ' כשהוא יושן, אם הוא באותו בית.

כגון, אחיו או אביו אצלו בבית עם אשתו, והוא הלך להתפלל, ע"פ הגדרים שביארנו בס"ד בסעי' ג' ע"פ הבית שמואל, יתכן שיש מקום להקל אפ' כשהלך לתפילת שחרית, דאע"פ שליבו גם בה ולכן אין היתר של בעלה בעיר, מ"מ יש להקל מחמת 'בעלה עמה'. לדינא, מו"ר היקל בזה. ולכא' יודה דבתפילת שחרית בשבת או בחוה"מ, יותר קשה להקל.

פתח פתוח כשליבו גם בה

י"ל, האם יש היתר של פתח פתוח כשליבו גם בה. פשטות השו"ע שיש היתר כזה, דהרי בסעי' ט' בענין פתח פתוח לא החמיר בזה. אמנם, החלקת מחוקק [סקי"ג], והב"ש [סקי"ג] החמירו בפתח פתוח בקנאי בינו ובינה [ע' נספח] וכן בליבו גם בה. ה"ט"ז [סקי"ח] מחמיר בקנאי בינו לבינה, אך מיקל בליבו גם בה.

החיד"א כ' דמן הסברא יש להקל, דבאמת ההיתר של בעלה בעיר הוא מפני שהיא מפחדת מבעלה, אך אינו היתר מצד האיש, דהוא אינו מפחד כ"כ מבעלה. וכשליבו גם בה, חוששין שמא 'פיג' את האימה. משא"כ ההיתר של פתח פתוח, זה היתר 'רחב' בין לאיש

שהבאנו למעלה מיקל אף כשנתן רשות, דסו"ס היא מפחדת, ואפ' היכא שמתייחדת עם גוי.

וכן ר' משה לא ניח"ל בדברי החכמ"א, וכ' דחומרת החכמ"א לא מסתבר כלל, וגם הדברי יציב חלק עליו. אמנם, ר' משה מסיים דבכל זאת אין להקל אלא בשעה"ד, אבל בלא"ה יש להחמיר כהחכמ"א.

ליבו גם בה

מבואר דהיכא שלבו של האיש גם עם האשה, אין להם היתר להתייחד, אפ' אם בעלה של האשה נמצא בעיר. המקור לזה הוא הגמ' בדף פ"א שרב דימי היה שושביניה של רב יוסף ואשתו 'וגייסא ביה', ולכן לא היה היתר מצד בעלה בעיר. ופירש"י 'בעלת ברית לו'.

[אגב, מבואר שאינו דבר גרוע להיות לבו גם בה. וכן מבואר דאי לא היה גם בה, היה ההיתר של בעלה בעיר למרות שבעלה היה מתמיד גדול ולא חזר הביתה תדיר].

החיד"א בספרו שער יוסף כ' דהיכא שהוא ליבו גם בה, אצל ההיתר של בעלה בעיר לגמרי, ושוב הוי יחוד דאורייתא. וההבנה, הואיל ונשים דעתן קלות, הואיל ולבו גם בה, זה מסיר האימה והדאגה שמא יבא בעלה כשהוא בעיר, וממילא יש חשש פתוי.

עפ"ז, כשיש ספק אם לבו גם בה, הוא ספק דאורייתא. כלומר, אע"פ שהקלנו מאוד בגדר בעלה בעיר, מ"מ כשיש חשש ליבו גם בה, צריך להחמיר מדין ספק דאורייתא.

שיעורים על הלכות יחוד

שיהיה פתוח רחב. והא מיהא נודה להקל, דכשהוא פתוח רחב שיש להקל, אפ' בליבו גם בה. כך מבואר בשב"ל [ה' ר"ג ז', וכ"פ ר' אלישיב].

כגון, המביא בנו או בתו אל גיסתו כדי שתשמור עליו או עליה, וצריך להרגיע את התינוק, מותר להיכנס אל הבית בעוד הדלת פתוח ממש, אבל כשהוא סגור ולא נעול, קשה מאוד להקל למעשה, כיון שליבו גם בה.

ובאמת, זה נוגע רבות בענין פגישות, שאחרי קצת זמן כבר ליבו גם בה, ולכן לכאור' יש לאסור בפתח סגור אבל לא נעול. וע"ע מש"כ בנושא של פתח פתוח לפני שמורה לדינא. וע"ע שם גם לענין חופת נדה לענין היחוד.

עכשיו שנתבאר דיני ליבו גם בה, יש להעמיק יותר בגדר הדברים. הבאנו למעלה דברי רש"י שהיא 'בעלת ברית לו'. ובשו"ע בשם ראשונים כ' ש'גדלה עמו' או 'קרובתו' הוי ליבו גם בה.

הדבר הלכה כ' דכל אשה שהוא מוכן לבקש ממנה טובות, נחשב כליבו גם בה. ולכאור' זה חומרא גדולה, דכל קרובים כמו גיסות, וכן כל בני דודים, וכן כל השכנים, נחשבים ליבו גם בהם. ואולי כוונתו שמוכן לבקש מהם טובה מחמת היחס האישי שיש להם, ולא מחמת קורבה משפחתית.

הערוה"ש כ' דכל שיש לו קשר עמה משום שעושים עסקים ביחד, נחשב כליבו גם בה. השב"ל [ג' ר"ג ה'] כ' דבזמן הערוה"ש אולי זה היה חידוש, אבל בזמננו פשוט כן.

ובין לאשה, ולא מצינו שליבו גם בה יוסף חומר להיתרים של האיש.

עוד כ' החיד"א, בשלמא בעלה בעיר, זה מצב של יחוד, עם 'היתר', ולכן ליבו גם בה חמור יותר, אבל פתח פתוח אינו 'היתר' בהל' יחוד, אלא חסר במהותו של יחוד.

נפק"מ בין טעמי החיד"א, האם יש מקום להחמיר בקנוי בינו לבינה. ואומרים בשם הגרי"ז שאמר דזהו כוונת הט"ז להחמיר בקנוי בינו לבינה אפ' בפתח פתוח, אבל להקל בליבו גם בה.

באמת, מהראשונים יש ללמוד דעתם על שאלה זו, האם יש היתר של פתח פתוח בליבו גם בה. רבינו ירוחם החמיר, אך מתוס' שבת דף י"ג: ד"ה מטה, מובא בפ"ת, מבואר שיש קולא, דהתוס' שם איירי בענין פלטי בן ליש שהתחתן עם מיכל בת שאול, כי שאול לא חשש לקידושין של דוד, אך פלטי עצמו חשש להכי, ולכן נעץ חרב בינו לבינה [סנהדרין י"ט:], והק' תוס', הא הוי יחוד, ותי' פתח פתוח לרשה"ר. הרי, איש ואשתו שגרו יחד, וודאי ליבו גם בה, ואעפ"כ יש היתר של פתח פתוח.

מהחכמ"א אינו ברור מהו מסק' לדינא, אך הקיצושו"ע החמיר, וכ"ה בערוה"ש [סק"ז, ונוד"ב י"ח]. וכ"ה בר' משה [ד' ס'].

ולכאור', ע"פ החיד"א שהבאנו שיחוד של ליבו גם בה הוא שאלה של יחוד דאורייתא, וזה שאלה חמורה האם יש היתר של פתח פתוח, לכאור' יש להחמיר.

ונביא במקומו בס"ד מח' בדין פתח פתוח, האם סגי כשאינו נעול, או"ד בעינין

שיעורים על הלכות יחוד

באה"ע סי' קע"ח סעי' ז' "לא יאמר אדם לאשתו, ואפילו בינו לבינה אל תסתרי עם פלוני, דדלמא קיימא לן כרבי יוסי ברבי יהודה דאמר קינא לה בינו לבינה הוי קינוי". וכ' הרמ"א "ועכשיו אין לנו מי סוטה, ואם נסתרה אחר הקינוי, אסורה לו לעולם".

וכ' הרמ"א שם שאם עבר וקינא לה, ימחול לה מיד, כדי לבטל הקנוי.

וזה הלכה חמורה שאנשים לא יודעים, שאין לאדם לומר לאשתו אל תתייחד עם האינסטלטור כשיגיע. ואם אחר שנה האינסטלטור הגיע, ועברה על יחוד, הפשטות הוא שנאסרה. ואנשים לא שמים לב לזה. ושייך בהרבה אופנים, כגון עם רופא, או נהג, וכהנה רבות.

ובאמת, היחוד שלאחר הקנוי, כלומר הסתירה, יש לה דינים אחרים מהל' יחוד רגיל, ולא מהני בעלה בעיר, ולא מהני פתח פתוח. נמצא, האינסטלטור הגיע ובעלה היה בעיר והפתח היה פתוח, ואעפ"כ הפשטות הוא שנאסרה.

אמנם, לכאו' יש מקום לחלק [ע"פ הפ"ת שם סקט"ו] בין קנוי רגיל ובין המציאות שיש אצלנו לרוב, דלרוב הבעל רק מזכיר את אשתו מחמת הלכות יחוד, כדי שלא תעבור על איסור יחוד, או לטובתה שלא יקרב מדי אצלה, אבל לא משום שחושד בה, כדין סוטה רגילה.

וכע"ז מבואר גם בגר"ז תשו' כ"ט, אבנ"ז רל"ג, וע"ע חת"ס סי' ס"ו, ויתכן שיהיו אופנים שיש היתר של פתח פתוח. [עמש"כ בזה בנושא ליבו גם בה.]

העמק תשובה דן בענין שוויגע"ר, עיי"ש.

והנה, כפי המציאות שיש אצלנו כמעט בכל מקרה חמותו יהיה ליבו גם בה, וכן רוב גיסות. אך יתכן שיהיה גיסות שאין ליבו גם בהם.

עוזרת בבית, לכאו' אינו ליבו גם בה, כי רק מצוה אותה מה לעשות, ואינו שח עמה.

מסתבר, דכל שהוא מוכן לשוחח עמה כשאשתו אינה שם הוי בגדר ליבו גם בה. ויותר מזה אינו ברור.

בני דודים, יתכן שאינו ליבו גם בה.

יל"ע, מה הדין כשהוא גם בה, אך היא אינה גם בו. והנוסח של הכלל משמע שהכל תולה אם האיש מרגיש בנוח עמה, למרות שמסברא הכל יהיה תלוי בדידה.

ר' משה כ' שאין מציאות שהוא גם בה אך היא אינה גם בו, דאין הכוונה למי שמוכן לדבר עם כל אשה, אלא הכוונה שיש איזה קשר ושייכות בין הצדדים, וזה רק דו-כיווני.

נספח: קנוי בינו לבינה

פרשת סוטה הוא כשבעל מקנא לאשתו בפני עדים שלא להתייחד עם פלוני, והלכה והתייחדה עמו בפני עדים, אסורה לו עד שתשתה מי סוטה ותוכיח שלא זנתה. ובזמננו שאין לנו מי סוטה, אסורה לו.

שיטת ר' יוסי ב"ר יהודה שקנוי בינו לבינה, אפ' שלא בפני עדים, שמה קנוי, ואם התייחדה עמו, אסורה לו. ופ' השו"ע

שיעורים על הלכות יחוד

ישרש יעקב] מוכיח מקדשים דסגור כנעול דמי, ובעינן פתוח לרווחה.

הרד"ל מסתפק בשאלה זו, ודן מכמה מקומות בש"ס, ומסיק דסגור ולא נעול אינו פתח פתוח [כא' מב' צדדים הראשונים]. היד רמ"ה כ' פתח פתוח, פי', פתוח, ולכא' כוונתו כהנ"ל.

מאידך, הבנין ציון [קל"ח, לבעל הערוך לנר] ס"ל סגור ולא נעול ה"ל פתח פתוח. וכ"ה באמת ברבינו יונה בספר היראה. והסברא בזה, דמי שעומד לחטוא, מפחד שמא מישהו יכנס, ולא יחטא לפני שנועל את הדלת, וכל עוד שהדלת אינה נעולה לא יחטא, וממילא אינו יחוד. מלמהד"ד, זוג הנוהגים זה עם זה בדרך צנוע, ג"כ נזהרים לנעול את הדלת.

בנוסף אחר, האם ההיתר של פתח פתוח משום שאין כאן יחוד בכלל, כמו שאין יחוד ברחובה של עיר, או"ד הוא היתר כמו בעלה בעיר, שיש פחד שמא מישהו יכנס. צד הראשון והשני למדו כצד הראשון, דכדי להקל על פתח פתוח בעינן שיהיה 'מופקע' מיחוד, ואילו צד השלישי למד דזה כעין בעלה בעיר, ולא יבואו לחטוא במציאות כזה.

ולפי המחמירים, מי שיש לו עוזרת בבית, פתח פתוח יהני רק במקום שיכולים בנ"א לראות, אבל בעלייה, או בחדרים פנימיים אין היתר. משא"כ להמקילים, כל עוד שיש חשש שמישהו אחר יכנס אם הדלת לא נעול, יש היתר של פתח פתוח.

הנה, כפי דברים אלו זה שאלה חמורה ביותר, ובכל זאת מנהג העולם להקל בזה. ובס"ד נבאר טעמם.

ורק העלנו את הנושא כיון שאנשים לא יודעים את זה.

עוד נושא שאנשים לא יודעים הוא מה שמצינו בשו"ע אה"ע סי' קי"ט סעי' ז' שלא ידור באותה מבוי או חצר של גרושתו, ותלוי בכהן או ישראל וכו'.

יל"ע, אם יש אשה נשואה הגרה בתוך הבנין שלו, והוא מכיר אותה מצעירתו, שלא היו שומר תו"מ כמו שהם היום, האם יש איסור לדור באותו בנין. ולכא' תלוי בדרגת החכירות.

ויל"ע, האם הוא תלוי על קידושין ונישואין, או"ד גם אם הכירו היטב בלי חופה וקידושין, האם גם בזה יש לאסור. ואכ"מ.

סעי' ט' – פתח פתוח לרשה"ר

בית שפתחו פתוח לרשות הרבים, אין חשש להתייחד שם עם ערוה.

נעול, סגור, ופתוח

יש לחקור, מהו הגדר של פתח פתוח; האם בעינן שיהיה פתוח רחב, שיכול כל עובר ושב לראות מה קורה בפנים, או"ד סגי שיהיה פתוח במקצת, וזה מגרע הפרטיות למרות שאין העובר ושב יכול לראות בפנים, או"ד סגי כשהוא סגור ולא נעול.

בפ"ת [מק"ח] בשם רעק"א מבואר כצד הראשון, והסכים עמו הבית מאיר, והחידוש הוא שלא חיישינן שמא יסגור את הדלת או שיכנס פנימה במקום שלא יכולים לראות, ויכנס עצמו למצב של יחוד. הבית שלמה [או"ח מ"ה, לבעמח"ס

שיעורים על הלכות יחוד

וימתינו בחוץ אבל לא יכנסו, אין היתר של פתח פתוח מהא שאינו נעול. ומביא ראיות להוכיח כן, כגון מהא דדבורה הנביאה יושבה מתחת תמר ולא אילן אחר שחששה מיחוד מענפיו, למרות שאינו נעול, כיון שאנשים לא יכנסו בלי רשות. ומביא עוד ראיות.

והיה מקום להקשות ע"ז, דא"כ ה"ל לשו"ע לפרט שההיתר של פתח פתוח, פי', אינו נעול, היינו רק כשיש חשש, אבל לא בחדר שלא יכנסו בלי רשות, ומדוע שו"ע סתם להקל בכל אופן.

אמנם, ר' משה [הו"מ ב' מ"ד] דן בענין השבת אבדה, ומה נקרא רשה"ר, וכ' "דבתים שלהם שהיו ברחובות שדרים שם רק יהודים היו רגילין ליכנס כל אחד לתוך ביתו של חברו בכל עת שירצו בלא דפיקה על הדלתות כמו שנכנסין לחנויות שלא היו מקפידין על זה"; הרי לפניך, השו"ע לא פירט, כי כך היה המציאות.

אמנם, באמת ליעקב ב' דזה היה המציאות בליטא, אבל בגרמניה לא נהגו כן. וממילא קשה, הבנין ציון שהיה מגרמניה ה"ל דוחק בשו"ע. וע"ע בזה.

המהרש"ם [ב' ע"ז] מפרך כל ראיותיו של הבנין ציון, אך המנח"י [ז' ע"ג] ס"ל סברא הוא קרא למה לי, ודבריו של הבנין ציון מוכרחים מסברא.

עכ"פ, לאור האמור, ההיתר של הבנין ציון יהני להרבה בתים שיש נכנסים ויוצאים מעצמם, ולמיעוט בתים יהני גם בחדרים פנימיים ושאר הקומות. והגר"מ שטרנבוך [ב' תרנ"ז] כ' דיכול לעשות את מציאות של ביתו למציאות כזה ע"י שיגיד לשכן שיש לו מפתח שיכול ליכנס

מקור הדברים הוא תשו' הרשב"א שעוסק בענין אשת כהן שהתייחדה בחדר סגור ולא נעול, וכ' הרשב"א 'אין זה יחוד' ולכן מותרת לבעלה. הבית מאיר ס"ל דזה בלתי אפשרי לומר שסגור ולא נעול אינו יחוד, ולכן משנה גירסת הרשב"א באות אחת, לומר 'אין זה יסוד' כדי לאסרה על בעלה. רעק"א על הבית מאיר מודה לשנוי הגירסא.

מאידך, הפ"ת מביא רדב"ז שמקיים גירסת הרשב"א. וכ"ה בבנין ציון שם בשם המבי"ט. ובאמת, כן הוא הגירסא הנמצא בכת"י של הרשב"א לפנינו. ועוד, התוס' בשבת שהבאנו בענין ליבו גם בה לגבי פלטי בן ליש לכאו' מבואר כצד זה, דאינו מסתבר שדר עם מיכל בת שאול עם דלת חדרם פתוח עד שנראה לרשה"ר, אלא מסתבר, כל שהוא סגור ולא נעול אינו יחוד.

כלומר, הגירסא ה'מקורית' של הרשב"א היא כהצד שההיתר של פתח פתוח אינו משום שהוא מופקע מיחוד, אלא שאין עושים עבירות כשיש חשש שמא מישחו יכנס.

[הנה, ע"כ הוא חשש שמא באמת מישחו יכנס, ואינו סתם חשש שישאלו אנשים מדוע התייחדו, מה קרה וכו', דהא לא היו שואלים שאלות על פלטי בן לייש דהיה נשוי, ואעפ"כ היה לו את ההיתר של פתח פתוח.]

הנה, הבנין ציון שם כ' דאין היתר 'רחב' לכל דלת סגור ולא נעול, אלא רק כשיש חשש שאנשים יכנסו בלי רשות, בזה מהני הא שאינו נעול, אבל חדר שאין אנשים נכנסים בלי רשות, וידפקו

שיעורים על הלכות יחוד

גם החזו"א מודה שלא כל צד רחוק מאוד מספיק, אלא רק מיקל יותר מהבנין ציון. והואיל וגדר הדברים אינו ברור, קשה להורות עפ"י למעשה.

והנה, דברי החזו"א מחודשים מאוד, אך רב גובריה מאוד מאוד. ולכן, כל היכא שהוא יחוד 'הלכתי', כלומר, שאין לנו הבנה מדוע הוא אסור, ואעפ"כ אסרו חז"ל, כגון איש עם סבתא של אשתו, או איש עם קטנה, או ב' קטנות, וכן ציור של ב' נשים, באלו נסמוך על דברי החזו"א. ולכאן, בכל מקרה של יחוד דרבנן נסמוך ע"ז, עכ"פ בשעה"ד [ויש הגבלה לדבריו, וכנ"ל].

אבל היכא שהוא שאלה של יחוד דאורייתא, והוא יחוד שאינו רק 'הלכתי', אין לסמוך על החזו"א או הבנין ציון, אלא ישאירו את הדלת פתוחה במקצת. כלומר, אי"צ שיהיה פתוח רחב שאנשים יכולים לראות בפנים, אלא סגי שהדלת הוא כבר פתוח, דזה כאילו 'מוזמין' בני אדם ליכנס.

בקיצור, ראינו עד כה כמה דעות, מהמחמירים להמיקלים; רעק"א ובית מאיר [פתוח רחב], רד"ל [פתוח במקצת], בנין ציון ורדב"ז ומנח"י [סגור ולא נעול], והחזו"א [לחשוש אפ' לאיש משוגע להיכנס].

ומכאן נוכל לגשת אל דברי ר' משה [ד' ס"ה ד'], שמיקל אפ' יותר מהחזו"א, וס"ל לר' משה דאפ' אם הדלת הוא סגור ונעול עדיין יש ההיתר של פתח פתוח, "כיון שדרך כו"ע דכשזומעין מי שנוקף על הדלת או שמצלצל על הפעמון שנעשה לכך בא מי שבפנים ושואל מי

מתי שירצה [או שיודיע לו מתי יש לו שאלה של יחוד] בלי דפיקה [כשיש צד שבמציאות כך יעשה], או שיתלה שלט שיכנסו בלי דפיקה. [נרחיב על עצם העצה לקמיה בס"ד].

אמנם, מנהג העולם הוא להקל בכל בית, ובכל החדרים וכל הקומות, כל עוד שאינו נעול, למרות שאין נכנסים בלי רשות. ולכאן, טרם מצאנו מקור לזה.

והנה, הדבר הלכה כ' בשם החזו"א, וכ"ה במעשה איש, שדעתו נוטה לומר שאפ' אשה שגרה בדירה לבדה, ואין לה קרובים או ידידים, ולא נכנסים בנ"א מעצמם, מ"מ איש המבקר שם אינו עובר על איסור יחוד, דסו"ס לא יבא לחטוא לפני שנועל את הדלת, כי חושש לחשש רחוק שמא 'פרא אדם' או איש משוגע יכנס בלי רשות, ויתפס באמצע מעשיו הרעים.

כלומר, הבנין ציון היקל רק כשאיש נורמלי יכנס מעצמו, דלזה חושש בן אדם רגיל, ואילו החזו"א ס"ל דלא יחטאו לפני ששולל את הצד שגם איש משוגע יכנס מעצמו.

נמצא, התירו של החזו"א הוא היתר רחב מאוד, ומוכן סתימת דברי שו"ע להתיר בכל אופן. וגם, מובן מאוד הסיפור של פלטי בן ליש שהבאנו. אך, זה נגד סברא שהמנח"י אמר שאינו צריך למקור.

והאמת, הדבר הלכה [ג' ו'] מביא מכתב מהחזו"א דמבואר דאחר עשר בלילה לא מהני הא שאינו נעול. וק', וכי פרא אדם או איש משוגע מבחין בין שעות היום או שעות הלילה. אלא ע"כ,

שיעורים על הלכות יחוד

ציורים שר' משה יהיה צירוף, אבל בלא"ה אין להקל ע"ז.

פתח פתוח עם אשה שליבו גם בה,
הרחבנו ע"ז בסעי' הקודם, ומסק' היה להקל כשהדלת פתוח במקצת.

הנה, חתן וכלה שהתחתנו בחופת נדה ואסורים ביחוד כדמבואר בשו"ע סעי' א', והרחבנו עליה ביו"ד סי' קצ"ב סעי' ד', ואמרנו שלא מקיימים דברי הגמ' שהוא ישן בין האנשים וכו' כפשטותן, אלא ישנים בבית עם עוד זוג, וכל' א' משאיר הדלת לחדרם פתוח במקצת. ויל"ע, איך סומכים על פתח פתוח, הא הוי ליבו גם בה.

והיישוב, דהואיל וזה פתוח ממש, ולא רק סגור ולא נעול, אמרנו שיש להקל בזה. אך אין תשובה זו מספקת, דהרי הם יודעים במאה אחוז שזוג השני לא יכנסו לחדרם בעוד שהם שם, וממילא אין לזה דין פתח פתוח לרשה"ר [תלוי בהבנת החיתר, האם משום שחסר בשם יחוד, או שזה כשומר]. אמנם, בס' קצ"ב שם הבאנו בשם החזו"א דכל עיקר איסור היחוד לחופת נדה אינו אלא מדרבנן, ולכן שומעים סברות אלו להקל.

פתח פתוח לפרוץ, הפ"ת סק"ט כ' דיש להקל.

פתח פתוח לאשה ישראלית יחד עם גוי, הדבר הלכה [ג' י"ח] מיקל.

פתח פתוח, ואין חשש שישראל יכנס, רק גוי, אין מקום לחלק, ודינו כמו שיש חשש שישראל יכנס.

פתח פתוח למי שעסקו עם הנשים, נרחיב ע"ז במקומו בס"ד.

הוא וכששומע שהוא מהמכירים ואפילו אינו מכירו ממש פותח כשמבין שהוא סתם איש מרובא דרובא אינשי, ליכא איסור יחוד כשהוא בזמן שבאין סתם אינשי לבית אף כשלא הודיעו קודם, דמרתתי שמא ינקוף מי שהוא על הדלת ויהיה מוכרח לפתוח תיכף".

כלומר, השמירה אינו מצד שאנשים יכנסו ויראו, אלא השמירה הוא מהא שיחשדו בו ממה שאינו עונה את הדלת, וזה שייך אפ' אם הוא נעול.

וממשיך ר' משה שאם אינו הדרך או לא שכיח שאנשים יבואו אין היתר כזה, שאינו מונעו מלחטוא אלא כשהדרך הוא שיחיה מוכרח לענות.

ולכאן, דברי ר' משה מחודשים מאוד, דהרי זה נגד כל הני ראשונים ואחרונים שהבאנו כאן. ועוד, וכי באמת מוכרח לפתוח את הדלת, הא יכול להגיד לא הייתי בבית, הייתי ישן, שירותים וכו'. ואה"נ אם אמר למישהו לבא בזמן מסויים או שראוהו נכנס לביתו, בזה יש 'הכרח' לפתוח את הדלת, או משרד שצריך לענות לשאר העובדים הרוצים ליכנס, אבל בלא"ה קשה. ועוד, אפ' ראוהו נכנס לביתו, וכי 'מוכרח' לפתוח את הדלת, הא הוא הבעה"ב בבית שלו, והוא יכול להחליט אם לפתוח או לא.

ואולי זה ר' משה קצת לשיטתו דשיעור יחוד הוא זמן ארוך, ולכן מרגיש מוכרח לענות הדלת תוך שיעור זמן זה, עכ"פ כשיודעים שהוא בבית, ואמור לענות את הדלת.

עכ"פ, ר' משה הוא קולא וחידוש גדול על שאלה של דאורייתא. אבל, יהיה

שיעורים על הלכות יחוד

אך, הדבר הלכה כ' דאין למסור לאשה, דעדיין יהיה יחוד דרבנן. ודבריו מובאים בהרבה ממחברי זמננו. וק', הניחא כשנכנסה וסגרה את הדלת, אבל בעוד הדלת פתוחה אין איסור לכו"ע, וא"כ יכול להגיד לה להשאיר פתוח, וממילא ק' מדוע אין למסור לאשה, הא יש אופן פשוט שיכול לעשות כן לכתחילה. וביותר קשה מדוע אף א' לא עמד ע"ז, וכולם מביאים דבריו בסתמא.

יחוד בפני חלון

הנה, המתייחד עם אשה בבית, אבל הם נראים מבחוץ דרך חלון, אינו דומה לפתח פתוח כי אין לחוש שמא מישוהו יכנס, אלא הצד להתיר הוא משום שאחרים רואים אותם. מאידך, יש לחשוש שמא יסגרו הווילון כדי לחטוא, או שיוזזו מעט ואז לא יראו אותם מבחוץ. אמנם, כי היכי שלא מצינו בפתח פתוח שיחששו שמא יסגרו או ינעלו את הדלת, ה"ה שלא ה"ל למיחש כאן בענין חלון.

ואכן, העזר מקודש, הנוד"ב [נ"א], ומסגרת השולחן על קיצשו"ע, הקילו כשהם נראים דרך החלון. המהרש"ם [נב] ע"ז אף היקל כשהוא חלון גבוה, וצריך לעמוד על כסא כדי לראות דרכו, דסו"ס אין לחוש שמא יחטא דמפחד שמא מישוהו יחליט להציץ לראות מה קורה בפנים. [א.ה. ולכאו', אם אינו דבר רגיל שיעשו כן, תלוי במח' בנין ציון והחזו"א בענין פתח פתוח.]

והם עסקו בציור שכל החדר נראה דרך החלון, אבל היכא שלא כל הבית נראית דרך החלון, כגון שהוא בבית עם

הבאנו למעלה דכשיש מצב של יחוד בביתו, יכול להגיד לשכנו ליכנס. והדבר הלכה [ג' ג'] בשם החזו"א כ' דזה מהני אפ' בלילה, אפ' יחוד של איש א' עם אשה א', אפ' דלת נעולה, דמהני לתת המפתח לשכן ולהגיד לו שיכנס מתי שרוצה, אם באמת יש חשש שיעשה כן.

וזה החזו"א לשיטתו דס"ל דחשש קלוש ורחוק כגון איש משוגע או פרא אדם גם מונע מצב של יחוד, וה"ה כאן יש חשש שבארבע לפנות בוקר השכן יכנס, דהרי נתן לו רשות לזה. אמנם, עמש"כ למעלה דגם דברי החזו"א של פרא אדם יש להם הגבלה, אלא שאינו ידוע מה היא.

[א.ה. לכאו', אם מסביר להשכן שיש לו חשש רציני של יחוד, ושבאמת יגיע בארבע לפנות בוקר כדי למנוע את זה, ומשכנע את חבירו עד שהוא עצמו משוכנע שיש צד שיעשה כן, זה עצה מועילה לכו"ע.]

[היכא שהוא מצב של יחוד וגם ליבו גם בה, לא הייתי סומך על העצה של מסירת מפתח לשכן.]

ויל"ע, היכי דמי, אי מוסר המפתח לאשה, הרי אפ' אם תכנס, עדיין יהיה יחוד מדרבנן של איש א' וב' נשים. ואם ימסור לאיש, נמצא יש כאן ב' אנשים ואשה א', דבפרוצים אין קולא. ואה"נ אם נותן לזוג, זה מונע מיחוד.

והאמת, אפ' נתן לאשה מהני, דהרי אם תחליט לפתוח וליכנס, נמצא יש כאן פתח פתוח ממש לרשה"ר, וזה מותר בכל אופן.

שיעורים על הלכות יחוד

שזה סיבה להחמיר, ולא מצינו ציור שאסור מחמת חשש פתוי כשליכא חשש טומאה ממש.

לדינא, קשה להחמיר בזה, אבל בליבו גם בה יראתי להקל, ואין להקל אלא כשהאשה נראית דרך החלון או מרפסת. וע' בנושא הבא מש"כ בדעת ר' משה בענין זה.

יחוד ברכב

ע"פ הנתבאר עד כה, איש ואשה ברכב אינו יחוד כי אינו מצב שיכול לזנות עכשיו, ואין לחשוש שמא יסעו למקום שאין שם אנשים כמו שאין חוששים שמא ינעל את הדלת בפתח פתוח; וכ"פ הדבר הלכה, וכ"מ באוצר הפוסקים, דאין לאסור יחוד ברכב בכביש אלא כשהוא כביש כ"כ שקט שמרגיש בטוח בעצמו שיכול לזנות בלי מפריע, ובלי חשש שאף א' יראה אותו.

אמנם, ר' משה [ד' ס"ב ג'] כ' "לכתחלה ודאי אין להתיר דאף שעיקר נסיעתם תהא על הדרך הגדולה ששם נוסעים אף בלילה הרבה אינשי במכוניות אבל הא אפשר להסב מן דרך הגדולה לדרך קטנה, ואף ביום אולי יש לחוש שיניחו המכונית על הדרך ויתרחקו מן הדרך במקום שיש אילנות שיהיה מקום סתר לבועלה, וכ"ש בלילה דאפשר שיש לחוש גם שיבעלנה שם במכונית גופה. אבל בשעת הדחק כגון שצריכה אשה משכנותיו ג"כ ליסע למקום שהוא צריך, או כשאשה אחת שהולכת בדרך מבקשתו ליכנס במכונית כמו שאירע כזה הרבה פעמים במעונות הקיץ שאם לא יכניסנה למכונית יאמרו עליו שהוא

עוזרת, האם מהני שהוא יושב ליד החלון או על המרפסת, או"ד חוששין שמא ימשך לתוך ביתו. הדבר הלכה [ג' י"ג] ס"ל שיקילו אף בזה, ואין חוששין שמא יבא לידי מצב של יחוד, כמו שאין אנו חוששין בפתח פתוח שמא יסגור או ינעול את הדלת. וכ"ה הוראה הנפוצה.

וההבנה מדוע לא חוששין להכי, ביאר הגרש"ז במנח"ש דבעצם כל בר דעת וכל יר"ש לא יחטא עם אשה שאסורה לו, כי השכל מתגבר על היצר. אבל, כשאיש ואשה נמצאים לבד במצב של יחוד, המצב עצמו גורם להדמיון והיצה"ר להתגבר על השכל, ולכן אסורה, אבל אין סיבה לחשוש שמא יבא לידי איסור יחוד, כמו שלא אוסרים כל שאר מקרה, שמא יבא להתייחד עמה, דלא חוששין שכל איש וכל אשה רוצים לזנות ברגע שיש להם האפשרות, אדרבה, האפשרות היא זו שגורם להיצה"ר. ובאמת, זה יסוד לכל הלכות יחוד, דוק ותשכח.

[וע"ע בשו"ש בשם הגרש"ז שהחמיר בענין יחוד ליד החלון, כיון שהוא כ"כ קל לזוז ממנו או לסגור הווילון; ואיני יודע ליישב הוראה זו עמש"כ כאן בשם הגרש"ז במנח"ש.]

ע"כ הכל מובן טוב ויפה, אלא שממשיך הדבר הלכה שלא מהני הא דחלק מהחזק נראה מבחוץ אלא כשהאשה נראית ג"כ מבחוץ, אבל אם רק האיש נראה והאשה אינה נראית, בזה יש איסור יחוד. והבנתו נעלמה ממני, דמדוע כאן נחשוש יותר שיבא לידי מצב של יחוד. ואה"נ יכול לפתות אותה בעוד שהוא נראה, הא לא מצינו

שיעורים על הלכות יחוד

יש מי שרצה להחמיר בענין יחוד ברכב אפ' אם יש ילדים במושב האחורי אם נרדמו, דעכשיו יש מצב של יחוד. ובמציאות אין זה נכון, דברגע שיעצור את הרכב, יש צד גדול מאוד שהילדים יתעוררו, ולכן ודאי ימנע עצמו מחמת זה.

נספח: בדין מצלמות, ובדיקות

רנטגן

במשך כל הענין ראינו ששומר מהני למנוע איסור יחוד, כגון פתח פתוח, בעלה בעיר, אשתו עמו, קטן או קטנה עמהם, וכו'. ויל"ע, כשאין לו א' מעצות שהזכרנו, האם מועיל הא שהמקום מצולם, ומחמת כן מפחד לעבור עבירה.

והנה, לכל אלו שהחמירו לענין חלון שמא ילך למקום שלא נראה דרך החלון, ושמא יסגור את הווילון, ה"ה שיש לחוש כאן שילך לפינה שאין המצלמה שולטת שם, או שיכסה אותה. וכן באמת כ' החו"ש, והוסיף עוד חששות.

ואם המצלמות 'פרוסות' בכל הבית בכל פינה ופינה, [לפי המחמירים, יל"ע אם הא דאין מצלמות בשירותים מקלקל כל ההיתר], ושניהם יודעים מזה, ואין השליטה של המצלמות והזכרון בידו אלא ביד אחר, והוא יודע וחושש שמישהו 'מפקח' על הקורה כאן, אה"נ לכאור' זה מהני כמו למנוע איסור יחוד. אך, כמעט לא שייך שיתקיים כל התנאים האלו.

ועוד, מלבד איסור יחוד יש גם איסור לא תתורו אחרי לבבכם, ויש איסור לא תקרבו, ולכן אי"ז עצה לזמן ממושך. ואם

צר עין ואכזרי, וכשהן נכריות איכא בזה גם משום איבה יש להתיר, משום דמשמע דאין חוששין מדינא לשמא יטה מן הדרך בכשרין אלא שמא יתקוף היצר ויעברו במקום שנמצאים" וכו' וכו' "ובשעה"ד יש לסמוך על הרי"ו דכן משמע שסובר הפרישה עיין שם, דלכן ליסע במכונית בשעה"ד יש להקל כדכתבתי".

וקשה, מ"ש כאן שחשש שמא יגרום למצב של יחוד, ואילו בפתח פתוח לא מצינו שיחששו לאסור לכתחילה שמא יגרום למצב של יחוד.

ואין לנו ישוב הגון לקושיא זו, וע"כ צריך לדחוק ולחלק ולומר דמאיזה טעם שיהיה כאן חמיר טפי, ואולי משום דכיון שבלא"ה נוסע, יש לחוש יותר שיפנה לכאן במקום לשם ואולי אף בשוגג, אבל לא חוששין שיקום ויעשה מעשה כשלא היה מוכרח לעשות שום דבר. א"נ, ברכב יש כבר מצב של יחוד, אלא שיש מניעה צדדי, ולכן חוששין יותר, משא"כ בית עם פתח פתוח. ודוחק.

והא מיהא נראה מדברי ר' משה, שאיירי במקום נופש וחופש, שהכבישים שקמים וחשוכים, וקל ונוח לנסוע לכביש שקט לגמרי, אבל בעיר, אפ' בלילה, בזה לא החמיר ר' משה, כי לא חיישינן שיתחיל לנסוע מתוך העיר לחוץ לעיר.

עפ"י דברי ר' משה יל"ע האם שייך להקל ביחוד ליד חלון, או"ד נחוש שמא יוזז מהחלון או יסגור הווילון, דע"פ מש"כ למעלה, יתכן שיהיה נפק"מ לענין זה. ובאמת, אכן ר' משה החמיר בזה [ג' ד' א'].

שיעורים על הלכות יחוד

שונאות

בסעי' ה' הבאנו שאסור להתייחד עם ב' נשים דהואיל ודעתן קלות יש לחוש שיפתה שניהם ומחפות זו על זו. אך השו"ע כ' דיש נשים שהן 'שונאות' ולא יחפו זו על זו, ולכן אין כאן חשש יחוד. כגון, ב' יבמות, ב' צרות, אשה יחד עם בת בעלה, דהיינו בתה חורגת, וכן אשה וחמותה [ע' פ"ת]. וכן אשה עם גיסתה, אחות בעלה. וכ' האחרונים דזה כולל כל סוגי גיסות, כגון אשת אחיה, וגם אשת אחי בעלה.

כגון ההולך לבית חמותו ואשתו אינו עמו, אך חמותו נמצא שם עם כלתה, אין כאן יחוד.

סתימת השו"ע מבואר שהיתר זה קיים גם בפרוץ.

עמש"כ בסעי' ה' שמבואר מר' משה שאשה ובתה מצילות ג"כ. [וק"ק מסתימת שו"ע כאן שהשמיטין].

הא דגיסות מצילות מיחוד בב' נשים, היינו אפ' בפנויות.

הטעם מדוע כל ציורים אלו מותרים היינו משום שהם שונאות, כיון שהם קשורות אהדדי, ויתכן שיעשו צרות במצב של יבום. ולכן יש מי שכתב דבזמננו שאין נוהגים יבום אין קולא. וכמובן, אי"ז טענה, ומבואר מכל האחרונים [חכמ"א וערוה"ש ועוד] שהביאו דין זה שהטעם של יבום הוא 'סימן', ובאמת יש שנאה טבעית. ועוד, בכה"ג לא גזרו חז"ל.

הוא מצב של אקראי, ואין לו ברירה אחרת, ונתקיימו כל הני תנאים [כגון שמצלם עצמו לאשתו בזמן אמת מטלפון שלו], לכאן יש להקל. ולכאן זה עצה טובה להרבה מקרים שונים.

ההולך לבדיקת רנטגן, איש עם טכנאי אשה או להיפך, לכאן זה שאלה חמורה של יחוד, כי אין חשש שמישהו יכנס דהרי יש אור דלוק בחוץ שיש כאן גלי רנטגן, וכולם מפחדים פחד מוות להיכנס לשם, והוא ביד הטכנאי להחליט כמה זמן ידלק האור, ולכאן אין עצה.

והרבה ממכונני רנטגן יש להם חדר משותף מאחורה לכל הטכנאים, ובעצם טכנאי אחר יכול להיכנס מאחורה, בלי שישכך עצמו, וממילא אינו יחוד. כי מיבעיא לן כשהוא חדר סגור.

ואם כאן יש מצלמות, אולי יש מקום לצדד להקל, כיון שאין ברירה אחרת. ומו"ר צידד שאם אשתו ממתנה מבחוץ, יתכן שזה נחשב אשתו עמו, למרות שיודע בברירות שלא תיכנס בעוד האור דלוק.

סעי' י' – שונאות ושומרים

מותר להתייחד עם שתי יבמות או עם שתי צרות או עם אשה וחמותה או עם אשה ובת בעלה או עם אשה ובת חמותה, מפני ששונאות זו את זו ואין מחפות זו על זו. וכן עם אשה שיש עמה תינוקת קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, שאינה מונה לפנייה לפי שהיא מגלה את סודה.

שיעורים על הלכות יחוד

קטנה להיות שומרת

מבואר כאן דאשה עם תינוקת לא שייך בה יחוד, דהקטנה שומרת. והנה, היכא שהקטנה הגיעה לגיל שמוסרת עצמה לביאה, לא מהני כשומרת, כי גם היא עצמה תמסור עצמה לביאה, ע"י פתוי. ואם היא צעירה מדי, היא לא תתפוס מה שקורה, ולכן אינה שומרת כלל. ולכן בעינן שהקטנה תגיע לגיל שיודעת טעם ביאה אך אינה מוסרת עצמה לביאה. ויל"ע, מהו גיל זה.

ושגור בפי הרבנים שזה מתחיל בגיל חמש או שש, כפי חורפתה, דבגיל זה יודעת שדבר לא שיגרת קורה, וחוששין שמא תגיד לאחר [הגדרת הדברי סופרים].

ואומרים שעד גיל תשע היא שומרת, אבל מכאן ואילך יש לחוש שמא גם היא עצמה תמסור עצמה לביאה [ע"פ פ"ת סקי"ב]. והחושש בשם החזו"א היקל עד אחד עשרה. והנה, כ"ז הוא רק בסתמא, ותולה כל א' כפי המציאות, דהרי אם היא יותר מודרנית, אפ' פחות מגיל זה יש לחוש שתמסור עצמה לביאה.

ע"כ היה בבת. ובבן, הגיל מתחיל כמו בבת, דהיינו מחמש או שש, ומשיגיע לט' שנים כבר הוא ראוי לביאה, ושוב הוי יחוד של אשה אחת עם ב' אנשים, שמותר כ"ז שאינם פרוצים.

יחוד בלילה

מבואר, דהיכא שיש מצב של יחוד ויש שומר המונע, כגון איש עם ג' נשים, שהחיתר הוא מחמת הכמות של הנשים [בשעה"ד, עמש"כ בסעי' ה'], בלילה

חוששין שמא א' מהן תירדם, ונמצא איש נשאר עם ב' נשים לחוד, שיש בזה איסור יחוד, ולכן צריכים עוד אשה כדי שאפ' אם א' תירדם, עדיין ישאר איש עם ג' נשים. כך פסק הב"ח, וכן הורה ר' משה, עכ"פ שלא בשעה"ד, אבל בשעה"ד מיקל ר' משה [ד' ס"ה כ'] שאי"צ עוד א' בלילה.

וכגון, אשה אחת עם ב' אנשים כשרים, בלילה לכתחילה צריך ג' אנשים, אבל בשעה"ד ר' משה מיקל.

כשהוא ג' אנשים בלילה, אין זה יחוד, אפ' כשכולם ישנים. כ"כ ר' משה [א' ס"א].

לילה, היינו שעת שינה, ואינו תלוי בשקיעה וניץ. ושינת היום אינה נחשבת שינה לענין זה, ולכאור' זה כולל גם שינת שבת אחת"צ.

הדבר הלכה חידש דלילה אינו דווקא שעת שינה של מבוגרים, אלא כל שהוא זמן שהולכין לישון, צריכין עוד א'. וזה נוגע רבות בענין בייביסיטר, שהיא בחורה פנויה נדה, עם ב' בנים בני תשע, שאם הוא כבר זמן שהולכין לישון, צריכים עוד ילד, או עוד אשה.

אם יש בייביסיטר, ובן י"ב, ובת שמנה ובת שבע, מותר, כי יש ג' נשים עם איש אחד. ואם חסר א' מהבנות, הר"ז יחוד, כיון שזה רק איש א' ושתי נשים. ואין לומר שאחת תהיה שומר כמו ששנינו למעלה, דזה רק ביום, אבל כיון שהיא ישנה, שוב אינה שומרת אותו.

ובציור זה, מותר לכתחילה ג' נשים אלו עם הבן י"ב, ואי"צ להביא עוד אשה, דכיון שאם תתעורר א' מהם שוב אינו יחוד, דאחתו משמרתו, וממילא כל היכא

שיעורים על הלכות יחוד

אשה, מהני לנעול דלת חדרו, ובכך אינו עובר על הלכות יחוד. וכ"פ החכמ"א, והפנ"י, והדברי מלכיאל. וההבנה הוא כמש"כ במק"א, דמחשבת עריות באה כשהוא לבד עם האשה, אבל אם הוא לבד עם עצמו, אע"פ שיש לו אפשרות בידו להיות לבד עם האשה, עכשיו אינו במצב של יחוד, ועליו נאמר שומר מצוה לא ידע דבר רע.

בשלמת חיים [קנ"א] מבואר שלמד הבנת המ"ב שדלת נעולה היא כעין היכר. ועפ"י הורה הגר"ח, דמי שלעולם סוגר את הדלת, לא סגי בהכי למנוע יחוד, אלא צריך להניח שם איזה היכר, כגון תיק או כסא וכדו'.

מאידך, ר' אלישיב בקובץ תשובות [פ"ב] החמיר בשאלה זו, ודחה המ"ב לומר דאיירי בציור שהאשה כבר נעולה בחדרה ע"י אחר. וזה דוחק, דא"כ כבר אינו מצב של יחוד, וא"כ מדוע הוא שומר מצוה, הא בלא"ה אינו עובר, והשעה"צ מבואר דאילולי נעילת הדלת היה מצב של יחוד. השבט הלוי החמיר בשאלה זו. וכן ר' משה [ד' ס"ה י"ט] החמיר, אפ' אם היא נעלה עצמה בחדרה.

הדבר הלכה בשם החזו"א כ' דאם הוא נעל את חדרו, אינו מועיל, דהרי בידו לפתחו. אבל אם היא נעלה את חדר שלה, אפ' שלא ע"י אחר אלא ע"י עצמה, בזה יש להקל, כי כבר אינו בידו [ולא חוששין שיפתח אותה מעבר הדלת. [לכאו' ה"ה אם היא נעלה דלת שלו]. והוסיף הדבר הלכה שאין להקל אלא כשיש לה שירותים בחדרה, אבל אם היא מוכרחת לצאת כשתצטרך, אין להקל.

שיש ב' שומרים, מותר, כי תלינן [או שהוא חושש] שא' מהם יתעורר. [כלומר, בכל איש רגיל עם סתם נשים, ב' הוי יחוד, ג' הוי שומר, ובלילה צריך ד', כדי שיהיה עוד שומר. וכאן, שתי האחיות הם השומרים.]

היכא שהחיתר אינו משום כמות הנשים או הגברים, אלא מחמת שנאה, כגון גיסות, וכמש"כ בריש הסעי', בזה אי"צ עוד א' אפ' בלילה כי שנאה עדיף משומר; כ"כ הדבר הלכה [ה' כ"ו], דלא כר' משה שטרנבוך שהחמיר בזה. לדינא נראה להקל.

יש מי שכתב שילדים לא עוזרים כשומר בלילה, כיון שחוזרים לישון מהר מאוד. והמציאות תעיד אחרת.

לנעול עצמו בחדר

יל"ע, היכא שיש מצב של יחוד, האם מהני אם האיש ו/או האשה נועלים עצמם בחדר, ולא יפתחו עד שמישהו אחר נכנס להדירה. כגון, חמותו הגיע אצלו לאחר לידת בנו, ואשתו בבית החלמה, האם מהני אם הוא ו/או חמותו נועלים חדריהם.

והנה, המ"ב בסו"ס רל"ט כ' דהישן בבית יחידי בלילה, או חזותו לילית [שם של שדים]. והשעה"צ סק"ז דן אם דלת חדרו צריכה להיות פתוחה להבית כשיש שם אחרים, וכ' דאם הוא בבית יחידי עם אשה, וע"י פתיחת הדלת יהיה איסור יחוד, לא יפתחנו, ולא יגיע לו שום ריעותא, כי שומר מצוה לא ידע דבר רע.

כלומר, המ"ב לימד אותנו דכשיש מצב של יחוד כיון שהוא בבית לבד עם

שיעורים על הלכות יחוד

נשמעים היטב דברי המ"ב, כיון שאין יחס בין א' להשני. [ואינו ברור, איך הוא יצליח לצאת מהדירה, דבשעה שפותח הדלת הוא רק הוא ואשה תוך דירה נעולה].

חשש אונס מגוי

הנה, כל היכא שחיה היתר של שומר, היינו שאיש או אשה לא יסכימו לזנות כשיש אחר הרואה או יודע, לא היה איסור יחוד. וכ"ז לא שייך אלא כשהחשש הוא שמא תסכים, אבל אם חוששים לאונס, לא יהיה היתר של שומר.

וממילא יל"ע, האם שומר מהני לאשה ישראלית אצל גוי, דבזה מונע אותה מלהסכים, או"ד חוששין לאונס, והגוי אינו חושש לזה, והאשה אין לה ברירה. כך דן הדבר הלכה [ד' ד].

השבה"ל [ה' ר"ד] החמיר בזה, והוכיח מתוס' ע"ז כ"ה: שחוששין שגוי יאנס.

ועפ"ז, אין היתר של בעלה בעיר, ואולי אין היתר של פתח פתוח [תלוי לפי איזה הבנה]. וגם אין היתר אם תביא עמה בנה בן תשע.

החכמ"א דן אולי בזמננו קיל טפי, כיון שיש עונש חמור כ"כ למי שנמצא עושה דברים אלו. מאידך, העמק תשובה [ב' צ"ו] כ' דאי"ז נחשב כדבר גרוע בעיניהם. החזו"א [יו"ד ס"ו] דבאשה חשובה יש להקל, כי הגוי מפחד מהעונש שיקבל עם יתחיל איתה.

בזמננו, יתכן שיש סברת החכמ"א ביותר, הואיל ואנשים אוהבים לפרסם דברים כאלו, ולכן יש רעש גדול על כל

באמת, על דברי המ"ב קשה, הרי בפע"י ו' מבואר דיתכן שאין מצב של יחוד, ובכל זאת חוששין שיבא לידי יחוד כיון שדרך היציאה הוא דרך חדר השני, עיי"ש ט"ז סק"ה ע"פ מח' רש"י וראשונים, וא"כ קשה מדוע המ"ב לא חשש לזה. כלומר, אה"נ דעת המ"ב שעכשיו אינו מצב של יחוד, מ"מ ה"ל להחמיר כיון שדרך היציאה הוא דרך מקום שיש שם יחוד, כמו שמבואר בשו"ע סעי' ו'.

והניחא כל שאר האחרונים, עסקו כשיש בית, ושני חדרי שינה, וא"כ המקום שבין החדרים אינו חדרו של אף א', וע"ז י"א שאם כל א' נועל חדרו, שפיר דמי. אבל המ"ב משמע שאפ' יש רק דלת ביניהם ג"כ שרי.

לדינא, לכה"פ יש להקל כהחזו"א, עכ"פ כשיש 'מקום משותף' בין שני החדרים. אבל כשיש רק דלת בין שני החדרים, קשה להקל, ורק בשעה"ד גדול נסמוך על דעת המ"ב.

אם יש שני חדרים עם רק דלת ביניהם, וכל א' יש יציאה משלו, אם היא תנעל את הדלת, החזו"א יקל. המ"ב יקל אם רק הוא נועל את הדלת.

היכא שיש דירה מחולקת לשניים, ויש להם אמה על אמה משותף לפני הדלת הראשית המשותפת, וגבר גר בדירה אחת, ואשה בדירה השני, כל א' לבד, ואין בעלה בעיר, ואין פתח פתוח, האם יש היתר. לפי החזו"א, מותר רק כשהיא נועל את דלת שלה. ואם היא לא נעלה, אסור לו להיות שם. להמ"ב, סגי אם הוא נועל את הדלת שלו. ובאמת, בציור כזה

שיעורים על הלכות יחוד

כדרכה. [א.ה. ק', הא זה משכב גבר עם איש הלוּבש שמלה, ומהכ"ת נחוש לזה, כמו שלא חששו באנדרוגינזם.]

אשה חולה נפש שעברה ניתוח להיות כאיש, אסורה להתייחד עם האשה שמא יעשו כמעשה מצרים [א.ה. מהכ"ת חוששין להכי], ומותר להתייחד עם האיש כי אין לה אברי אשה, ולא חוששין למשכב זכר. [א.ה. ק', הא למעשה זה אשה, וא"כ אינו משכב זכר אלא תשמיש רגיל.]

סעי' י"ד, לא תלך אשה

כ' שו"ע 'לא תלך אשה בשוק ובנה אחריה, שמא יתפס בנה ותלך אחריו להחזירו ויתעוללו בה הרשעים שתפסוהו'.

מקור הסעי' הוא ע"פ מעשה שהיה בגמ'. הערוה"ש כ' דלאו דווקא בן, וה"ה בת.

סעי' ט"ו, אין אפוטרופוס לעריות

כ' שו"ע 'אין ממנין אפילו אדם נאמן וכשר להיות שומר בחצר שיש בו נשים, אף על פי שהוא עומד בחוץ, שאין אפוטרופוס לעריות'.

והטעם שהחמירו כ"כ, הוא מחמת הקביעות, וכיון שהוא אחראי עליהם, זה כעין ליבו גם בה.

עפ"י סעי' זה היה לנו לאסור שומר איש לשמור על בית ספר לבנות, וסמינר.

הב"ח כ' דדין זה שייך רק בלילה אבל לא ביום.

תלונה, ולכן מפחד טובא. ואולי ע"ז סמכו העולם להקל.

עכ"פ רואים, שיש להתייחס להמציאות, ואיך מתייחסים לעבירה זו בבתי משפט של הגויים.

במציאות, חייב כל איש להזהיר את אשתו לקחת משנה זהירות מלהתקרב אל גברים גויים, אך יזהר שלא יעשה כן בנוסח של קנוי, וכמש"כ.

אגב, כל היכא שהזכרנו גויים בנושא זה, ה"ה לכל מי שנוהג כן, ולא משנה אם אמא שלו ישראלית.

סעי' י"ב – טומטום ואנדרוגינזם

אנדרוגינזם, אינו מתייחד עם הנשים. ואם נתייחד, אין מכין אותו, מפני שהוא ספק. אבל האיש מתייחד עם האנדרוגינזם ועם הטומטום.

פרטי דינים

אנדרוגינזם, הואיל ויש לו אברי זכרות, אסור להתייחד עם האשה, אבל אין מכין אותו. ומותר להתייחד עם האיש. הגר"א ס"ל דאסור להתייחד עם האיש, דסו"ס יש לו אברי נקבות.

טומטום שאין לו שום איברים, מותר באשה ובאיש כיון שאין לו שום יכולת.

איש חולה נפש שעבר ניתוח להיות כאשה, מותר להתייחד עם האשה כי עכשיו הוא כטומטום. ולענין להתייחד עם האיש, מו"ר החמיר בזה, דסו"ס יש כאן יכולת של ביאה, למרות שהוא לא

שיעורים על הלכות יחוד

סעי' י"ז, חשד לת"ח

כ' שו"ע 'אסור לת"ח לשכון בחצר שיש בו אלמנה, אפילו אינו מתייחד עמה, מפני החשד, אא"כ אשתו עמו'.

מבואר, אלמנה לאו דווקא, ה"ה כל פנויה.

החכמ"א כ' דרך קבע אסור, אבל עראי שרי.

וע"ע ר' משה [א' ס"א] בענין לשכור דירה מאלמנה, וע"ע [ג' י"ט] בענין שוחט לישון אצל אלמנה ביום כשהיא לא בבית אם יש חשד ומראית העין. וכ' שיותר קיל אם אינה נותנת לו אוכל, ע"פ הראב"ד.

דנו, האם מותר לאיש מבוגר לדור בבית אבות, או שיש לאסור מחמת סעי' זה. והנה, אם אינו ת"ח, יש לצדד דשרי. ות"ח עצמו, יש לצדד להקל כיום שאין האוכל מגיע מהפנויות שם, ע"פ הראב"ד, ועוד, תוס' כ' דהלכה זו הוא עצה טובה ואינו דין. ועוד, וכן עיקר, הואיל ויש כ"כ הרבה עובדים ואחיות, אין מקום לחוש לכלום, ואינו דומה לחצר של שו"ע, אלא לשוק.

סעי' י"ח, אלמנה וכלב

כ' שו"ע 'אלמנה אסורה לגדל כלב, מפני החשד'.

ועפי"ז, כלב נקבה, או כלב שעבר סירוס, מותר. [מהו אלמן, גרושה, או רווק ורווקה].

סעי' י"ט, שייך רק לענין עבדים, ולא לפועלים.

החוש"ש כ' דשו"ע איירי רק כשהוא סגור ונעול, אבל בפתח פתוח שרי. וזה דוחק וגם חידוש.

הדבר הלכה [ז' י"ד] כ' דאיסור זה רק עם בנות גדולות ונשים, אבל בתינוקות אין לחוש שאם יקרה מעשה, הם יגידו לכל העולם.

סעי' ט"ז, אפטרופוס על ביתו

כ' שו"ע 'לא ימנה אדם אפטרופוס על ביתו, שלא ינהיג אשתו לדבר עבירה'.

והטעם שחוששין כ"כ, הוא כמו סעי' הקודם, דע"י הקביעות איכא לחשוש יותר. הב"ש מביא גמ' שציור כזה הוא שהביא למעשה יוסף עם אשת פוטיפר.

וע' שבה"ל [ה' ר"ה ה'] בשם אחרונים שכ' שאין זה הלכה אלא עצה טובה, ולחכי נקט השו"ע בלשון של 'לא'. והק', הא הרמב"ם כ' 'אסור'.

ע"פ המבואר כאן ובסעי' הקודם, אנו רואים שיש חומר בקביעות, כי זה בזה יותר קל לחטוא, כ"כ ר' משה שטרנבוך [ד' רצ"ט].

ועפי"ז מזכירה אישית לאיש הוא ענין חמור מאוד. ויתכן שאינו עובר על שום סעי' מפורש בסימן שלנו, אבל הוא ודאי נגד רוח הדברים, וודאי נגד ס' הקודם להתרחק מן העריות מאוד מאוד. ואם אינה מזכירה אישית אלא מזכירה לכמה אנשים, אין לזה אותו חומר, אבל עדיין צריך לבדוק ולשקול היטב אם זה הנהגה ראויה.

שיעורים על הלכות יחוד

סעי' כ', מלמד תינוקות

כ' שו"ע, 'מי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות, מפני שאמות הבנים באות לבית הספר לבניהם ונמצא מתגרה בנשים. וכן אשה לא תלמד קטנים, מפני אבותיהם שהם באים בגלל בניהם ונמצאו מתייחדים עמה. ואין המלמד צריך שתהיה אשתו שרויה עמו בבית הספר, אלא היא בביתה והוא מלמד במקומו'.

בדין הראשון, רווק לא ילמד מפני שמתגרה מהנשים. וכ' האחרונים דכ"ז כשהוא ביתו הפרטי, אבל במקום ציבורי ליכא למיחש. וכ' שבה"ל [ה' ר"ז כ"ז דבעראי מותר בכל אופן].

נמצא, וכ"ה בפ"ת סק"ג, נשוי, או ציבורי, או עראי, או ילדים מגיעים בעצמם, מותר. ואפ' בלא"ה, אמר ר' אלישיב שהשו"ע לא אסר, ולכן יתכן שהוא רק בגדר עצה טובה.

בדין השני, אשה ללמד ילדים, כגון גננת ומטפלת, משום יחוד. ואם בעלה בעיר, או פתח פתוח לעולם [כדי שלא יבא לידי], מותר. ואם בלא"ה, יתכן שג"ז בגדר עצה טובה.

בסעי' ד' שנינו 'אין מוסרין תינוק ישראל לעובד כוכבים ללמדו ספר וללמדו אומנות'.

וע' בחלקת מחוקק אם החשש הוא משום משכב זכר, או שמא ימשכחו למינות, או חשש שפיכת דמים. ונפק"מ, בגדול.

ולא נתבאר לנו כל צרכו באיזה גיל מדובר, ואם יש היתר אם הוא שתיים ולא א'.

וע"ע בשו"ע יו"ד סי' קנ"ג בענין איסור יחוד עם גוי מחשש שמא יהרגנו. וזה שייך אצלנו במקומות מסויימים, כגון מטפל של זקנים ורופא של חולה מסוכן, שיש להשגיח טובא שלא יעשו דבר שלא כהוגן, כגון לכבות מכשיר הנצרך להם.